

VJEROVANJE BOŠNJAKA

IZMEĐU ISPRAVNOG I POGREŠNOG

MENHEDŽ

- KNJIGA I -

JAKUB ALAGIĆ

www.vjerovanjebosnjaka.com

VJEROVANJE BOŠNJAKA

IZMEĐU ISPRAVNOG I POGREŠNOG

Menhedž

Samo jedan put vodi ka Džennetu a to je put Kur'ana i Sunneta
razumijevajući ih na način kako su to razumijevali ashabi.

VJEROVANJE BOŠNJAKA
IZMEĐU ISPRAVNOG I POGREŠNOG
KNJIGA PRVA ✨ MENHEDŽ

Naslov originala:
Menhedž

Autor:
mr. Jakub Alagić

Prevodioc:
Senad Muhić, prof.

Redaktura prijevoda:
mr. Jakub Alagić

Lektura i korektura:
Mahmud Suljović, prof.

Dizajn naslovne stranice:
Muamer Prošić

Prelom knjige:
ProDesign387

Izdavač:
mr. Jakub Alagić

Sjedište izdavača:
Bugojno

Štamparija:
A dizajn d.o.o

Ako imate pitanja iz oblasti akide ili ste uočili grešku u knjizi, možete nam ih poslati na email: pitanja@vjerovanjebosnjaka.com a na pitanja će se odgovoriti shodno mogućnostima i vremena. Vaše povratne informacije su nam dragocjene i pomoći će nam da unaprijedimo sadržaj.

Dozvoljava se korištenje teksta iz ove knjige u bilo koju svrhu, osim za prodaju. Tekst se može koristiti, distribuirati, kopirati i prilagođavati za edukativne, istraživačke, neprofitne, i slične svrhe. Svaka upotreba za komercijalne svrhe, uključujući, ali ne ograničavajući se na prodaju ili distribuciju u svrhu sticanja profita, nije dozvoljena bez prethodnog pismenog odobrenja autora.

VJEROVANJE BOŠNJAKA

IZMEĐU ISPRAVNOG I POGREŠNOG

Menhedž

KNJIGA PRVA

WWW.VJEROVANJEBOSNJAKA.COM

BUGOJNO, 2019.

PREDGOVOR

Ako pogledamo stanje muslimana u svijetu, pa i u Bosni, vidjet ćemo da se nalaze na jednoj velikoj raskrsnici sa mnogo puteva, i da većina njih ne zna gdje da se okrene i kojim putem da krene, jer na svakom od tih puteva stoji neko i poziva muslimane, govoreći im da je taj put ispravan, i da jedino on vodi ka cilju, ka Džennetu, jer cilj svakog muslimana je ulazak u Džennet.

Međutim, do Dženneta vodi samo jedan put, kako kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Od Abdullaha ibn Mesuda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povukao je jednu liniju rukom, zatim je rekao: *‘Ovo je Allahov ispravan put.’*, pa je povukao više linija sa desne i sa lijeve strane. Zatim je rekao: *‘Na svakom ovom putu stoji šejtan i poziva da se slijedi.’* Potom je proučio:

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ﴾

I doista je ovo pravi put Moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite.^{1»2}

1 El-En'am, 153.

2 Bilježi ga Ahmed, 7/436, br. 4437; Ed-Darimi, 1/285; El-Hakim, 2/261, i ocijenio ga je ispravnim.

Znači, u svakom odstupanju od Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, puta, šejtan ima udjela.

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿يَتَّيَّبُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْخُلُوا فِي السَّلَامِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ﴾

O vi koji vjerujete, uđite u vjeru potpuno, i nemojte slijediti stope šejtanove.³

Nema sumnje da je jedini pravi put koji vodi do cilja, do Dženneta, put Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a to je put Kur'ana i Sunneta.

I to je vrlo dobro pojasnio naš poznati alim Hasan Kafija Pruščak, koji kaže: „Nema puta osim Poslanikovog puta, nema istine osim istine koju je on donio, nema zakona osim zakona po kojem je on postupao, nema vjerovanja (akide) osim na način kako je on vjerovao.

Niko ne može stići do Allahovog zadovoljstva i Njegovog Dženneta osim slijeđenjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i formalno i suštinski.

Nije vjernik onaj ko ne vjeruje u ono što je prenio, ko se ne pokori njegovim naredbama, bez obzira radilo se o djelima srca ili vanjskim djelima u praksi.“⁴

Međutim, danas svi kažu da slijede Kur'an i Sunnet, tumačeći ga svi na svoj način, i zato često čujemo da se poziva u slijeđenje Kur'ana i Sunneta, ali ipak djela pokazuju suprotno tome, pa se postavlja pitanje:

Kako onda znati ko je na istini i ko je u pravu, i ko je sudija u tome?

³ El-Bekare, 208.

⁴ Nurul-jekin fi usulid-din, str. 266.

Nema sumnje da su to prve generacije muslimana, a na prvom mjestu ashabi, radijallahu anhum, pa ukoliko je to tumačenje u skladu sa njihovim tumačenjem, onda je ispravno i treba ga prihvatiti, a ukoliko se suprotstavlja njihovom tumačenju, to znači da je neispravno i da ga treba odbaciti.

ZAŠTO SLIJEDIMO ASHABE U RAZUMIJEVANJU VJERE?

Odgovor na pitanje: zašto je kriterijum (mjerilo) ispravnog razumijevanja i slijedenja vjere način na koji su to činili ashabi upotpunit će se kroz sljedeće tačke:

Prvo: Ashabi, radijallahu anhum, bili su svjedoci Objave, i najbolje su znali zašto je koji ajet bio objavljen, i najbolje su znali njihovo značenje.

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, rekao je: „Tako mi Onoga osim kojeg drugog istinskog boga nema, nijedna sura nije objavljena a da ja ne znam gdje je objavljena, niti je ijedan ajet iz Allahove Knjige objavljen a da ja ne znam povodom čega je objavljen. Kad bih znao nekoga ko bolje poznaje Allahovu Knjigu od mene, do kojeg mogu doći devom, odjahao bih do njega.“⁵

Prenosi se od Amira b. Vasila da je rekao: “Prisustvovao sam hutbi Alije, radijallahu anhu, kada je rekao: ‘Pitajte me o Allahovoj Knjizi! Tako mi Allaha, nema ajeta a da ja ne znam je li noću ili danju objavljen, i gdje je objavljen, da li je objavljen u dolini ili na brdu.’”⁶

5 Bilježi ga Buhari, br. 5002, str. 958.

6 El-Itkan, 4/204; Tefsir El-Kurtubi, 1/35; Zadul-Mesir fi Ilmil-Tefsir, 3/440.

Prenosi se da je Mudžahid kazao: „Tri puta sam pročitao Kur’an pred Ibn Abbasom, od početka do kraja, i svaki put sam ga zaustavljao kod svakog ajeta, pitajući ga o njemu.“⁷

Drugo: Ashabi, radijallahu anhum, bili su svjedoci Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi, i najbolje su znali zašto je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio određene hadise, i najbolje su poznavali njihovo značenje, i najbolje su to primijenili u svome životu.

Mnoge hadise Poslanik ﷺ je izgovorio vezano za određenu situaciju u kojoj su se nalazili ashabi, prema tome, oni najbolje znaju šta je Poslanik ﷺ htio da kaže u određenoj situaciji.

Ebu Bekr es-Siddik kaže: „Ništa nisam ostavio od onoga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio.“⁸

Treće: Ashabi, radijallahu anhum, najbolje su poznavali arapski jezik, pa prema tome i najbolje su razumjeli Kur’an i hadis.

Ibn Abbas je upitan o kur’anskoj riječi *hafede* (حَفَدَةٌ)⁹, pa je kazao: „To su pomagači. Onaj ko ti da potporu, pomogao te je (hafedeke).“ Neko je upitao: „Da li to značenje poznato kod Arapa?“ On je kazao: „Da, zar nisi čuo govor pjesnika: *Sluškinje su odano služile (hafede) ženama?*“¹⁰

Zatim je upitan:

„Kaži mi o riječima: *šir’aten ve minhadžen!* (شِرْعَةٌ وَمِنْهَاجًا)¹¹“ Rekao je: „Šir’atun je vjera, a *minhadž* je put i pravac.“ Neko je upitao: „Da li to značenje znaju Arapi?“

7 Ibn Tejmijje, Mukaddime fi usulit-tefsir, str. 44.

8 El-Ibane, 1/246.

9 En-Nahl, 72.

10 Ibnul-Arabi, Ahkamul-Kur’an, 3/143.,

11 El-Maide, 48.

On je kazao: „Da, zar nisi čuo govor (stih) Ebu Sufjana b. Harisa b. Abdulmuttaliba:

*Povjerljivi (Poslanik) je govorio istinu i uputu,
i pojasnio nam je islam kao vjeru (din) i pravac (menhedž)?“¹²*

Es-Sujuti prenosi da je Abdullah bin Abbas, radijallahu anhuma, upitan o značenju svakog ajeta iz Allahove Knjige, i da je on odgovorio na svako pitanje koristeći znanje arapskog jezika, govoreći: „Zar nisi čuo pjesnika da to i to kaže, objašnjavajući tako značenje određenih riječi?“¹³

Četvrto: Allah, subhanehu ve teala, je usavršio i upotpunio vjeru prije smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on to i prenio ashabima, tako da ništa nije bilo skriveno ili nejasno, a da ashabima to nije bilo pojašnjeno.

Ebu Zerr je kazao: „Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio nas je u takvom stanju, da čak i ptica ne poleti nebom, a da o tome nemamo nekakvo znanje.“¹⁴

Jedan Jevrej je Selmanu el-Farisiju, radijallahu anhu, rekao: „Zaista, vaš Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vas je podučio svemu, pa čak i kako obaviti potrebu.“ - pa mu je Selman, radijallahu anhu, odgovorio: „Da, zaista, zabranio nam je okretanje prema kibli pri obavljanju potrebe, male ili velike.“¹⁵

Peto: Ashabi, radijallahu anhum, najbolje su primijenili Kur'an i Sunnet u svojoj životnoj praksi, pa kada bi slučajno šta i pogriješili, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi ih ispravio.

12 El-Itkan fi ulumil-Kur'an, 1/349.

13 Pogledati: El-Itkan, 1/348, Ahkamul-Kur'an, 3/143.

14 Bilježi ga Ahmed, 35/290, br. 21361, a dobrim ga smatra Arnaut u Ahmedovom Musnedu.

15 Bilježi ga Muslim, br. 57, str. 130.

ZAKLJUČAK

Onaj ko želi da bude spašen i da Allah njime bude zadovoljan neka slijedi ashabe, jer će sigurno tada biti na Istini. A na Istini su i oni koji pozivaju u ono na čemu su bili ashabi.

I sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći o spašenoj skupini rekao je da su to oni koji su na onome na čemu je bio on (Poslanik) i njegovi ashabi.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je o spašenoj grupi: “*To su oni koji slijede ono na čemu sam ja i moji ashabi.*”¹⁹

Abdullah b. Mes’ud, radijallahu ‘anhu, rekao je: “Ljudi će biti u dobru sve dok im znanje dolazi od ashaba i od imama, (velikih i poznatih učenjaka), a kada im znanje počne dolaziti od nepoznatih učenjaka, tada će nastradati.”²⁰

Abdullah b. Mes’ud, radijallahu ‘anhu, govorio je: “Uzimajte vjeru od onih koji su umrli, jer se za živog ne može sa sigurnošću reći da neće s pravog puta skrenuti i da neće biti zaveden. Muhammedovi ashabi - oni su najbolji dio ummeta, njihova srca su najčestitija, najučeniji su i nisu u vjeri pretjerali.

Allah ih je odabrao da budu drugovi Njegovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i da uspostave Njegovu vjeru, pa im priznajte njihova prava, slijedite njihove upute i praksu, jer su oni bili na Pravoj, Istinskoj uputi!”²¹

19 Bilježe ga Tirmizi br. 2641, str. 595; Hakim 1/217, i ocijenio ga je ispravnim.

20 Džami’u bejanl-ilmi ve fadlihi, 1/617.

21 Džamiu bejanil-ilmi ve fadlih, 2/97.

I zbog toga je potrebno da znamo put i pravac ashaba u akidi (vjerovanju), odakle i kako su crpili tu akidu, jer ako je ispravna akida, ispravna su i ostala djela (ibadeti), a to je ono što se od svakog čovjeka traži.

Prije nego što se pojasni pravac (menhedž) selefa (prvih generacija) u vjerovanju, potrebno je pojasniti izvore tog vjerovanja, uzimajući u obzir da se veliki broj muslimana oslanja na različite izvore, pa čak i na izvore drugih vjera i religija, i zbog toga su mnogi zalutali, a neki čak i izašli iz okvira islama.

IZVORI AKIDE (VJEROVANJA)

Muslimani prvih generacija vjerovanje su crpili isključivo i samo iz Objave, tj. iz Kur'ana i Sunneta, i u tome ih u potpunosti slijede pripadnici Sunneta i zajednice (ehli-sunnet vel-džemata), za razliku od ostalih skupina u islamu ili sekti poput šija, sufija, mu'tezila, haridžija, murdžija, ešarija i maturidija, koji slijede i povode se za svojim prohtjevima i strastima, slijede običaje i razumske zaključke.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ ﴾

Doista ovaj Kur'an vodi jedinom ispravnom putu.²²

---

22 El-Isra, 9.

﴿قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾﴾

A od Allaha vam dolazi svjetlost i Knjiga jasna, kojom Allah upućuje na puteve spasa one koji nastoje steći zadovoljstvo Njegovo i izvodi ih, po volji Svojoj, iz tmina na svjetlo i na Pravi put im ukazuje.²³

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veli: „Ostavljam vam dvije stvari, i nećete zalutati sve dok se njih budete držali: Allahovu Knjigu i Sunnet Njegova Poslanika.“²⁴

Također kaže: „Ostavio sam vas na jasnom putu, čija je noć jasna kao dan, sa tog puta neće skrenuti osim onaj ko je propao.“²⁵

Ashabi i oni koji ih danas slijede čvrsto su vjerovali i vjeruju da neće biti na Istini, te da neće postići Allahovo zadovoljstvo, niti ulazak u Džennet, kao ni spas od Vatre, osim čvrstim slijeđenjem Kur’ana i Sunneta, i čvrstom vjerom u Allahove riječi:

﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾﴾

To su Allahovi propisi. Onoga ko se pokorava Allahu i Poslaniku Njegovu – On će uvesti u džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno ostati, i to je uspjeh veliki.

23 El-Maide, 15-16.

24 Bilježi ga Hakim, 1/171, koji kaže da je hadis ispravan prema uslovima Buharije i Muslima, a sa njim se slaže Zehebi.

25 Bilježi ga Ibn Madže, br. 43, str. 20, a ispravnim ga je ocijenio Albani u Sunenu Ibn Madžea.

A onoga ko bude nepokoran Allahu i preko granica Njegovih propisa prelazio – On će u Vatru baciti, u kojoj će vječno ostati; njega čeka sramna patnja.²⁶

Isto tako čvrsto vjeruju i u riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje prenosi Ebu Hurejre, a u kojima stoji: „*Svi moji sljedbenici će ući u Džennet, osim onih koji to odbiju.*“ Ashabi su tada začuđeno upitali Poslanika: „A ko su ti koji će odbiti, o Poslaniče?“ On odgovori: „*Ko mi se bude pokoravao, ući će u Džennet, a ko mi se ne bude pokoravao, taj je odbio ući u Džennet.*“²⁷

Isto tako, čvrsto su vjerovali u Allahove riječi da je upotpunio i usavršio vjeru, i da je sve što čovjeku treba, od vjerovanja i ubjeđenja, objašnjeno u Kur'anu i Sunnetu.

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَمَّمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.²⁸

﴿لِّلْمُؤْمِنِينَ وَبُشْرَىٰ وَرَحْمَةٌ وَهُدًى شَيْءٌ لِّكُلِّ نَبِيٍّ نَبَّأْنَا الْكِتَابَ عَلَيْكَ وَنَزَّلْنَا﴾

Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve i kao uputu i milost i radosnu vijest za muslimane.²⁹

﴿شَيْءٌ مِّنَ الْكِتَابِ فِي فَرْطَانَا مَا﴾

U Knjizi Mi nismo ništa izostavili.³⁰

26 En-Nisa, 13-14.

27 Bilježi ga Buhari, br. 7280, str. 1342.

28 El-Maida, 3.

29 En-Nahl, 89.

30 El-En'am, 38.

Zatim su vjerovali da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dostavio i objasnio sve što mu je došlo od Allaha, i da je ukazao na svako dobro koje je potrebno njegovom ummetu, te da je ukazao i upozorio na svako zlo koje je opasnost za njegov ummet, čvrsto vjerujući da je Sunnet objava od Allaha.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *“I zaista sam vam donio Knjigu (Objavu) i nešto slično njoj (Sunnet).”*³¹

I zato je Uzvišeni Allah naredio muslimanima da uzmu ono što im je dao (donio) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazavši:

﴿ وَمَا آتَاكُمْ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا ﴾

Ono što vam Poslanik da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite.³²

Kaže Ibn Kesir: “Tj. što god vam naredi, to prakticirajte, a sve što vam zabranjuje, klonite se toga, jer, on, doista, naređuje samo dobro, a zabranjuje zlo.”³³

Ibn Ebi Izz el-Hanefi veli: „Prema tome, obaveza je potpuno se predati Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, staviti se pod njegovo vođstvo i ono što je on kazao prihvatiti s naklonošću i povjerenjem, ne suprostavljati mu se s neutemeljenim umišljajem nazivajući ga razumom pojmljivo (ma’kūl), pritiskati ga kakvom sumnjom i skepsom ili u pogledu onoga što je on kazao prednost davati mišljenjima nekih ljudi i nečistoći njihovih umova.

31 Bilježi ga Ahmed, 28/410, br. 17174. Arnaut ga je ocijenio ispravnim u Ahmedovom Musnedu.

32 El-Hašr, 7.

33 Tefsir El-Kur’an el-Azim, 3/362.

Dakle, jedino njega uzimamo za sudiju, jedino se njemu predajemo, pokoravamo se i slušamo ga bespogovorno.“³⁴

Imajući u vidu navedeno, postavlja se pitanje da li će razuman čovjek, koji je prijatelj sam sebi, zanemariti Kur'an i Sunnet i uzimati vjeru iz nekih drugih izvora poput običaja, razuma, strasti, orijentalizma, kešfa (otkrovenja), zevka (duhovnog iskustva), tzv. nepogrješivih imama, i drugih izvora koje koriste zabludjele sekte u islamu.

Govoreći o prvim generacijama, Ibn Tejmijje veli: „Jedna od najvećih blagodati koju im je Allah dao jeste pridržavanje Kur'ana i Sunneta.

Među ashabima i onima koji su ih u dobru slijedili jednoglasan stav je bio da se ne prihvata mišljenje onoga ko se Kur'anu suprotstavlja svojim mišljenjem, nekim duhovnim iskustvom (zevk), razumskim zaključkom, analogijom, ili pak ekstazom (el-vedžd).

Od njih je jasnim i kategoričkim dokazima potvrđeno da je Poslanik ﷺ dostavio uputu i istinitu vjeru i da Kur'an vodi jedinom ispravnom putu.“³⁵

Pojašnjavajući važnost ovoga, veli: „Razlika između Istine i neistine, upute i zablude, Pravog puta i stranputice, puta sreće i nesreće, uspjeha i propasti, pravi se tako da se ono što je Allah objavio Poslaniku ﷺ smatra istinom koju je obaveza slijediti.

Na takav način se spoznaje i razlikuje Istina od neistine, postiže uputa, znanje, vjerovanje i potvrđuje istinitost toga.

Svaki drugi govor stavlja se na ovu vagu, pa ako se slaže sa tim, smatra se Istinom, a ako mu se suprotstavi, smatra se neistinom.“³⁶

34 Šerhul-akidetit-tahavijeh, 1/228.

35 Medžmu'ul-fetava, 13/28.

36 Predhodni izvor, 13/135-136.

Dakle, ashabi i oni koji ih slijede (pripadnici ehli-sunneta) izgradili su svoju akidu (vjerovanje) na Objavi: Kur'anu i Sunnetu, a način na koji su to činili biće pojašnjeno pod naslovom: **Pravac selefa-prvih generacija u vjerovanju.**

PRAVAC (MENHEDŽ) SELEFA (PRVIH GENERACIJA) U VJEROVANJU

Pravac prvih generacija u vjerovanju može se objasniti kroz sljedeće tačke:

1. Uvažavanje i poštivanje (uzdizanje i veličanje), kur'ansko-hadiskih tekstova, te pokornost i predanost njima, kao i upozoravanje na sve ono što im se suprotstavlja.
2. Uzimanje Kur'ana i Sunneta za sudiju u bilo kakvim razilaženjima i sporovima.
3. Oslanjanje na jasne, nedvosmislene ajete (muhkem), pri donošenju suda po bilo kojem pitanju, te tumačenje manje jasnih ajeta (mutešabih) shodno onome što je kazano u jasnim.
4. Nisu odbacivali jedan dio objave, a drugi prihvatili, nego su vjerovali u sve što je Allah kazao i što je vjerodostojno potvrđeno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
5. Sunnet je objava od Allaha i ne suprotstavlja se Kur'anu.
6. Sunnet se koristi kao izvor vjerovanja, u šta se ubrajaju i vjerodostojne ahad-predaje.

7. Slabi hadisi se nisu uzimali niti koristili.
8. Uvjerenje da Objava i razum nisu u koliziji, te davanje prednosti šerijatu nad razumskim zaključkom.
9. Ova vjera je potpuna i Kur'an i Sunnet su dovoljni za sve.
10. Prihvatanje teksta Objave onako kako je on izrečen, i odbacivanje neosnovanog tumačenja (te'vila).
11. Zabrana novotarija u vjeri.
12. Nisu se bavili apologetikom (ilmul-kelam) i filozofijom.
13. Ne slijede nikog bespogovorno osim Poslanika ﷺ.
14. Bili su pravedni u ophođenju prema suprotstavljenoj strani.

**UVAŽAVANJE I POŠTIVANJE
(UZDIZANJE I VELIČANJE), KUR'ANSKO-HADISKIH
TEKSTOVA, TE POKORNOST I PREDANOST NJIMA, KAO I
UPOZORAVANJE NA SVE ONO ŠTO IM SE SUPROTSTAVLJA**

Prva i osnovna stvar koja je krasila ashabe je poštovanje, uvažavanje i prihvatanje dokaza iz Kur'ana i Sunneta te predanost njima.

Njima su kur'ansko-hadiski tekstovi bili glavne vodilje u vjerovanju i praktikovanju, oni su ih prihvatili u potpunosti i bez pogovora, ne dajući prednost ničemu što je bilo u koliziji sa njima.

Upravo zbog toga oni su uspjeli i Allah je njima zadovoljan. Ovo je jedna od najbitnijih osobina prvih generacija muslimana i njihovog pravca u akidi (vjerovanju).

Ukoliko se dokazima iz Kur'ana i Sunneta (a oni su objava od Gospodara svjetova koji u sebi ne sadrže greške) ne da mjesto koje im pripada, tada će na njihovo mjesto doći nešto što nije Objava, te će se tako u vjeru ubacivati mnoge neistine koje nisu od islama, što će prouzrokovati mnoga skretanja i devijacije, a to je ono što se i desilo poslije trećeg hidžretskog stoljeća, kada su se pojavile mnoge sekte u islamu.

Dakle, pravac prvih generacija u vjerovanju se ogleda u potpunoj predanosti i pokornosti dokazima iz Kur'ana i Sunneta, bez bilo kakvog suprotstavljanja ili odbacivanja. Oni su u potpunosti prihvatili Allahove riječi:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾﴾

O vjernici, ne odlučujte se ni za što dok za to ne upitate Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna.³⁷

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا ﴿٣٦﴾﴾

Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svome nahođenju postupiti. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne poslušaju, taj je sigurno skrenuo s Pravoga puta.³⁸

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٣﴾﴾

37 El-Hudžurat, 1.

38 El-Ahzab, 36.

Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovu, da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe.³⁹

Također su u potpunosti prihvatili i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: „*Ostavljam vam dvije stvari, i nećete zalutati sve dok se njih budete držali: Allahovu Knjigu i Sunnet Njegova Poslanika.*“⁴⁰

I riječi Poslanika: „*Nije od mojih sljedbenika onaj koji bude ostavio moj sunnet (put).*“⁴¹

Od primjera kako su muslimani prvih generacija cijenili vjerske dokaze su riječi Ebu Bekra es-Siddika r.a., koji kaže: „Ništa nisam ostavio od onoga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio, jer bojim se, ukoliko bih nešto ostavio, da bih skrenuo i u zabludu otišao.“⁴²

Ibn Battah, komentarišući ovaj govor, veli: „Braćo, ovo je bilo stanje velikog Ebu Bekra, istinoljubivog i iskrenog. On se bojao da će skrenuti ako izostavi nešto što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio.

Pa šta je sa vremenom u kojem se ljudi čak ismijavaju sa Poslanikom ﷺ i njegovim naredbama, ponoseći se suprotstavljanju Sunnetu i ismijavanjem sa njim? Molimo Allaha da nas zaštiti skretanja sa Pravog Puta i loših djela.“⁴³

Jedne prilike neki čovjek je došao da imama Šafija rahimehullah upita o nečemu, pa mu on reče: „Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio je tako i tako.“ Čovjek upita: „A šta ti kažeš?“ Imam ljutito odgovori: „Subhanallah! Zar me vidiš u crkvi, zar me vidiš u sinagogi, zar na mom

39 En-Nur, 63.

40 Bilježi ga Hakim, 1/171, koji kaže da je hadis ispravan prema uslovima Buha-rije i Muslima, a sa njim se slaže Zehebi.

41 Bilježi ga Buhari br. 5063, str. 968.

42 El-Ibane, 1/246.

43 El-Ibane, 1/246.

struku vidiš monaški pojas? Ja ti kažem: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je presudio tako.' A ti kažeš: 'Šta ti misliš?'“ 44

Tumačeći Tahavijine riječi: *Stopalo islama može ostati postojano samo na leđima pokornosti i predanosti*, Ibn Ebil-Izz veli: „Hoće kazati da islam onoga ko se ne pokori tekstovima dviju objava i ne prepusti se njihovome vođstvu, već im oponira i protuslovi im svojim viđenjem, svojom razumskom pojmljevinom (ili razumskim poimanjem) i svojom logikom, ne može ostati postojan..

Buhari od imama Muhammeda ibn Šihāba ez-Zuhrija, Allah mu se smilovao, prenosi sljedeće riječi: „Od Allaha je objava, od Poslanika ﷺ je dostava, a na nama je pokornost.“ 45

Imam Asbehani kaže: „Kada je u pitanju sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nemamo drugog izbora osim da ga slijedimo i prihvatimo.“ 46

Uzvišeni Allah ukorio je one koji ne prihvataju vjerske tekstove, kazavši:

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ ءِآبَاءَنَا أُولُو كُفْرٍ ءَابَاءُ هُمْ لَا يَعْقِلُونَ سَيِّئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧﴾﴾

A kada im se rekne: “Slijedite Allahovu Objavu!” – oni odgovaraju: “Nećemo, slijedit ćemo ono na čemu smo zatekli pretke svoje.” Zar i onda kada im precu nisu ništa shvaćali i kada nisu na Pravome putu bili!?” 47

44 Ebu Nu'ajm, El-Hil'jeh, 9/106. Pogledati: Muhtesarus-sava'ikil-murseleh, str. 544.

45 Šerhul-akidetit-tahavijje, 1/231., Pogledati: Fethul-Bari, 13/512.

46 El-Hudždže bi bejanil-mehadždže, 4/426.

47 El-Bekare, 170.

Šta reći za one koji tvrde da slijede prve generacije, i da uvažavaju i pokoravaju se Kur'anu i Sunnetu, a postupaju suprotno naređenju njegovom, i rade raznorazne novotarije, ostajući i gluhi i slijepi pored Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi:

*“Svaka novotarija je stranputica i dalalet, a svaka stranputica odvodi u Vatru.”*⁴⁸

*“Allah je prokleo onoga ko odobrava i podržava onoga koji uvodi novotarije.”*⁴⁹

Ibnul-Kajjim kaže: „Znaj da je u predanosti (tekstovima Objave) spas od šubhi (nejasnoća), spas od prohtjeva koji vode suprotstavljanju naredbi, spas od poljuljanosti u iskrenosti, spas od suprotstavljanja i negodovanja spram šerijata i sudbine (odredbe).

Onaj ko se ovog spasi ima čisto srce koje će biti jedini uzrok spasa na Sudnjem danu. Predanost je suprotna negodovanju i suprotstavljanju.“⁵⁰

UZIMANJE KUR'ANA I SUNNETA ZA SUDIJU U BILO KAKVIM RAZILAŽENJIMA I SPOROVIMA

Dakle, ono što presude Kur'an i Sunnet, i što posvjedoče kao ispravno, to je istina, a nakon istine nema ništa osim zablude.

I ovo je jedna od jako bitnih osobina selefa (prvih i najboljih muslimana), jer svako neslijeđenje Kur'ana i Sunneta vodi ka razilaženju, a svako razilaženje vodi ka slabljenju ummeta, čak i neprijateljstvu, i to

⁴⁸ Bilježi ga Nesai br. 1578, str. 260, Albani ga je ocijenio ispravnim u Nesaijevom Sunenu.

⁴⁹ Bilježi ga Muslim, br. 43, str. 881.

⁵⁰ Medaridžus-salikin, 2/412.

je ono što se desilo poslije prvih generacija muslimana, kada se ummet uveliko razišao i kada su se pojavile mnoge sekte, do te mjere da su se čak i same sekte unutar sebe rasparčale na više skupina, a mnoge od tih skupina su proglasile nevjernicima svoje neistomišljenike, a neke od njih su vodile i ratove protiv drugih muslimana.

Sve ovo nam ukazuje na bitnost vraćanja Kur'anu i Sunnetu u svim situacijama i nedoumicama, što je ujedno i naredba od Allaha i Njegova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem.

Uzvišeni veli:

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾﴾

O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u Onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše.⁵¹

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا ﴿٣٦﴾﴾

Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svome nahođenju postupiti. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne posluša, taj je, sigurno, skrenuo s Pravoga puta.⁵²

51 En-Nisa, 59.

52 El-Ahzab, 36.

Ibn Kesir kaže: „Ovaj ajet je opći za sve prilike. Kada Allah i Njegov Poslanik nešto odrede, niko nema pravo postupati suprotno niti ima pravo izbora, mišljenja.“⁵³

Također, Uzvišeni veli:

﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾^(٦٥)

I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore.⁵⁴

﴿ إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾^(٥١)

Kad se vjernici Allahu i Poslaniku Njegovu pozovu, da im on presudi, samo kažu: “Slušamo i pokoravamo se!” – Oni će uspjeti.⁵⁵

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nagovijestio je razilaženje ummeta, na to nas je upozorio, a dao nam je i rješenje kako da postupamo u tim situacijama.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: „*Ostavljam vam u oporuku takvaluk – da se bojite Allaha, dželle šanuhu, i da slušate i da budete pokorni, pa makar vam pretpostavljeni bio rob Abesinac. Ko bude živio nakon mene naići će na velika razilaženja. Tada vam je obaveza držati*

53 Tefsir El-Kur'an el-Azim 2/275.

54 En-Nisa, 65.

55 En-Nur, 51.

*se moga sunneta i sunneta pravilno upućenih halifa. Čvrsto ga se držite, i kutnjacima se za njega uhvatite.*⁵⁶

Oni se nisu odvajali od riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojima kaže:

*„Najbolji govor je Allahova Knjiga, a najbolja uputa je Poslanikova uputa, najgore stvari u vjeri su novotarije, a svaka novotarija je vid zablude.“*⁵⁷

Muslimani prvih generacija su u svim svojim vjerskim razilaženjima tražili rješenje u Kur'anu i Sunnetu, i zbog toga kod njih nema razilaženja u polju akide (vjerovanja).

Uzvišeni veli:

﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾

Svi se čvrsto Allahovog užeta držite i nikako se ne razjedinjujte.⁵⁸

﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ﴾

Ma u čemu se razilazili, treba da presudu da Allah.⁵⁹

Na osnovu ovoga, dolazimo do zaključka da je obaveza vraćati se na Kur'an i Sunnet u bilo kakvim razilaženjima, te da su prve generacije muslimana u potpunosti slijedile Kur'an i Sunnet, i da kod njih nije bilo razilaženja u akidi (vjerovanju), niti neprijateljstva u samome džematu.

56 Bilježe ga Ebu Davud br. 4607, str. 832, i Hakim 1/174, koji kaže da je hadis ispravan.

57 Bilježi ga Muslim, br. 43., str. 344.

58 Ali imran, 103.

59 Eš-Šura, 10.

Stoga, slijeđenje njih, jedina je garancija uspjeha muslimana i na ovo-
me i na Budućem svijetu.

Ibn Hazm veli: „Nije se čulo za muslimana koji vjeruje u Allahovu
jednoću, da se prilikom spora obraća nekome mimo Kur'anu i hadisu
Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti da uradi nešto drugo mimo
onoga što se u njima nalaže.

Ako to uradi, nakon što je upoznat sa dokazom, onda se smatra grije-
šnikom, a ako dozvoli izlazak van okvira naredbi Kur'ana i Sunneta,
smatrajući da mu se obaveza pokoriti nekome drugome, onda postaje
nevjernik, u šta kod nas nema sumnje.“⁶⁰

Imam Ševkani kaže: „Znaj, ukoliko se među muslimanima desi spor
i razilaženje da li je nešto novotarija ili ne, da li je zabranjeno ili ne, da
li je pokuđeno ili ne i sl, da su islamski učenjaci složni, još od vremena
ashaba, preko tabi'ina, pa do današnjih dana (13. hidžretsko stoljeće), da
je obaveza rješenje u tom sporu tražiti u Kur'anu i Sunnetu.

Uzvišeni Allah veli:

﴿ فَإِن نَّزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ ﴾

A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku,⁶¹
tj. obratite se Allahovoj Knjizi i sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve
sellem.

U vezi sa ovim pravilima nema spora među islamskim učenjacima.

Na osnovu ovoga biva jasno da niko od islamskih učenjaka koji su se
razišli, niti njihovih sljedbenika, nema pravo kazati da je istina sa ovim,
a nije sa onim, ili da je taj i taj preči istini od drugog.

60 El-Ihkam Šerhu Usulil-ahkam, 1/99.

61 En-Nisa, 59.

Takvom je obaveza, ako shvata, razumije i zna vjeru, da taj spor stavi na vagu Kur'ana i Sunneta, pa ako za svoj stav ima dokaz iz Kur'ana i Sunneta, on je na istini i preči je da istina bude sa njim, a ako za svoj stav nema dokaza iz Kur'ana i Sunneta, onda je pogriješio.”⁶²

OSLANJANJE NA JASNE AJETE (MUHKEM),
PRI DONOŠENJU SUDA PO BILO
KOJEM PITANJU, TE TUMAČENJE MANJE
JASNIH AJETA (MUTEŠABIH) SHODNO
ONOME ŠTO JE KAZANO U JASNIM

Muslimani prvih generacija oslanjali su se na jasne ajete prije nego što bi donijeli bilo kakav propis i zaključak, a dvosmislene ajete tumačili bi shodno jasnim ajetima, za razliku od sekti i frakcija koje su svoju akidu izgradili na manje jasnim tekstovima kako bi ih mogli tumačiti shodno svom nahodanju, dok su druge jasne tekstove odbacivali, što je dovelo da se kod njih jave mnoge devijacije vezane za vjerovanje.

I ovo je jedan od razloga zašto su muslimani prvih generacija imali ispravnu, čistu i jasnu akidu (vjerovanje), bez bilo kakvog razilaženja, šubhi (nejasnoća), za razliku od islamskih sekti koje ne slijede prve generacije.

62 Medžmu'atu resail, str. 3-5.

Prve generacije su čvrsto prihvatile Allahove riječi u kojima kaže:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَبَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ ۗ﴾

On tebi objavljuje Knjigu, u njoj su ajeti jasni, oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni. Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja – slijede one što su manje jasni.⁶³

Ibn Kesir kaže: „Uzvišeni Allah saopćava da u Kur’anu ima ajeta koji su jasni i koji čine srž Knjige, tj. koji su sasvim jasni i u kojima ni za koga nema nejasnoće, te drugih, čija su značenja za mnoge ljude i pojedince nejasna. Smisao toga je da se nejasni usklade sa jasnim ajetima.

Ko to učini na Pravom je putu, a ko učini suprotno, na suprotnom je putu.

Zato Uzvišeni Allah kaže: **oni su matica Knjige**, tj. srž, matrica kojoj se vraća u slučaju nejasnoće, **a drugi su nejasni**, tj. njihovo značenje formalno jezički i strukturalno, ali ne i stvarno, može biti u skladu s jasnim, ili nečim drugim.“

O onima koji su željni smutnje kaže: **oni slijede nejasne ajete**, tj. oni uzimaju ono što je nejasno, kako bi to mogli iskriviti prema svojim pokvarenim namjerama, budući da postoji mogućnost promjene značenja.

Što se tiče onoga što je jasno utvrđeno, oni se time ne bave jer to ih otkriva i označava i stoji kao dokaz protiv njih.“⁶⁴

63 Ali Imran, 7.

64 Tefsirul-Kur’anil-azim, 2/6-8.

U Kur'anu postoje ajeti koji se mogu na više načina tumačiti, pa zbog toga muslimani najboljih generacija nisu donosili sud na osnovu tih ajeta, nego bi se isključivo oslanjali na ajete koji su sami po sebi jasni i koji se ne mogu na više načina tumačiti. Upravo zbog toga kod njih se nisu javljale greške u vjerovanju (akidi).

Jedan od najboljih primjera gdje su mnoge sekte, poput džehmija, ešarija i maturidija, napravile grešku je pogrešno tumačenje ajeta u kojima Allah veli:

﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ﴾

On je s vama gdje god bili. ⁶⁵

﴿هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا﴾

On je s njima gdje god oni bili. ⁶⁶

Oslanjajući se na ove mutešabih ajete, spomenute sekte smatraju da je Allah svojim Bićem na svakom mjestu, pomiješan sa svojim stvorenjima, izgovarajući tako riječi koje su nevjerstvo.

Međutim, muslimani prvih generacija, tumačeći ove ajete, kazali su da je Allah Svojim znanjem (kao osobinom) na svakom mjestu, i da zna šta ko radi, gdje god da se nalazio (na to ukazuje početak i kraj navedenih ajeta). A da je Allah svojim Bićem iznad stvorenja, odvojen od njih.

Oni su se, dakle, oslanjali na jasne i nedvosmislene ajete, gdje Allah objašnjava da je iznad svojih stvorenja, poput ajeta:

65 El-Hadid, 4.

66 El-Mudžadela, 7.

﴿يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ﴾

...boje se Gospodara svoga, Koji je iznad njih. ⁶⁷

﴿إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ﴾

K Njemu se uzdižu lijepe riječi. ⁶⁸

﴿تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ﴾

K Njemu se penju meleki i Džibril u danu koji pedeset hiljada godina traje. ⁶⁹

U Kur'anu je ovakvih jasnih ajeta koji ukazuju da je Allah sa Svojim bićem iznad svojih stvorenja na desetine, a isto tako i Sunnet je po ovome pitanju veoma jasan, kao što, također, na to i razum ukazuje.

Međutim, imajući u vidu da ove sekte ne slijede ovo pravilo, a niti pravac prvih generacija, to ih je odvelo da naprave izuzetno opasnu i veliku grešku.

⁶⁷ En-Nahl, 50.

⁶⁸ Fatir, 10.

⁶⁹ El-Mearidž, 4.

NISU ODBACIVALI JEDAN DIO OBJAVE, A DRUGI
PRIHVATALI, NEGO SU VJEROVALI U SVE ŠTO JE ALLAH
KAZAO I ŠTO JE VJERODOSTOJNO POTVRĐENO OD
POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

Muslimani prvih generacija su usaglašavali između vjerskih tekstova koji su muhkem (jasni) i mutešabih (manje jasni), između obećanja (el-va'd) i prijjetnji (el-ve'id), negiranja (en-nefj), potvrđivanja (el-isbat), općih (el-am) i posebnih (el-has) iskaza.

Vraćali su se Kur'anu i Sunnetu prije nego što bi donijeli bilo kakav propis i zaključak, za razliku od sekti i frakcija koje su uzimale neke vjerske tekstove, dok su druge odbacivali, što je dovelo da se kod njih jave mnoge devijacije vezane za vjerovanje.

Uzvišeni Allah opisujući one koji uzimaju određene ajete a ostavljaju druge kaže:

﴿ أَفْتَوْمُنُونَ بَعْضُ الْكُتُبِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴾

Kako to da u jedan dio Knjige vjerujete, a drugi odbacujete!? Onoga od vas koji čini tako stići će na ovome svijetu poniženje, a na Sudnjem danu biće stavljen na muke najteže. – A Allah motri na ono što radite.⁷⁰

Dakle, osobina muslimana prvih generacija bila je da vjeruju i slijede sve što je dio vjere, oni nisu, poput sljedbenika Knjige, i onih koji se za

70 El-Bekare, 85.

njima povode (poput islamskih sekti), jedan dio Knjige vjerovali, a drugi odbacivali.

Sljedbenici Istine vjeruju u sve što je Allah kazao, kao i u ono što je On htio time da kaže. Također, vjeruju u sve što je Poslanik ﷺ kazao i u ono što je time htio da kaže.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ﴾

O vi koji vjerujete, uđite u vjeru potpuno, i nemojte slijediti stope šejtanove.⁷¹ – tj. Allah ovim ajetom naređuje vjernim robovima da prihvate cijeli vjerezakon.

Također veli:

﴿وَالرَّاسِحُونَ فِي الْعَلَمِ يَقُولُونَ ءَامَنَّا بِهِ ؕ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا﴾

Oni koji su dobro u nauku upućeni govore: “Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!”⁷²

Vjeronanje prvih generacija u sve vjerske tekstove koji govore o određenom pitanju dovelo ih je u stanje da budu najbolja zajednica, zajednica srednjeg puta, između svih ostalih sekti.

Također, njihovo slijeđenje srednjeg puta bilo je uzrokom da ih Allah uputi i ujedini u onome što su se podvajali.

Kada bi oni obrađivali određeno pitanje i temu, sakupili bi sve dokaze iz Kur’ana i Sunneta vezane za to pitanje, pa bi tek onda donijeli rješenje i propis.

71 El-Bekare, 208.

72 Ali Imran, 7.

U tome ih u stopu slijede pripadnici ehli-sunneta vel-džemata, za razliku od islamskih sekti koje bi uzimale samo određene dokaze koji bi njima odgovarali, a zanemarivali bi ostale, tako da su se u mnogim pitanjima razišli, pa čak i u okviru jedne sekte.

Najbolji primjer su murdžije koji bi uzimali samo el-va'd (koji obećavaju) ajete i havaridž koji bi uzimali samo el-ve'id (koji prijete) ajete.

Šejh Abdulkadir el-Bagdadi u svom djelu *El-Ferk Bejnel-Firek*, (živio je u četvrtom i petom stoljeću po Hidžri, umro je 429 h.g.), navodi da su se mnoge sekte još za njegova života rasparčale i podijelile u okviru samih njih.

Tako navodi da su se murdžije podijelile u tri velike skupine.

Svaka od njih na još manje grupacije, pa su se mu'atezile podijelile na preko dvadeset skupina, haridžije na dvadeset novih sekti, a šije na petnaest, itd.⁷³

Sve ove sekte su uzimale samo određene dokaze dok bi ostale zanemarivali i tako su napravili mnoge greške, u svom vjerovanju.

73 El-Ferku Bejnel-Firek, str. 29.

SUNNET JE OBJAVA OD ALLAHA I NE SUPROTSTAVLJA SE KUR'ANU

Kur'an je objava i Allahov govor, a i Sunnet je objava, ali Poslanikov ﷺ govor.

Imajući u vidu da je objava i jedno i drugo i da dolazi od Allaha koji je savršen i čist od bilo kakvih nedostataka, nemoguće je da među njima bude suprotnosti na bilo koji način.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴾

On ne govori po hiru svome – to je samo Objava koja mu se obznajuje.⁷⁴

Dio ajeta *to je*: „označava sve ono što je Poslanik ﷺ izgovorio vezano za vjeru, bilo da je Kur'an ili Sunnet.“⁷⁵

﴿ رَبَّنَا وَأَبْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ ۗ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾

Gospodaru naš, pošalji im poslanika, jednog od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati i Knjizi ih i mudrosti učiti i očistiti ih, jer Ti si, uistinu, silan i mudar!⁷⁶

74 En-Nedžm, 3-4.

75 Tefsirul-Begavi, 4/250.

76 El-Bekare, 129.

Pod mudročću koja se spominje u ajetu misli se na Sunnet, po stavu Hasana el-Basrija, Katadea, Mukatila.⁷⁷

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَأَذْكُرَكُمَا يَتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُمْ مِّنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ﴾

I pamтите Allahove ajete i mudrost, koja se kazuje u domovima vašim.⁷⁸

Mudrost koja se spominje u ovome ajetu, po tumačenju Katadea, odnosi se na Sunnet.⁷⁹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: „*Zar mi nije data Knjiga i nešto slično njoj.*“⁸⁰

I kaže: „*Ja ne govorim osim istinu.*“⁸¹

Prenosi se od Hasana, sina Atije, da je rekao: “Džibril, alejhisselam, je podučavao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Sunnetu kao što ga je podučavao Kur’anu.”⁸²

Dakle, obaveza je postupati po Sunnetu, kao što je i obaveza postupati po Kur’anu.

77 Pogledati: Tefsirul-Kur’anil-azim, 1/359.

78 El-Ahzab, 34.

79 Pogledati: Muhtesar tefsiril-Begavi, 2/747.

80 Bilježi ga Ebu Davud, br. 4604, str. 831, ispravnim ga smatra Albani u Sunenu Ebu Davuda.

81 Bilježi ga Tirmizi, br. 1990, str. 451, a ispravnim ga smatra Albani u Sunenu Tirmizija.

82 Ed-daremi 1/474, Ibn Hadzer ga je ocijenio ispravnim, pogledaj El-Feth 13/291.

Pokornost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, obavezna je kao i pokornost Uzvišenom Allahu i upravo zbog toga nije moguće da postoji kontradiktornost po određenom pitanju između Kur’ana i Sunneta, nego se samo radi o pogrešnom shvatanju nekih ljudi, pa im se učini da ima kontradiktornosti.

Ibn Hazm je rekao: “Zaista se Kur’an i ispravni sunnet podudaraju (dopunjavaju), oni su jedno te isto (objava), i nisu u međusobnoj koliziji. Uzvišeni Allah nekoga uputi i počasti da razumije, a nekome uskrati razumijevanje, i nema istinskog Boga osim Allaha.”⁸³

Muslimani prvih generacija čvrsto su vjerovali da je Sunnet objava od Allaha i da je sačuvan kao i Kur’an, te da se Sunnet mora slijediti kao što se mora slijediti i Kur’an.

I zato su oni smatrali da Kur’an i Sunnet dopunjavaju jedno drugo i da nikako ne mogu biti u suprotnosti, i u tome ih slijede pripadnici ehli-sunneta.

Ukoliko bi se kod nekoga desilo da nađe jedan propis u Kur’anu, a drugi u Sunnetu koji je suprotan prvom, to znači da nije dobro razumio ili Kur’an ili Sunnet.

Međutim, neke islamske sekte i grupacije smatraju da Sunnet nije objava, poput racionalista, koji smatraju da je Sunnet Poslanikov idžtihad i zato uglavnom ne uzimaju propise iz njega, jer, kako kažu, Poslanikov idžtihad od prije 1400 godina ne odgovara ovome vremenu.

Isto tako sekta kur’anije i haridžije uzima propise samo iz Kur’ana i zato su i jedni i drugi u zabludi i na stranputici.

Ibnul-Kajjim veli: „Mi sa sigurnošću tvrdimo i za to Allaha i meleke za svjedoke pozivamo, da Sunnet nije u koliziji sa Kur’anom niti sa zaključcima zdravog razuma.

83 El-ihkam šerhu usulul-ahkam, 1/100.

Sunnet Poslanika pobliže pojašnjava Kur'an, tumači ga i detaljno nas upoznaje sa onim što je u njemu koncizno kazano.“⁸⁴

SUNNET SE KORISTI KAO IZVOR VJEROVANJA, U ŠTA SE UBRAJAJU I AHAD-PREDAJE

Prve generacije muslimana uzimale su cijeli Sunnet koji je prenesen ispravnim putem, bez obzira radilo se o mutevatir (predaja koju iz generacije u generaciju prenosi toliki broj prenosilaca da je isključena svaka sumnja u njegovu autentičnost) ili ahad-predajama (predaje koje ne dostižu stepen mutevatira) i bez obzira da li je bila riječ o vjerovanju ili drugim poglavljima.

Oni su sve to uzimali i po njemu postupali, što svjedoči i jednoglasan stav po tom pitanju koji prenosi Hatib el-Bagdadi⁸⁵, Ibn Abdilberr i drugi.⁸⁶

Dakle, nema razlike između mutevatir i ahad-predaja kada je u pitanju obaveznost njihovog korištenja i vjerovanja u ono o čemu one govore.

Kada je u pitanju akida, ona nije ograničena samo na predaje koje su prenesene mutevatir putem.

Postoje mnogi dokazi iz Kur'ana, hadisa, govora prvih generacija, čak i konsenzusa da se u akidi prihvata i kao argument koristi ispravan hadis, bez obzira bio mutevatir ili ahad.

84 Muhtesarus-savaikil-mursele, str. 612.

85 Pogledati: El-Kifaje fi ilm-rivajeh, str. 172.

86 Pogledati: Et-Temhid, 1/20; Šerhul-kevkebil-munir, 2/352; Levamil-envaril-behijje, 1/19.

Poslanikov hadis je drugi izvor islamskog vjerezakona, odmah nakon Kur'ana. Iako je stepen niže od Kur'ana, ipak je po pitanju argumentacije na istom stepenu kao i Kur'an.

Buhari bilježi da je Abdullah b. Omer kazivao: „Ljudi su klanjali sabah-namaz (u džamiji) u Kubau kada im je došao neko i rekao: ‘Ove noći Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljen je dio Kur'ana i naređeno mu je da se okrene prema Kabi, pa se i vi okrenite prema njoj!’ Oni su do tada licima bili okrenuti prema Šamu, pa su se tog trenutka (u namazu) okrenuli prema Kabi.“⁸⁷

Dokazivanje ovim hadisom veoma je jasno i uočljivo. Ljudi su klanjali u Kubau okrenuti prema Bejtul-makdisu, tadašnjoj kibli muslimana. Hadis prenesen od jednog čovjeka bio im je kao dokaz dovoljan da promijene smjer i da se okrenu prema Kabi.⁸⁸

Hadisi na ovu temu su mnogobrojni. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vladarima drugih zemalja slao je pojedince da ljude upoznaju sa islamom. Mnoge, ashabe, dakle, slao je u razne krajeve; Muaza je poslao u Jemen, Ebu Musaa u Zebid, Ebu Ubejdea u Nedžran.

U svaku regiju poslao je ashaba koji je tamošnje stanovnike upoznao sa islamskom akidom i islamskim propisima.

Svaki od ovih pojedinaca bio je dovoljan kao dokaz ispravnosti, a ljudi su bili obavezni da prihvate ono što su ashabi donijeli.⁸⁹

Ibn Hazm kaže: „Ummet je saglasan na tome da se prima ahad predaja koju prenosi pouzdana osoba od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

87 Bilježe ga Buhari, br. 7251, str. 1337, i Muslim, br. 13, str. 217.

88 Pogledati: Fethul-Bari, 13/237.

89 Pogledati: El-Ihkam šerhu usulil-ahkam, 1/109.

Također svi pripadnici islama imali su ovakav stav, sve dok se nije pojavila skupina muatezila nakon stotinu godina od Hidžre, pa su se suprotstavili ovom konsenzusu.“⁹⁰

Skupina učenjaka prenosi konsenzus po ovome pitanju.⁹¹

Međutim islamske sekte poput džehmija, mu'tezila, havaridža, ešarija, maturidija, kur'anija i racionalista ne uzimaju predaje ahad u akidi i zato su u mnogim stvarima zalutali i skrenuli sa pravog puta.

SLABI HADISI SE NISU UZIMALI NITI KORISTILI

Pravac prvih generacija bio je odbijanje slabih hadisa, jer vjera se ne može graditi na nečemu što nije potvrđeno, a pogotovo ne na nečemu što je izmišljeno.

Ibn Tejmije veli: „Ako znamo da je nešto slagano na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, onda nam nije dozvoljeno da to prenosimo, jer u hadisu stoji: ‘Jedan od lažova je onaj ko meni pripisuje hadis, a smatra da je lažan.’⁹² I nije dozvoljeno ono što je slagano potvrditi kao istinito.“⁹³

Ibn Kudame veli: „Hadise koje su izmislili zindici (licemjери, nevjernici) kako bi obmanuli muslimane, kao slabe hadise čija je slabost zbog

90 Prethodni izvor, 1/113-114.

91 Pogledati: Šafija, Er-Risale, str. 457; Fethul-Bari, 13/234, Iršadul-fuhul ila tahkikl-hakki min ilmil-usul, 1/253.

92 Bilježi ga Muslim u uvodu Sahiha, str. 8.

93 Nakdut-te'sis, 2/172.

nekoj prenosiocu, ili pak skrivene mahane, nije dozvoljeno prenositi niti na njima uvjerenje zasnovati. Oni kao da i ne postoje.“⁹⁴

Dakle, nije dozvoljeno oslanjati se na slabe hadise, niti je dozvoljeno neki propis ili uvjerenje graditi na njima.⁹⁵

Od osobina šija i sufija je da grade svoje uvjerenje (akidu) na slabim čak izmišljenim predajama i zato su sekte koje su najviše skrenule sa pravog puta.

UVJERENJE DA OBJAVA I RAZUM NISU U KOLIZIJI (SUPROTNOSTI), TE DAVANJE PREDNOSTI ŠERIJATU NAD RAZUMSKIM ZAKLJUČKOM

Stav koji su zastupale prve generacije muslimana jeste da ni u kojem slučaju nema kolizije između zdravog razuma i vjerodostojnog teksta Objave.

Oni su smatrali da sva mišljenja koja se razlikuju od stava šerijata, da je ustvari to vid iluzije⁹⁶, jer ono što je potvrđeno šerijatom ne može nikako da bude greška, za razliku od onoga što ljudski razum zaključuje, imajući u vidu da je on izložen greškama, prohtjevima i neznanju.

Ibn Tejmije kaže: „Upravo iz tog razloga, ne postoji u citatima nikog iz prvih generacija nešto što ukazuje da se neko od njih suprotstavio Kur'anu svojim razumom, mišljenjem, analogijom, niti pak nekim duhovnim iskustvom (zevk), ekstazom (el-vedžd) ili otkrovenjem (el-

94 Zemmut-te'vil, str. 47.

95 Pogledati: Medžmu'ul-fetava, 3/250-251.

96 Pogledati: Der'u te'arudil-akli ven-nakli, 2/149.

mukašefa). Niko od njih nikada nije kazao da je Objava u koliziji sa razumom, a pogotovo da daje prednost razumu nad Objavom.“⁹⁷

Istina je kod ehli-sunneta da nema kolizije između Objave i zdravog razuma.

Objava, tj. Kur'an, koji je Allahov govor, i vjerodostojni Poslanikov ﷺ govor nikada ne mogu biti u kontradiktornosti za zdravim razumom koji je čist od prohtjeva i novotarija.

Allah je dao Objavu i stvorio je razum da o njoj razmišlja, oboje je od Njega, i zato nije moguće da budu u koliziji. Tome je Ibn Tejmijje posvetio knjigu od 11 tomova, i nazvao je: *Der'u te'arudil-akli ven-nakl*.

Ibnul-Kajjim kaže: „Ta navodna kontradiktornost između razuma i Objave je osnova svakog nereda u društvu. Ona je u suprotnosti s pozivom poslanika po svim osnovama.

Poslanici pozivaju u davanje prednosti Objavi nad mišljenjima i razumom, a njihovi protivnici pozivaju u suprotno.

Sljedbenici poslanika dali su prednost Objavi nad razumom, a sljedbenici Iblisa, ili nekog od njegovih zamjenika, dali su prednost razumu nad Objavom.“⁹⁸

El-Evzai veli: „Drži se tradicije i predaja prvih generacija, makar te ljudi i napustili, i čuvaj se mišljenja ljudi, pa makar ti ih ljudi ukrašavali.“⁹⁹

Šehrestani u svome djelu *El-Milel ven-Nihal* kaže: „Znaj da se prva šubha (sumnja, nejasnoća) desila Iblisu, Allah ga prokleo. Njen uzrok bio je davanje prednosti ličnom razumijevanju nad vjerskim citatom, kao

97 Medžmu'ul-fetava, 13/28-29.

98 Muhtesarus-savaikil-murseleh, str. 218.

99 Tarihul-islami ve vefejatul-mešahiri vel-e'alam, 4/124; Eš-Šeri'ah, 1/445, br. 127.

izabir slijeđenja prohtjeva umjesto podčinjavanja naredbi, te smatranje vatre od koje je stvoren boljom materijom od zemlje od koje je stvoren Adem.“¹⁰⁰

Alija veli: „Da se vjera uzima shodno logici i razumskim zaključcima, logično bi bilo da se mesh rukom čini po donjem dijelu stopala.“¹⁰¹

Omer b. Abdulaziz veli: „Pored sunneta Poslanika ﷺ niko nema pravo na mišljenje.“¹⁰²

Ebu Kulabe kaže: „Ukoliko bi ti čovjeku kazivao Sunnet, i on ti kaže: ‘Ostavi se toga, daj nam Kur’an.’, znaj da je takav u zabludi.“¹⁰³

Ove riječi prokomentarisao je Zehebi, kazavši: „Ukoliko vidiš nekog apologetičara novotara kako govori da se ostavimo Knjige i ahad predaja, i da koristimo samo razum, znaj da je on neznalica.

Ukoliko vidiš putnika (ka Allahu) kako govori da se ostavimo Objave i razuma, te da se oslonimo na zevk (duhovno iskustvo) i vedžd (ekstazu), znaj da je to Iblis koji se pretvorio u lik čovjeka ili se u njega nastanio.

Ako osjetiš slabost, udalji se i bježi, a ako ne onda se bori i prouči mu Ajetul-kursijj.“¹⁰⁴

Apologetičari poput mu’atezila, ešarija i maturidija, kao i racionalisti, daju prednost razumu nad objavom, pa ukoliko se tekstovi objave ne slažu sa njihovim razumom tumače (te’vile) ih onako kako im odgovara ukoliko je u pitanju Ku’ran, dok ahad predaje u potpunosti odbacuju.

100 El-Milelu ven-Nihal, 1/16.

101 Bilježi ga Ebu Davud, br. 162, 1/114. Ibn Hadžer veli da mu je lanac ispravan, Et-telhisul-habir, 1/169.

102 I’alamul-muvekki’in, 2/282.

103 Tabekat Ibn Sa’d, 7/184.

104 Sijeru e’alamin-nubela, 4/472.

OVA VJERA JE POTPUNA I KUR'AN I SUNNET SU DOVOLJNI ZA SVE

Ashabi su bili ubijedeni da je Allah usavršio i upotpunio vjeru i da je u njoj pojašnjeno sve što je vezano za vjerovanje, ibadete i međusobne odnose.

Zatim vjera pojašnjava sve što je vezano i za ovaj i za onaj svijet, te da je Poslanik ﷺ sve to prenio svom ummetu, zbog toga su sva rješenja vezana za vjeru upravo tražili u objavi, nisu imali potrebe za bilo čim drugim.

Allah Uzvišeni veli:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.¹⁰⁵

﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ﴾ (٨٩)

Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve i kao uputu i milost i radosnu vijest za one koji jedino u Njega vjeruju.¹⁰⁶

105 El-Maide, 3.

106 En-Nahl, 89.

﴿ مَا فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ﴾

U Knjizi Mi nismo ništa izostavili.¹⁰⁷

Nakon što je naveo ove, kao i neke druge ajete, Ibn Tejmijje veli: „Ovakvi primjeri kroz Kur’an su mnogobrojni i oni ukazuju da je Allah Uzvišeni objavio Knjigu koja pojašnjava cijelu vjeru, trasira stazu upute koja je dovoljna svakome onome ko je bude slijedio, obaveza je nju mimo ostalih staza slijediti.“¹⁰⁸

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio je ummetu sve što je potrebno za vjeru i za svako stanje dao im je najbolja uputstva.

Jedan jevrej kazao je Selmanu el-Farisiju: „Uistinu, vaš Poslanik vas je podučio svemu, pa čak i tome kako se ponašati prilikom obavljanja nužde.“ On reče: „Da, on nam je zabranio da se okrećemo prema kibli prilikom vršenja velike ili male nužde.“¹⁰⁹

Ebu Zerr kazuje: „Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio nas je u takvom stanju, da čak ni ptica između nebesa i Zemlje ne proleti, a da nam nije dao znanje o tome.“¹¹⁰

Ibn Tejmijje kaže: „Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnili su ljudima sve detalje vezane za vjeru, pa kako je tek onda sa temeljima vjerovanja i imana.“¹¹¹

Imam Herevi veli: „Uzvišeni Allah nije uzeo dušu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok vjeru nije usavršio i dok Svoju blagodat nije upotpunio.

107 El-Anam, 38.

108 Der’u te’arudil-akli ven-nakli, 10/304.

109 Bilježi ga Muslim, br. 57., str. 130.

110 Bilježi ga Ahmed, 35/290, br. 21361, a dobrim ga smatra Arnaut u Ahmedovom Musnedu.

111 Medžmu’ul-fetava, 17/443.

On je ostavio ummet u potpuno jasnoj situaciji, u takvom stanju da su dan i noć isti. Ni ptica nije vazduhom proletjela a da Vjerovjesnik svome ummetu o tome nije ostavio neko znanje, i rob može samo namjerno da zaluta i skrene s tog puta.

Među posljednjim ajetima koji su objavljeni bio je i ajet:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ﴾

Sada sam vam vjeru vašu usavršio. “ 112 / 113

Već smo spomenuli da su mnoge sekte skrenule sa pravog puta upravo zbog toga što su pored Kur’ana i Sunneta uzimali vjeru iz drugih izvora, poput razuma, običaja svojih predaka, kešfa, zevka i td.

PRIHVATANJE TEKSTA OBJAVE ONAKO KAKO JE ON IZREČEN, I ODBACIVANJE NEOSNOVANOG TUMAČENJA (TE’VILA)

Uzvišeni Allah kaže:

﴿كُنْتُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبْرَكًا لِيَذَّبَرُواْ عَنِ بَيْتِهِمْ وَيَتَذَكَّرَ أُولُوْا الْأَلْبَابِ﴾

Knjiga koju ti objavljujemo blagoslovljena je, da bi oni o riječima njezinim razmislili i da bi oni koji su razumom obdareni pouku primili. ¹¹⁴

112 El-Maide, 3.

113 Zemmul-kelami ve ehlihi, 1/278.

114 Sad, 29.

Učenjaci prvih generacija smatrali su da nam se Allah obraćao na način koji razumijemo i da je od nas želio uvjerenje koje je zasnovano na vanjskom značenju, te da ne postoji neko skriveno (batin) značenje koje je u koliziji sa onim što je kazano.

Kod prvih generacija ispravno skriveno značenje (batin) u saglasnosti je sa ispravnim spoljašnjim (zahir) značenjem. Svako skriveno, unutrašnje značenje koje je u koliziji sa spoljašnjim, ustvari, je samo vid pričinjavanja, neznanja i zablude.¹¹⁵

Oni su odbijali neosnovano alegorijsko tumačenje koje u suštini označava preusmjeravanje izraza od onog osnovnog smisla koji on izražava svojom vanjskom formom ka nečemu što se ne može uzeti u obzir i što nije osnovano.

Uzimanje Kur'ana i Sunneta na način da se odstupi od osnovanog smisla i da se tumači na neosnovan način, nije bio pravac prvih generacija, nego je to praksa novotara, skolastičara, i pobornika dzedela (rasprave o vjerskim tekstovima) koji su sami sebi postavili metod koji slijede, a ustvari taj metod predstavlja izvitoperivanje teksta i tumačenje koje nije osnovano.

Zbog toga kod pripadnika ehli-sunneta ne postoji kontradiktornost ili greška u vjerovanju i akidi, jer su oni svoje vjerovanje izgradili na tekstovima Objave, onako kako su ih shvatile prve generacije muslimana, i nisu pridavali pažnju djelima filozofa i skolastici (kelamu), nego su čak na njih upozoravali, s obzirom da bavljenje time negativno utiče na čovjekova uvjerenja.

115 Pogledati: Der'u te'arudil-akli ven-nakli, 5/86.

Ibn Redžeb veli: „Ulazak u filozofiju i skolastiku je samo zlo i svako ko se i u čemu njima bavio isprljao se njihovom prljavštinom. Kao što kaže Ahmed: ‘Ko se upusti u skolastiku (kelam), zahvatit će ga džehmizam.’ On, kao i drugi imami, upozoravali su na pobornike kelama pa makar oni i branili Sunnet.“¹¹⁶

---

116 Bejanu fadli ilmisi-selefi ala ilmili-halef, str. 32-33.

ZABRANA NOVOTARIJA U VJERI

Muslimani prvih generacija bili su na čistom vjerovanju kojem je pozivao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i nisu imali nikakvih novotarija, bili su branik i bedem ispravnog vjerovanja, štiteći ga od bilo kakvih nedostataka i novotarija, čvrsto slijedeći Poslanikove riječi: *“Svaka novotarija je stranputica i dalalet, a svaka stranputica odvodi u Vatru.”*¹¹⁷

Novotarija je sve ono što Uzvišeni Allah u vjeri nije dozvolio, niti su ga praktikovali Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi.

Novotariju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protumačio u sljedećem hadisu: *„Ko uradi neko djelo koje nije u skladu sa propisanim, ono mu neće biti primljeno.“*¹¹⁸

Zbog toga su muslimani najboljih generacija upozoravali na sve vrste novotarija, bile one u vjerovanju ili u ibadetima, za razliku od islamskih sekti koje su svoje vjerovanje bazirale na mnogim novotarijama. A ibadeti su im pomiješani sa novotarijama, do te mjere da ne znaju šta je ispravno, a šta neispravno.

Muslimani prvih generacija su, također, smatrali da su novotarije uopćeno opasnije po vjeru muslimana od velikih grijeha, jer se novotarije smatraju vjerom i njihovim širenjem može se u potpunosti ugroziti ono što je od vjere ispravno, za razliku od velikih grijeha za koje niko ne tvrdi da su sastavni dio vjere.

117 Bilježi ga Nesai br. 1578, str. 260, a Albani ga smatra ispravnim.

118 Bilježi ga Muslim, br. 18, str. 762.

Ibn Tejmije je kazao: „Novotarija je gora od grijeha, kao što kaže Sufjan es-Sevri: ‘Iblisu je draža novotarija od grijeha, jer se od grijeha može pokajati, dok je pokajanje od novotarije teže učiniti.’“^{119 / 120}

Na ovo ukazuje i sljedeći ajet:

﴿يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهُ وَسَوْدٌ وُجُوهُ﴾

...na Dan kada će neka lica pobijeljati, a neka pocrnjeti.¹²¹

Tumačeći ovaj ajet, Ibn Abbas veli: „Oni čija će lica pobijeljati su sljedbenici Sunneta i džemata i učenjaci, a oni kojima će lice pocrnjeti su sljedbenici zablude i novotari.“¹²²

Na opasnost inoviranja u vjeri ukazuje i predaja u kojoj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: „*Allah je prokleo onoga ko odobrava i podržava onoga koji uvodi novotarije.*“¹²³

Šejh Sulejman Ali Šejh kaže: „Novotara podržava onaj ko bude zadovoljan novotarijom, zaštiti ga i ne osudi ga.“¹²⁴

Dakle, prijeti se prokletstvom svakome onome ko bude zadovoljan novotarijom, podrži novotara i pomogne ga ili širi njegova novotarska učenja.

Zbog toga su se muslimani prvih generacija maksimalno trudili da upozore na opasnost novotarija i na sve one koji u njih pozivaju i čine ih.

119 Hil’jetul-evlija, 7/26.

120 Medžmu’ul-fetava, 11/472.

121 Ali Imran, 106.

122 Šerhu usulil-itikad, Lalekai, 1/79, br. 73. Pogledati: Tefsirul-Kur’anil-azim, 2/92.

123 Bilježi ga Muslim, br. 43., str. 881.

124 Tejsirul-azizl-hamid, str. 185. Pogledati: El-Kebair, str. 208.

Zbog bitnosti ove teme, zbog opasnosti novotarija po vjeru, gdje mogu da u potpunosti ili djelimično unište vjeru muslimana, te zbog nemarnosti muslimana Bosne i njihove uleme po ovom pitanju, spomenut ćemo riječi selefa koji jasno osuđuju ne samo novotarije i novotare nego čak i druženje sa njima.

Ibn Abbas veli: „Budite ustrajni i slijedite predaju, a čuvajte se inoviranja u vjeri.“¹²⁵

I kazao je: „Ne sjedi sa novotarima i sljedbenicima strasti i prohtjeva, jer sjedenje sa njima uzrokuje bolest srca.“¹²⁶

Ibn Mesud kaže: „Slijedite (Sunnet) i nemojte inovirati u vjeri, to će vas zaštititi svake zablude.“¹²⁷

Ibn Mes'ud veli: „Srest će te ljude koji tvrde da vas pozivaju Allahovoj Knjizi, međutim, oni su je za leđa bacili. Zato, držite se znanja, čuvajte se inoviranja u vjeri i cjepidlačenja, i slijedite samo ono na šta ukazuju argumenti.“¹²⁸

Prenosi se da je Omer kazao: „Čuvaj se racionalista, jer oni su neprijatelji Sunneta, govore shodno razumskim zaključcima, a ne po hadisu, pa su završili u zabludi, i druge u nju odveli.“¹²⁹

Ejjub es-Sihtijani je rekao: „Neće se sljedbenik novotarije više zalagati u činjenju svoje novotarije, a da ga to neće više i udaljiti od Allaha.“¹³⁰

125 Ibn Veddah, str. 25.

126 Adžuri, 61, a slično bilježi i Darimi, str. 71.

127 Ibn Veddah, str. 10; Darimi u Mukaddimi (uvodu), poglavlje: Pokuđenost donošenja propisa na osnovu razuma, str. 69.

128 Bilježi ga Darimi, 1/66; Lalekai, 1/87.

129 Lalekai, 1/123; Bagdadi, El-Fekihu vel-Mutefekkih, 1/180.

130 Hiljetul-evlija, 3/9.

Ebu Kilabe kaže: „Nikada čovjek ne uvede novotariju, a da ne zasluži sablju.“¹³¹

Hasan b. 'Atije je rekao: “Neće jedan narod uvesti neku novu stvar u svoju vjeru, a da Allah neće istrgnuti neki od sunneta njihove vjere, i neće im ga vratiti sve do Sudnjeg dana!»¹³²

Abdullah b. Mubarek kaže: „Sjedi sa siromasima, a čuvaj se sjedenja sa novotarima.“¹³³

Hasan el-Basri kaže: „Ne sjedi sa onima koji se povode za prohtjevima, ne diskutuj sa njima, i ne slušaj od njih.“¹³⁴

Ahmed b. Hanbel kaže: „Općenito, novotarima se ne treba potpomagati ni u čemu od pitanja vezanih za muslimane, jer je to veća šteta za vjeru. Ovome dodajemo i stav vođe pravovjernih koji smatra da se treba držati Sunneta i suprotstavljati se novotarima.“¹³⁵

Također veli: „Temelj Sunneta kod nas jeste da se treba držati stava ashaba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: ostaviti se novotarija jer je svaka novotarija zabluda.

U Sunnetu nema analogije i s njim se ništa ne poredi, niti se on može dokučiti na osnovu pukih razumskih promišljanja i prohtjevima.“¹³⁶

On je pozivao da se sa njima ne sjedi, ne druži i ne savjetuje. Govorio je: „Ne savjetujte se i ne dogovarajte ni sa jednim novotarem u vezi sa vjerom i ne putujte zajedno sa njim.“¹³⁷

131 Prethodni izvor, 2/287.

132 Prethodni izvor, 6/73.

133 Lalekai, 1/137.

134 Prethodni izvor, 1/133; Darimi, 110; Adžuri, 62.

135 Tarihu Bagdad, 13/ 238.

136 Risale Abdus b. Malik u sklopu Tabekatul-hanabile, 1/241; Lalekai, Šerhu usuli itikad ehli-sunnet, 1/156.

137 Et-Tabekat, 1/144.

Ma'an b. Isa kaže: Malik je govorio: „Ne uzimaj znanje od četiri vrste ljudi (pa je između ostalog rekao): sljedbenika prohtjeva, koji tome poziva (ili je rekao: novotara koji poziva u novotarije).“¹³⁸

Navodeći kazivanje o Omeru i Sabigu, Ebu Osman kaže: „Omer nam je u pismu napisao da se ne družimo i da ne sjedimo sa njim, i rekao je: ‘Kada bi on sjeo među nas stotinu, mi bismo se razišli.’“¹³⁹

Musa b. Sa'd je rekao: „Ne sjedi sa onim ko je iskušan slijeđenjem strasti i prohtjeva, jer će te, ukoliko to učiniš, zadesiti jedna od dvije stvari: ili ćeš i ti podleći tim iskušenjima, pa ćeš se povesti za njim ili će te uznemiriti prije nego što se rastaneš sa njim.“¹⁴⁰

Imam Malik b. Enes je rekao: “Onaj ko u islam uvede novotariju i smatra je dobrom (lijepom), taj kao da želi reći da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pronevjerio Poslanicu, jer Allah je rekao: **Danas sam vam vašu vjeru usavršio...** – pa ono što tada nije bila vjera, zasigurno nije ni danas vjera.“¹⁴¹

138 Et-Temhid, 1/66-67.

139 Ibn Bettah, El-Ibanetul-Kubra, 1/414, br. 329.

140 Prethodni izvor, 2/442, br. 380.

141 El-I'tisam, 1/65., 2/535.

NISU SE BAVILI APOLOGETIKOM (ILMUL-KELAM) I FILOZOFIJOM

Nauka o kelamu predstavlja istraživanje islamskog vjerovanja shodno razumskim zaključcima, ili “spoznaja vjerskih ubjeđenja prema razumskim dokazima.”¹⁴²

To je spoj filozofije i islama, tako da su oni koji su izučavali filozofiju (koja se bazira samo na razumu) pokušali da je prilagode islamskoj akidi (koja se uzima samo iz Kur’ana i Sunneta), razmišljajući o određenim stavovima (koji su u Kur’anu i Sunnetu jasno iskazani) na filozofski način, te su počeli o Allahu i pitanjima gajba (duhovnog svijeta) prilaziti sa strane filozofije i razuma, govoreći o Allahu ono što On nije rekao, niti Njegov Poslanik ﷺ. Čak su govorili šta je Allahu dozvoljeno a šta nije dozvoljeno raditi, tako da su mnogi zbog toga počinili djela nevjerstva.

Međutim, muslimani prvih generacija ograničavali su se samo na Kur’an i Sunnet, prihvatajući ono što je Allah, dželle šanuhu, o Sebi rekao, i što je o Njemu rekao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Također, nisu prelazili granicu dozvoljenog, niti su o Allahu govorili po hiru svome.

Oni su smatrali ilm-ul-kelam beskorisnim znanjem, i zbog toga su najoštrije kritikovali sve one koji su se bavili tom naukom, pa su zbog toga znanje podijelili na korisno i nekorisno.

Korisno znanje je ono koje iza sebe povlači rad i djelovanje po njemu, kroz šta se ostvaruju koristi i na ovom i na Onom svijetu. To je, ustvari, izučavanje Kur’ana i Sunneta te rad po njima.

142 Šerhul-Mekasid, od Taftanazija, 1/12. Pogledati: Tarihul-fikril-felsefi fil-islam, str. 131.

Nekorisno znanje je ono od kojeg nema koristi niti na ovome niti na Onome svijetu, niti ono za sobom povlači rad po njemu, a to je ustvari ilmul-kelam, apologetika.

Muslim bilježi od Zejda b. Erkama da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio: „*Allahu moj, utičem ti se od beskorisnog znanja, srca koje nije skrušeno, nezasite duše i neprimljene dove!*“^{143 / 144}

Ma'ruf el-Kerhi veli: „Kada Allah robu želi dobro, otvori mu vrata rada, a zatvori vrata rasprave, a kada mu želi zlo, otvori mu vrata rasprave, a zatvori vrata rada.“¹⁴⁵

I zato su prve generacije najoštrije osuđivale sve one koji su se bavili ilmul-kelamom, osuđujući tako i islamske sekte koje baziraju svoju akidu i učenje na ilmul-kelamu, poput kaderija, džehmija, mu'tezila, ešarija i maturidija.

Zbog bitnosti ove teme, zatim opasnosti i uticaju ilmu-kelama na muslimane Bosne, imajući u vidu da je većina bosanskohercegovačke uleme kroz historiju Bosne bila upravo na pravcu apologetičara u akidi, spomenut ćemo stavove četverice imama po pitanju ilmul-kelama, kao i njihove osude svih onih koji su se bavili ilmom kelama.

Imam Ebu Hanife upitan je o onome što su neke sekte uvele poput govora o dževheru / supstanciji i e'aradu / akcenciji, pa je kazao: „To su filozofska naglabanja, drži se puta prvih generacija i čuvaj se inoviranja u vjeri, jer to je novotarija.“¹⁴⁶

Imam Ebu Hanife veli: „Vidio sam da oni koji se bave ovim znanjem (kelamom, skolastikom) nemaju znakove (osobine) dobrih ljudi i da su

143 Bilježi ga Muslim, br. 2722, str. 1173.

144 Ibn Redžeb, Bejanu fadli ilmisa-selef ala ilmihalef, str. 17.

145 Bilježi ga Ebu Nu'ajm u El-Hilji, 8/361, i Ibnu-Dževzi u Menakibu Ma'ruf el-Kerhi, str. 122-123.

146 El-Hudždže fi bejanil-mehadždže, str. 22.

im srca veoma kruta, ne obraćaju pažnju na to što se razilaze sa Knjigom, Sunnetom i riječima prvih generacija. Da je u tome bilo dobra, bavili bi se njime muslimani prvih generacija.“¹⁴⁷

Također veli: „Istraživao sam ilm-ul-kelam (apologetiku) do te mjere da se u mene počelo, radi znanja o tome, upirati prstom.

Jedne prilike sjedili smo u blizini Hamada b. Selemea, pa je došla neka žena i upitala: ‘Čovjek ima ženu robinju koju želi da razvede po Sunnetu, kako će je razvesti?’ Nisam znao šta da kažem, pa sam je poslao Hamadu da ga pita i da mi kaže šta joj je odgovorio.

Upitala je Hammada, a on je kazao: ‘Razvest će je dok je čista od hajza i dok s njom nije imao odnos u toj čistoći jednim razvodom, zatim će je ostaviti dok ne upotpuni dva hajza, pa kada se nakon toga okupa, slobodna je da se udaje za drugog.’ Ona se vratila i to mi kazala, a ja sam dodao: ‘Nema potrebe da se bavim kelamom.’ Uzeo sam svoje papuče i otišao da sjedim pred Hammadom.“¹⁴⁸

Također je kazao: „Allah prokleo Amra b. Ubejda, otvorio je ljudima vrata da se bave kelamom, onim što im ne koristi.“¹⁴⁹

Hammad b. Ebi Hanife veli: „Jedne prilike je kod mene došao moj otac dok je sa mnom bila skupina sljedbenika kelama (apologetičara). Mi smo se raspravljali o nečemu i podigli svoje glasove, pa kada sam osjetio da je on tu, otišao sam do njega, a on me je upitao ko je sa mnom.

Rekao sam mu: ‘Taj, taj i taj (spomenuvši ih po imenu)’. Upita me o čemu pričamo, pa sam mu kazao o tom i tom poglavlju, on mi reče: ‘Hammade, ostavi se kelama.’ Ja nisam (veli Hammad) smatrao svoga oca od onih koji miješaju stvari, pa jedno naredi, a onda to isto zabrane.

147 Mekki, Menakibu Ebi Hanife, str. 137-138.

148 Tarihu Bagdad, 13/333.

149 Usulid-din indel-imam Ebi Hanife, str. 194. Preuzeto iz djela Zemmul-kelam.

Rekao sam: ‘Zar mi nisi naređivao da se time bavim.’ ‘Da, sine, jesam, a sada ti to zabranjujem.’ – reče Ebu Hanife. Upitao sam: ‘A zašto?’ On reče: ‘Sinko moj, ovi koji se sada razilaze u ovim temama bili su jednog stava i jedne vjere, pa je šejtan među njih ubacio sjeme neprijateljstva, pa su se razišli...’¹⁵⁰

Ešheb b. Abdulaziz kazuje da je čuo Malika kako veli: „Čuvajte se novotarija. Neko reče: A šta su to novotarije? A on odgovori: To je ono o čemu pričaju novotari, raspravljajući se o Allahovim imenima, svojstvima, govoru, znanju, moći. Oni ne šute o onome o čemu su šutjeli ashabi i njihovi sljedbenici.“¹⁵¹

Ebu Talib el-Mekki veli: „Malik je bio među najudaljenijim osobama od pravca mutekellimina (apologetičara), najviše je u tome kritikovao Iračane i najviše se držao prakse prvih generacija, ashaba i tabi’ina.“¹⁵²

Muhammed b. El-Akil el-Ezher veli: „Neki čovjek je došao Muzeniju, pitajući ga nešto vezano za kelam, a on je kazao: ‘Ja prezirem to i zabranjujem, kao što je zabranjivao i imam Šafija. Čuo sam ga da je kazao: ‘Malik je upitan o kelamu i tevhidu, pa je rekao: Nemoguće je da mislimo kako je Poslanik ﷺ pojasnio ummetu način čišćenja od nužde, a da nije pojasnio tevhid.’“¹⁵³

Zato što oni koji se bave kelamom misle da se tevhid ne može pojasniti osim sa kelamom, i da tevhid nije u potpunosti pojašnjen sve dok ga oni nisu pojasnili.

Abdurrahman b. Mehdi veli: „Ušao sam kod Malika, a kod njega je bio neki čovjek koji ga je pitao o Kur’anu, a on je kazao: ‘Da ti nisi sljedbenik Amra b. Ubejda, neka je na njega Allahovo prokletstvo. On je

150 Mekki, Menakibu Ebi Hanife, str. 183-184.

151 Asbehani, El-Hudždže fi bejanil-mehadždže, 1/104., Menakibu Malik, str. 147.

152 Es-Sijer, 8/106.

153 Predhodni izvor, 10/26.

uveo ovu novotariju vezanu za kelam. Da je kelam znanje, sigurno bi se njime bavili ashabi i njihovi sljedbenici, kao što su se bavili propisima vjere. Međutim, on je neispravan i vodi ka neispravnom.“¹⁵⁴

Ishak b. Isa veli: „Imam Malik kaže: ‘Onaj ko vjeru bude tražio kroz apologetiku (kelam) taj će biti bez vjere; onaj ko bude tražio bogatstvo kroz alhemiju, taj će biti bez igdje ičega, a ko bude išao za nepoznatim hadisima taj će lagati!’“¹⁵⁵

Imam Šafija veli: „Kada bi čovjek bio iskušan sa svim zabranama mimo širka, bolje mu je nego da bude iskušan izučavanjem kelama (apologetike).“¹⁵⁶

Također veli: „Kada bi ljudi znali šta sve ima u ovoj nauci (apologetici), bježali bi od nje kao od lava.“¹⁵⁷ Također veli: ”Moja presuda o apologetičarima glasi: treba ih izudarati palminim granama i obučom, te sa njima običi plemena govoreći: ‘Ovo je kazna za onoga koji ostavi Kur’an i Sunnet, a okrene se apologetici i novotarima.’“¹⁵⁸

I veli: „U apologetici sam pronašao stvari koje musliman ne može kazati.“¹⁵⁹

Ahmed b. Hanbel kaže: „Onaj ko se bavi kelamom nikada neće uspjeti. Učenjaci ove nauke su zindici (nevjernici).“¹⁶⁰

154 Šerhus-sunneh, 1/217.

155 Menakibu Malik, str. 147.

156 Ibnul-Dževzi, Telbisu Iblis, str. 81.

157 Kasdus-sebil, str. 47. Preuzeto iz knjige Savnul-mentik vel-kelam, od Sujutija, str. 66.

158 El-Hil’je, 9/116; Šerhus-sunneh, 9/116.

159 Šerhul-akidetit-tahavijeh, 1/210.

160 Telbisu Iblis, str. 83.

On također veli: „Ne možeš naći nikoga ko se bavio ovom naukom, a da u srcu nema pokvarenost.“¹⁶¹

Ibn Betta bilježi od Ebu Bekra Mervezija da je kazao: „Čuo sam Ebu Abdullaha (Ahmeda) kako veli: ‘Ko se posveti apologetici neće uspjeti, i ako se taj nauci posveti, završit će u džehmizmu.’“¹⁶²

Dževzi bilježi od Ubejdullaha b. Hanbela da je čuo sam Ahmeda kako kaže: „Ne sjedite sa sljedbenicima kelama, pa makar branili Sunnet.“¹⁶³

Ibn Betta bilježi od Ubejdullaha b. Hanbela kako kaže: „Moj otac (Ahmed) je rekao sljedeće: ‘Držite se Sunneta i hadisa i Allah će vam dati korist u tome. Čuvajte se razglabanja i rasprava, jer onaj ko voli kelam, neće uspjeti. Ko god je pričao o kelamu, na kraju je postao novotar, jer kelam ne vodi ka dobru. Ja ne volim bavljenje kelamom (apologetikom) i ne volim da o tome diskutujem.

Držite se Sunneta, tradicije (predaja) i fikha, od čega imate koristi, a ostavite rasprave i one koji su željni smutnje i rasprave.

Mi smo sreli ljude koji to nisu poznavali i koji su se klonili pobornika kelama. Krajnji rezultat bavljenja kelamom nije dobar. Molimo Allaha da nas zaštiti svake smutnje i spasi svake propasti.“¹⁶⁴

Ovakav je bio stav četverice imama po pitanju ilmu-kelama i onih koji su se bavili njime, a takav stav su imali i ostali učenjaci prvih generacija muslimana.

Ibn Abdulberr veli: „Složni su učenjaci svih krajeva da su pobornici kelama (apologetike) novotari i smutljivci i da se ni u jednoj generaciji ne ubrajaju u učenjake.“¹⁶⁵

161 Ibnul-Dževzi, Menakibul-imam Ahmed, str. 24.

162 El-Ibane, 2/538.

163 Menakibul-imam Ahmed, str. 205.

164 El-Ibane, 2/539.

165 El-hajatul-ilmijje fi asri mulukit-tavaif fil-endelus, str. 281.

NE SLIJEDE NIKOG BESPOGOVORNO OSIM POSLANIKA ﷺ

Muslimani prvih generacija bili su stava da se od svakog riječi mogu prihvatiti ili odbaciti, osim od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kome su se oni u potpunosti pokoravali i slijedili ga, znajući da on ne priča po hiru svome, niti po strastima svojim, nego da je to Objava i da je istina, te da je ispravno sve što je rekao.

Međutim, sljedbenici islamskih sekti u mnogim pitanjima slijede svoje šejhove i velikane, iako znaju da je istina suprotno onome što im njihove vođe kažu, i zato svjesno rade mnoga djela koja nemaju osnove u islamu.

Imam Malik je rekao: “Od svakog od nas se uzima i odbacuje, osim od stanovnika ovog kabura (tj. Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem).“¹⁶⁶

Također veli: „Svačiji se govor može odbaciti, osim govora stanovnika ovog kabura, (pokazavši na kabur Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem).“¹⁶⁷ Na drugom mjestu kaže: „Kada vidite da se moj govor suprotstavlja govoru Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, moj govor bacite o zid i uzmite Poslanikov.“¹⁶⁸

Ebu Omer veli: „Nema stvorenja čiji se stav ne može uzeti ili odbaciti, osim Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.“¹⁶⁹

166 Et-Ta'lik ala fethil-bari, uvod, 2/1, autor: Abdullah b. Muhammed b. Ahmed ed-Dujejš.

167 Ibn Abdulberr, Džami'u, 2/19; Es-Silsiletus-sahihah, 15/15.

168 Šenkiti, Šerhuz-zadil-mustakne'a, 3/39.

169 Ibn Abdulberr, Et-Temhid, 1/159.

BILI SU PRAVEDNI U OPHOĐENJU PREMA SUPROTSTAVLJENOJ STRANI

Muslimani prijašnjih generacija priznavali su istinu koja se nalazila kod islamskih sekti, i zbog te istine ne kažu da su one sasvim u zabludi, niti ih optužuju za stvari koje nisu prisutne kod njih, za razliku od tih grupacija, koje ukoliko se neko ne slaže s njima, nazivaju ih ružnim i pogrdnim imenima, ne priznajući im istinu koja se nalazi kod njih, nego čak i izmišljaju stvari kako bi im što više ukaljali čast.

Učenjaci prvih generacija, a u tome ih slijede pripadnici sunneta i džemata, podijelili su one koji im se suprotstavljaju na dvije skupine:

1. Kafiri – nevjernici i oni koji se ohole i inate, ne prihvatajući Istinu. Zbog toga se oni prema njima neprijateljski odnose i otkrivaju njihove spletke i zamke.

2. Novotari i grijешnici. Ne smatraju ih nevjernicima nego muslimanima grijешnicima, zbog toga prihvataju i priznaju istinu koja se nalazi kod njih, i priznaju njihov rad i trud uloženi na širenju islama, ali odbacuju njihove greške, suprotstavljajući im se i upozoravajući na njih, na najbolji mogući način. Međutim, imaju i poseban odnos prema onima koji pozivaju u novotarije, shodno tome kako situacija i vrijeme zahtijevaju.

ZAKLJUČAK

Ovo je menhedž ashaba, selefa, najbolje generacije muslimana, naših ispravnih prethodnika, spašene skupine, ovo je njihov menhedž u akidi, i u tome ih u stopu slijedi ehli-sunnet vel džemat, riječima i djelima, za razliku od islamskih sekti: šija, kaderija, džehmija, sufija, mutezila, havaridža, murdžija, racionalista, ešarija, maturidija, niko od njih nije na ispravnom menhedžu, i zbog toga nisu na istini i imaju dosta grešaka i u akidi i u ibadetima, i sve što su udaljeniji od ovog menhedža njihove greške su veće, brojnije i opasnije.

Zato je obaveza svakom muslimanu, koji ima razuma, koji je prijatelj sam sebi, da prihvati ovaj menhedž u akidi, kako bi bio na Istini i kako bi Allah bio sa njime zadovoljan kao što je zadovoljan prvom generacijom muslimana, jer samo onda kada je akida ispravna mogu biti ispravna i ostala djela.

Svaki musliman treba u potpunosti da se pokorava Allahu i Poslaniku ﷺ, da slijedi Kur'an i Sunnet, jer je zbog toga stvoren, za to će biti pitan, počev od kabura u kojem će svaki insan biti pitan ko mu je Gospodar, ko mu je Poslanik ﷺ i koja mu je vjera, neće biti pitan ko mu je bio hodža, muftija, reis, šejh, imam, niko mu od njih neće pomoći, niti u kaburu niti na Sudnjem danu.

Tada će se spasiti samo onaj ko dođe pred Allaha čista srca, čija dobra djela prevagnu, neće mu pomoći ni bogatstvo ni položaj koje je imao na dunjaluku.

Gospodar Sudnjeg dana kaže:

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾﴾

...na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti, samo će onaj koji Allahu srca čista dođe spašen biti.¹⁷⁰

Zato je i cilj ove knjige, a i ostalih, da se pojašni kako doći do Istine, kako pred Allaha čista srca doći, kako bi nam se Allah još na ovome svijetu, prije Sudnjeg dana smilovao.

Ono što je najbitnije za čistoću srca jeste svakako akida, vjerovanje, tevhid, zato ćemo u nastavku spomenuti važnost tevhida i njegove vrste, jer činjenica je da danas imamo ne mali broj muslimana koji ili nisu uopšte spoznali tevhid ili imaju određenih grešaka, koje su ili pogubne za iman, ili za njihove ibadete.

Imamo nažalost i onih muslimana koji su tevhid u potpunosti zane-marili, koji zabranjuju pozivanje u njega, koji su svemu dali prednost nad tevhidom, koji smatraju da tevhid razjedinjuje muslimane, te da je zbog toga štetan, suprotstavljaju se i neprijateljski se ponašaju prema onima koji pozivaju u tevhid, ovo je do te mjere uticalo na pojedine daije ehli-sunneta da su prestali držati predavanja iz tevhida.

170 Aš-Šu'ara, 88-89.

TEVHID

VAŽNOST TEVHIDA (VJEROVANJA U ALLAHOVU JEDNOĆU)

Nema sumnje da tevhid ima najveću važnost u životu jednog muslimana, jer samo ko ga ostvari ući će u Džennet, a ta važnost, između ostalog, ogleda se i u sljedećim aspektima:

1. ZNANJE O TEVHIDU JE NAJČASNIJA NAUKA, KAO I PODUČAVANJE NJEMU, SHODNO DOKAZIMA IZ KUR'ANA I SUNNETA

Najčasnija je nauka iz razloga što preko nje upoznajemo najčasnije Biće, Gospodara Uzvišenog. Što je bitniji predmet izučavanja, sve je bitnije, važnije i potpunije i znanje o njemu.

2. POZIV U TEVHID BIO JE PRVA OBAVEZA KOJOJ SU POZIVALI SVI POSLANICI

Niko od poslanika nije otpočinjao pozivanje svoga naroda nečim drugim prije poziva u tevhid, i pored činjenice da su postojale i druge devijacije vezane za društvo, ponašanje, ekonomiju. Razlog tome jeste što je tevhid temelj svega.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴾

Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: “Nema istinskog boga osim Mene, zato Mene obožavajte.”¹⁷¹

Komentator *Tahavije*, Ibn ebil-Izz el-Hanefi veli: „Znaj da je potvrđivanje Božije jednoće (tevhida) prvo čemu su pozivali poslanici, prva stanica na putu i prva stepenica na stazi ka Allahu, dželle šanuhu.

Uzvišeni kaže:

﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ﴾

Mi smo poslali Nūha narodu njegovu. ‘O narode moj’ – govorio je on – ‘Allaha obožavajte, vi drugog istinskog boga osim Njega nemate.’¹⁷²

Ovako su svi poslanici govorili: Hūd, Salih, Šu‘ajb.

Uzvišeni kaže:

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾

Mi smo svakom narodu poslanika poslali: Allaha obožavajte, a taguta se klonite.¹⁷³ “¹⁷⁴

171 El-Enbija, 25.

172 El-A‘raf, 59.

173 En-Nahl, 36.

174 Šerhul-akidetit-tahavijeh, 1/21-23.

3. TEVHID JE PRVA OBAVEZA PUNOLJETNOJ OSOBI

On mora naučiti tevhid, razumjeti ga, izučavati ga, raditi po njemu i druge pozivati, a ne kao što je slučaj sa novotarima koji kažu da je prva obaveza čovjeku razmišljanje (razmatranje) ili sumnja.

Dokaz koji ukazuje na ovo jeste hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem je, obraćajući se Muazu, kazao: „*Neka prvo u šta ćeš ih pozvati bude svjedočenje Allahove jednoće...*“¹⁷⁵

4. PRVO ČIME ČOVJEK ULAZI U OKVIR ISLAMA JESTE IZGOVARANJEM RIJEČI TEVHIDA (LA ILAHE ILLELLAH)

U islam se ne može ući osim putem tevhida i ukoliko bi čovjek postio, hadždž obavljao, a nije izgovorio riječi šehadeta, ne bi se kazalo da je musliman.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: „*Naređeno mu je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema istinskog boga osim Allaha.*“¹⁷⁶

5. TEVHID JE TEMELJ PRIMANJA SVIH DJELA, JER UKOLIKO BI ROB KLANJAO I SVE IBADETE IZVRŠAVAO, NE BI MU TO BILO PRIMLJENO, UKOLIKO NE BI BIO ISTINSKI MUVEHID

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِن أَشْرَكَتَ لِيَحْبِطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

A tebi, i onima prije tebe objavljeno je: „Ako budeš Allahu širk činio, tvoja djela će sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti.“¹⁷⁷

175 Bilježi ga Buhari, br. 7372, str. 1359.

176 Bilježe ga Buhari, br. 1399, str. 245, i Muslim, br. 20, str. 38.

177 Ez-Zumer, 65.

﴿لَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

A da su oni Njemu širk činili sigurno bi im propalo ono što su činili.¹⁷⁸

6. Potreba za tevhidom je najveća

Važnost tevhida ogleda se i u tome što je potreba stvorenja za njim veća od bilo koje potrebe, jer život srca, blagodat i smirenost ne mogu se postići bez spoznaje tevhida, bez spoznaje Gospodara, Jedinog, Koji zaslužuje ibadet, kroz Njegova imena, svojstva i djela.

Također, tevhid je ibadet bez kojeg rob ne može živjeti ni jednog trenutka. Tevhid mu je potreban i danju i noću, i dok je živ, a i kada umre, i u svakome stanju, za razliku od drugih ibadeta, kao što su namaz ili post, koji se obavljaju samo u određenim periodima.

Ibnul-Kajjim kaže: „Znaj da je potreba roba za tevhidom, obožavanjem Allaha bez pripisivanja sudruga, veća nego potreba tijela za dušom ili oka za svjetlošću, i ne samo to nego ni jedna druga potreba ne može se ni porediti sa ovom potrebom.

Srce i duša ne mogu imati pravi život bez vjerovanja u Allaha osim kojeg drugog istinskog boga nema. Dunjaluk se ne može smiriti osim Njegovim spomenom...“¹⁷⁹

178 El-En'am, 88.

179 Tarikul-hidžretejn, str. 57, 58.

7. VAŽNOST MU JE I TA ŠTO JE ON POSLJEDNJE DJELO SA KOJIM MUSLIMAN TREBA NAPUSTITI OVAJ SVIJET, JER AKO NJIME ROB OKONČA SVOJ ŽIVOT, POSTIĆI ĆE VJEČNU SREĆU, NAKON KOJE NEĆE BITI NESRETAN

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veli: „*Kome budu posljednje riječi na ovome svijetu la ilahe illellah, ući će u Džennet.*“¹⁸⁰

Komentator knjige *Tahavijje* veli: „Prema tome, tevhid, potvrđivanje Allahove jednoće, prvo je sa čime čovjek ulazi u islam i zadnje sa čime odlazi sa ovog svijeta. Poslanik, alejhisselam, rekao je: „*Čije zadnje riječi budu: ‘Nema istinskog boga osim Allaha!’, ući će u Džennet!*“ On je, dakle, prva i posljednja čovjekova obaveza.“¹⁸¹

8. TEVHID JE PRVA STVAR ZA KOJU ĆE ROB BITI PITAN U KABURU

dokaz tome je predaja koju je zabilježio Ebu Davud, i drugi, u kojoj stoji da će umrlome doći dva meleka i upitati ga: „*Ko ti je Gospodar, koja ti je vjera i ko ti je vjerovjesnik?*“¹⁸²

Dakle, meleki će upitati: Ko ti je Gospodar, tj. koga si obožavao? Pitanje je vezano za tevhid ibadeta, jer ljudi neće biti pitani za tevhid rububijeta, s obzirom da Iblis, kao najveći nevjernik, priznaje Allaha kao Gospodara i Tvorca.

180 Bilježi ga Hakim, br. 1299, koji kaže da je hadis ispravnog lanca, ali ga Buhari i Muslim nisu zabilježili.

181 Šerhul-akidetit-tahavijje, 1/21-23.

182 Bilježi ga Ebu Davud, br. 4753, str. 860. Albani ga je ocijenio kao ispravan u Ebu Davudovom Sunenu.

PLODOVI I REZULTATI TEVHIDA

Za svaki ibadet koji je Allah propisao određene su nagrade, plodovi i rezultati, a imajući u vidu da je tevhid najveći ibadet, onda dolazimo do zaključka da su mu i plodovi najveći, a ovo su neki od njih:

1. Tevhid je jedan od najvećih razloga praštanja grijeha.

Dokaz tome je hadis koji prenosi Enes, a gdje stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: „*Uzvišeni Allah veli: 'Kada bi mi došao sa grijesima poput Zemlje, a nisi mi širk činio, Ja bih ti došao sa isto toliko oprosta.'*“¹⁸³

Allahove riječi: „*a nisi mi širk činio*“, znače: umro sa tevhidom.

2. Tevhid sprječava onoga ko posjeduje i trun ispravnog vjerovanja da vječno ostane u Vatri.

Kao što se navodi u hadisu o šefa'atu: „*Izvedite iz Vatre svakog ko bude imao i trun vjerovanja.*“¹⁸⁴

---

183 Bilježi ga Tirmizi, br. 3540, str. 804, a ispravnim ga je ocijenio Albani u Sahihu Tirmizija.

184 Bilježi ga Buhari, br. 22, str. 11.

A ukoliko rob bude upotpunio tevhid, svoje vjerovanje, ono će biti uzrokom da nikako ne uđe u Vatru, kao što se navodi u hadisu Utbana b. Malika, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: „Allah je zabranio da Vatra prži svakog ko kaže la ilahe illellah, želeći time Allahovo lice.“¹⁸⁵

3. Plod tevhida je i to što će onaj ko ga bude posjedovao biti usrećen šefa'atom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kao što se spominje u hadisu kod Buharija, od Ebu Hurejra: „Šefa'atom će najviše biti usrećen onaj ko iskreno iz srca izgovori la ilahe illellah.“¹⁸⁶

4. Jedan od plodova tevhida je i širokogrudnost.

U vezi sa tim Uzvišeni Allah kaže:

﴿أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّن رَّبِّهِ﴾

Zar je isti onaj čije je srce Allah učinio sklonim islamu, pa on slijedi svjetlo Gospodara svoga?¹⁸⁷

﴿كَأَنَّمَا حَرَجًا ضَيِّقًا صَدْرَهُ يُجْعَلُ يَضْلَهُ أَنْ يُرَدَّ وَمَنْ لِلْإِسْلَامِ صَدْرَهُ يَشْرَحْ يَهْدِيَهُ أَنْ اللَّهُ يُرِدَ فَمَنْ السَّمَاءِ فِي يَصْعَدُ﴾

Onome koga Allah želi uputiti – On srce njegovo prema islamu raspoloži, a onome koga želi u zabludi ostaviti – On srce njegovo stegne i umornim učini kao kad čini napor da na nebo uzleti.¹⁸⁸

Tevhid je jedan od najvećih uzroka širokogrudnosti i što je tevhid potpuniji i jači, sve su i ljudska srca raširenija i srčano stanje mu je bolje.

185 Bilježi ga Buhari, br. 425, str. 81.

186 Bilježi ga Buhari, br. 99, str. 27.

187 Ez-Zumer, 22.

188 El-En'am, 125.

5. Tevhid unosi sreću i smirenost u život muslimana.

Musliman koji ima ispravno vjerovanje veoma dobro zna da ga ne može zadesiti ništa, osim onoga što mu je Allah propisao, i da nema utočišta osim kod Njega.

Sve ovo, bez imalo sumnje, unosi smirenost i sreću u život muslimana, i uklanja brige i strah iz njega.

Također, tevhid donosi sigurnost i uputu, kao što Uzvišeni kaže:

﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا ءِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْآمَنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ﴾

Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s širkom ne miješaju; oni će biti na Pravome putu.¹⁸⁹

6. Tevhid je razlog da musliman ne skreće sa Pravog puta i da ne slijedi novotarije.

Novotarije koje su se pojavile u nekim grupacijama nemaju nikakve veze sa vjerom.

Primjer takvih novotarija je teberruk i tevessul putem kaburova evlija, obilježavanje raznih rođendana i svetkovina koje negativno utiču na muslimansko vjerovanje.

Zbog toga je tevhid najbolji put za muslimana jer ga čuva od takvih iskrivljenja i novotarija.

189 El-En'am, 82.

PRVA DUŽNOST ŠERIJATSKOG OBVEZNIKA

Vjerski tekstovi ukazuju da je prva dužnost šerijatskog obveznika ispravno vjerovanje, tevhid, koji podrazumijeva kelimei-šehadet – *la ilahe illellah*.

Na to ukazuju Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi koje je uputio Muazu, kada ga je poslao u Jemen: „*Neka prvo u što ćeš ih pozvati bude vjerovanje u Allaha.*“¹⁹⁰

U hadisu se spominje izraz koji ukazuje na tevhid.

Kod imama Buharija spominje se verzija: „*Neka prvo u što ćeš ih pozvati bude svjedočenje da nema istinskog božanstva osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik.*“¹⁹¹ A to su riječi tevhida. Kod sljedbenika sunneta i džemata, tevhid je prva dužnost svakom šerijatskom obvezniku.

Ešarije kažu da je prva obaveza spekulacija (nezar) i smjeranje ka spekulativnom teoretiziranju ili sumnja.¹⁹²

---

190 Bilježe ga Buhari, br. 7372, str. 1359, i Muslim, br. 31, str. 38.

191 Bilježi ga Buhari, br. 1496, str. 264.

192 Pogledati: Abdulkерim Kušajri, Risale Kušajrije, str. 426; Ebu Hamid el-Gazali, Mizanul-amel, str. 405-407; Mevkifu Ibn Tejmije minel-eša'ire, 2/595-599, 2/632-644, 2/667-670.

Maturidije kažu da je prva obaveza razmatranje i dokazivanje koje vodi ka spoznaji Allaha, da je spoznaja Allaha obavezna razumom, a ne šerijatom. U ovome oni slijede sektu mu'atezila.¹⁹³

Ibn ebil-Izz el-Hanefi veli: „Stoga je ispravno reći da je prva obaveza koja se stavlja pred šerijatski obavezanu osobu svjedočenje da nema istinskog boga osim Allaha, a ne spekulacija (nezar) i smjerenje ka spekulativnom teoretiziranju, niti sumnja, kako to tvrde prvaci prezrene skolastike.

Naprotiv, svi visoki autoriteti (imami) prvih generacija jedinstveni su u stajalištu da je prvo što se traži od čovjeka izgovor Kelimei-šehadeta.“¹⁹⁴

Imajući u vidu važnost tevhida, njegove plodove i rezultate, ko ga upotpuni, te da je on prva obaveza svakog šerijatski punoljetnog insana, onda posebnu pažnju treba usmjeriti ka njemu, zato ću u nastavku pojasniti vrste tevhida, onako kako su to razumjele prve generacije muslimana, imami vjere, kao i ehli-sunnet vel džemat, sa dokazima za svaku vrstu, njene specifičnosti i ono što se njemu suprotstavlja, kako bi musliman upotpunio svoje znanje o tevidu, i kako bi, radeći po tome, stekao Allahovo zadovoljstvo, oprost grijeha i ulazak u Džennet.

193 Pogledati: Išaratul-meram, 84, 563; Šerhul-akidetit-tahavijjeh, 1/30.

194 Šerhul-akidetit-tahavijjeh, 1/23.

TEVHID I NJEGOVE VRSTE

Džurdžani veli: „Tevhid u jeziku označava sud i znanje da je nešto jedno.“¹⁹⁵

Dakle, tevhid u jeziku znači: Ubjeđenje i znanje i donošenje suda da je nešto jedno, i pripisivanje nečega jednoći.

U terminološkoj definiciji, tevhid je: Potvrđivanje Allaha kao jedinog Gospodara, potvrđivanje da je Allah jedinstven u svome Biću, imenima i svojstvima i potvrđivanje da jedino Allah zaslužuje da mu se ibadet čini.

Tevhid u Kur'anu i Sunnetu označava: Potvrdu srcem, očitovanje jezikom da je Allah Gospodar i vladar svega, da biva samo ono što On hoće, a da ne može biti ono što On neće, da je On svemoćan, da je Tvorac svega, te da posjeduje uzvišena imena, savršena svojstva, da je On istinski bog i jedini koji zaslužuje da Mu se ibadet čini.

Nema Gospodara mimo Njega, nema istinskog boga osim Njega, nema sudruga niti ortaka i samo se Njemu sve vrste ibadeta čine i čitava se vjera samo Njemu iskreno ispoljava.

Ovo je tevhid koji su dostavili svi poslanici, u njegovom formalnom i suštinskom, teoretskom i praktičnom značenju.

---

195 Et-Ta'rifat, str. 69.

VRSTE TEVHIDA

Islamski učenjaci dijele tevhid na tri vrste:

- Tevhīdur-rubūbijje (Allahova jednoća u gospodarstvu) – vjerovanje da je Allah jedini istinski Gospodar.
- Tevhīdul-ulūhijje (Allahova jednoća u božanstvenosti) – vjerovanje da je Allah jedini istinski bog i da se samo Njemu ibadet čini.
- Tevhidul-esmai ve sifāt (Allahova jednoća u Njegovim imenima i svojstvima) – vjerovanje u Allahova lijepa imena i savršene atribute.

▪ **Tevhid rububijjeta** ukazuje na Allahovu jednoću u Njegovim postupcima i djelima, a ona su mnogobrojna, poput: stvaranja, opskrbljivanja, oživljavanja, usmrćivanja, upravljanja, vladanja, nanošenja koristi i štete, liječenja, odazivanja na molbe, i drugih djela koja su ovog karaktera. Samo je Allah taj koji ova djela u potpunosti i savršeno čini.¹⁹⁶

Dakle, tevhid rububijjeta je ubjeđenje da je Allah jedinstven u svojim postupcima.

Po pitanju ove vrste tevhida, islamske grupacije i sekte imaju stav kao i prve generacije muslimana.

▪ **Tevhid uluhijjeta** ili **ibadeta** je ubjeđenje da se postupci i djela Allahovih robova koja su vid približavanja upućuju samo Njemu, tj. izdvajanje Allaha u svim vrstama ibadetima, bilo da su ibadeti srcem, riječima ili djelima.

196 Pogledati: Tejsirul-azizil-hamid, str. 22-24; El-Kavlus-sedid šerhu Kitabit-tevhid, str. 42.

Upravo zbog toga, iskrenost je jedan od uslova da djelo bude primljeno kod Uzvišenog Allaha.¹⁹⁷

Dakle, tevhid ibadeta je obožavanje Allaha samo, sa svim vrstama ibadeta.

Ovo je vrsta tevhida gdje se islamske sekte u najvećoj mjeri razlikuju od prvih i ispravnih generacija muslimana.

▪ **Tevhid esmai ve sifat** označava vjerovanje da samo Allah posjeduje lijepa imena i savršena svojstva u kojima Mu niko nije sličan.

To je vjerovanje u sve ono čime je Allah sam Sebe opisao i čime Ga je opisao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez zalaženja u kakvoću, poređenja, izvitoperivanja ili negiranja.¹⁹⁸

Ovakav stav su zastupali učenjaci prvih generacija, a samim tim ovo je i stav ehli-sunneta.¹⁹⁹

Ovo je vrsta tevhida gdje se islamske sekte, pripadnici kelama u velikoj mjeri razlikuju od prvih i ispravnih generacija muslimana.

197 Pogledati: Fethul-medžid, 1/13; Tejsirul-azizil-hamid, str. 25; El-Kavlus-sedid šerhu Kitabit-tevhid, str. 43.

198 Pogledati: Sabuni, Akidetus-selef ve ashabil-hadis, str. 4.

199 Pogledati: Tejsirul-azizil-hamid, str. 24; El-Kavlus-sedid šerhu Kitabit-tevhid, str. 40.

TEVHID RUBUBIJETA

Rububijet je Allahovo svojstvo, derivirano iz imena Er-Rabb, a *er-rab* u arapskom jeziku ukazuje na nekoliko značenja, od kojih su: vladar, vlasnik kojem se pokorava, onaj ko popravlja²⁰⁰.

Tevhid rububijeta je ubjeđenje da je Allah jedinstven u svojim postupcima.

DOKAZI ZA TEVHID RUBUBIJET

Historija nije poznavala pravac koji je negirao postojanje Boga, osim malog broja materijalističkih filozofa, komunista i savremenih ateista koji su negirali Tvorca i Opskrbitelja.

Oni tvrde da svijet sam sebe održava, te smatraju da je vrijeme vječno. Pored negiranja Tvorca, oni negiraju i Sudnji dan i poslanike, bez bilo kakvog dokaza za te stavove.

---

200 Pogledati: Lisanul-Arab, 1/399.

O njihovom vjerovanju Allah kaže:

﴿ وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَحَيَاتُنَا مَا مِثْلُ بَعْفٍ ﴿٢٤﴾
 ﴿ إِنَّهُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

„Postoji samo naš život zemaljski, živimo i umiremo, jedino nas vrijeme uništi.“ – govore oni. A oni o tome baš ništa ne znaju, oni samo nagađaju.²⁰¹

Na ispravnost tevhid-rububijeta ukazuju Kur'an, Sunnet, razum i fitra (prirodnost koja je ugrađena u svakom čovjeku), međutim imajući u vidu da ateisti negiraju ispravnost Kur'ana i Sunneta, u dokazivanju njima da postoji Bog i ispravnost tevhid-rububijeta treba dati prednost razumu i fitri.

PRVO: RAZUMSKI DOKAZI

Jedan od dokaza postojanja Allaha je i postojanje nebesa i Zemlje, pa i postojanje svakog stvorenja.

Razum nepobitno upućuje na dvije činjenice:

- činjenica da dešavanja moraju imati onoga ko ih je proizveo.
- uređenje i preciznost cijelog svijeta.

Kada su se u vrijeme Ebu Hanife pojavili oni koji su sumnjali i negirali postojanje Allaha kao Gospodara i Tvorca, on je sa njima diskutovao i dokazao im da nisu u pravu.

Ebu Hanife im je kazao: „Prije nego što počnemo razgovor, pričajte mi o lađi na Tigrisu koja je plovila i punila se sama od sebe hranom i drugim stvarima, odlazila i dolazila sama po sebi, i sve je to činila, a da niko njome nije upravljao.

201 El-Džasije, 24.

Oni su kazali da je to nemoguće, te im on reče: Ako je takvo nešto nemoguće kada je u pitanju lađa, kako to da bude moguće sa ovim kosmosom?²⁰²

Vidimo da, kada im je Ebu Hanife, prije nego što je počeo sa njima da raspravlja, naveo primjer lađe, kako su odmah razumski reagovali, i rekli da je to nemoguće, pa ako nije moguće da jedna mala, sićušna lađa sama sobom upravlja, kako je onda moguće da ovaj ogromni kosmos, sa svim što se u njemu nalazi, sam sobom upravlja sa maksimalnom preciznošću.

Nema sumnje da ovim ogromnim kosmosom može upravljati samo onaj koji ga je i stvorio, a to je Uzvišeni Allah.

Dakle, razum ukazuje na postojanje Allaha, i Njegovu jednoću u rububijetu, potpunoj moći nad stvorenjima, i vladavini nad njima, a to se može dokazati razmatranjem znakova koje je Allah dao.

Razmatranje znakova i dokazivanje Allahovog rububijeta putem njih vrši se na nekoliko načina, a najpoznatija su dva:

Prvi: Razmišljanje o Allahovim znakovima u stvorenjima (ljudima).

Život je jedan od dokaza Allahove veličine i jednoće u stvaranju u čemu On nema sudruga, kao što kaže Uzvišeni Allah:

﴿ وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾ ﴾

Na Zemlji su dokazi za one koji čvrsto vjeruju, a i u vama samima - zar ne vidite? a i u vama samima – zar ne vidite?²⁰³

202 Pogledati: Šerhul-akidetit-tahavijjeh, 1/25-26; El-Kari, Šerhul-Fikhil-ekber, str. 14; Mekki, Menakibu Ebi Hanife, str. 151.

203 Ez-Zarijat, 20-21.

﴿ وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ﴾

...i duše i Onoga koji je stvorio.²⁰⁴

Zbog toga, kada bi čovjek duboko razmislio o sebi i čudima koja postoje u njemu samome, došao bi do saznanja da postoji Tvorac koji sve to uređuje, jer sam čovjek ne može da stvori ni kap sjemena od koje je nastao, ili da je pretvori u ugrušak, niti da ugrušak pretvori u grudu mesa, niti da to u kosti pretvori, niti da kosti mesom zaodjene, a kamoli da stvori složene organe.

Drugi: Razmišljanje o Allahovim znakovima u kosmosu koji također ukazuju da je Allah Tvorac i Gospodar.

Allah nas podstiče da razmišljamo o Njegovim znakovima, kad kaže:

﴿ سَتَرِيهِمْ ءَايَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَبَيِّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴾

Mi ćemo im pružati dokaze Naše u prostranstvima svemirskim, a i u njima samim, dok im ne bude sasvim jasno da je Kur'an istina. A zar nije dovoljno to što je Gospodar tvoj o svemu obaviješten?²⁰⁵

Onaj ko duboko razmisli o kosmosu, nebesima i Zemlji, zvijezdama, planetama, Suncu, Mjesecu, brdima, morima i rijekama, danima i noćima, doći će do saznanja da postoji Tvorac svega toga, koji svime upravlja i pod čijom je kontrolom sve.

Sve su to dokazi i znakovi da postoji jedan Bog, koji je Tvorac svega.

204 Eš-Šems, 7.

205 Fussilet, 53.

Mjesec se oko Zemlje obrne za 27 dana 7 sati 43 minute i 11,6 sekundi, a vrijeme obilaska Zemlje oko Sunca je 365 dana 5 sati 48 minuta i 46 sekundi, ko je taj koji sa ovakvom preciznošću upravlja, te da se svakog mjeseca, odnosno godine, ogromna dužina pređe za potpuno isti period.

Nema sumnje da je to onaj koji ih je i stvorio Uzvišeni Allah.

Možda će neko reći: Ja potvrđujem da postoji Bog koji je sve stvorio, međutim da li je sve ovo stvorio samo jedan ili više bogova?

Allah nas podučava kako da odgovorimo na ovo pitanje, opet kroz razumski dokaz, da ukoliko ima više bogova da bi se oni razišli i da bi nastao haos.

Dokaz koji ukazuje da je uređivač svijeta jedan Bog, jedan Gospodar koji nema sudruga, je ajet u kojem stoji:

﴿ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا لَدَّهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ ﴾

Allah nije uzeo Sebi sina, i s Njim nema drugog boga! Inače, svaki bi bog, s onim što je stvorio, radio što bi htio, i jedan drugog bi pobjeđivao.²⁰⁶

Drugo: Fitra kao dokaz

Postojanje Allaha ugrađeno je u čovjekovu prirodu, kao što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: „*Svaki čovjek se rađa u prirodnoj vjeri.*“²⁰⁷ – tj. u prirodnoj vjeri islamu, koja potvrđuje i priznaje postojanje Gospodara svjetova.

206 El-Mu'minun, 91.

207 Bilježi ga Buhari, br. 1359, str 236.

Također kaže: „Nema nikog a da se ne rodi u prirodnoj vjeri, pa ga njegovi roditelji učine kršćaninom, jevrejom ili vatropoklonikom.“²⁰⁸

Allah je u čovjekovu prirodu ugradio priznanje Njegove jednoće i nema nikog a da nije rođen u prirodnoj vjeri, kao što Uzvišeni kaže:

﴿ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ ﴾

Ti upravi lice svoje vjeri, kao pravi vjernik, (fitri) djelu Allahovu, prema kojoj je On ljude načinio – ne treba se mijenjati Allahova vjera, ali većina ljudi to ne zna.²⁰⁹

﴿ قَالَتْ رَسُولُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَأَطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾

Poslanici njihovi su govorili: „Zar se može sumnjati u Allaha, Stvo-ritelja nebesa i Zemlje.“²¹⁰

U svakoj duši usađeno je postojanje Allaha, bilo da se radi o vjernici-ma ili nevjernicima.

Prirodno, svaka duša osjeća to postojanje, samo što se taj osjećaj neka-da gubi iz određenih razloga, ali se vraća kada insana zadesi neka nevo-lja i nepravilika, i toga je svaki insan svjestan.

208 Bilježi ga Muslim, br. 2658, str. 1149.

209 Er-Rum, 30.

210 Ibrahim, 10.

TREĆE: DOKAZI IZ KUR'ANA

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوْسِي أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۗ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴾

Nebesa je, vidite ih, bez stubova stvorio, a po Zemlji planine nepomične razbacao da vas ne tresu, i po njoj životinje svih vrsta razasuo.

Mi s neba kišu spuštamo i činimo da po njoj niču svakovrsne plemenite biljke.

To je Allahovo djelo; a pokažite Mi, šta su drugi, mimo Njega, stvorili? Ništa! Mnogobošci su u pravoj zabludi.²¹¹

﴿ أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴾

Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?²¹²

ČETVRTO: DOKAZI IZ SUNNETA

U svome savjetu Ibn Abbasu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: „Znaj kada bi sva stvorenja htjela da ti neku korist, koju ti Allah nije odredio, pribave, ne bi bili to u stanju. I kada bi htjeli da ti neku štetu, koju ti Allah nije odredio, nanesu, ne bi bili u stanju. Pero je presahlo, a listovi su se osušili.“²¹³

211 Lukman, 10-11.

212 Et-Tur, 35.

213 Bilježi ga Tirmizi, br. 2516, str. 566. Ispravim su ga ocijenili Tirmizi i Albani.

POSEBNOSTI I SPECIFIČNOSTI TEVHID RUBUBIJETA

1. Tevhid-rububijet priznat je i od strane mnogobožaca za razliku od druga dva tevhida. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴾

Upitaj: “Ko vas hrani s neba i iz zemlje, čije su djelo sluh i vid, ko stvara živo iz neživog, a pretvara živo u neživo, i ko upravlja svim”? – “Allah!” – reći će oni, a ti reci: “Pa zašto Ga se onda ne bojite?”²¹⁴

﴿ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴾

A da ih upitaš: “Ko je nebesa i Zemlju stvorio i ko je Sunce i Mjesec potčinio?” – sigurno bi rekli: “Allah!” Pa kuda se onda odmeću?²¹⁵

Makrizi veli: „Nema sumnje u to da mušrici nisu negirali tevhid rububijet. Oni su potvrdili da je Allah njihov Tvorac, Tvorac nebesa i Zemlje, Onaj ko upravlja cijelim svijetom.

Oni su negirali tevhidul-uluhijet. U tevhidur-rububijet vjeruju sva stvorenja, i vjernici i nevjernici, dok je tevhidul-uluhijet napravio razliku između vjernika i mnogobožaca.“²¹⁶

214 Junus, 31.

215 El-Ankebut, 61.

216 Tedžridut-tevhid, str. 20-21.

Mušrici nisu vjerovali da kipovi daju kišu, opskrbu, da upravljaju svijetom, nego su bili ubijedeni da su to svojstva koja isključivo pripadaju Gospodaru, međutim oni su smatrali da se preko kipova približavaju Allahu.

2. Tevhidur-rububijje je dokaz postojanja i ispravnosti tevhidul-uluhijjeta, jer je i Uzvišeni Allah mušricima koji su negirali tevhidul-uluhijje, to dokazivao spominjući im njihovo priznanje i vjerovanje u Njega kao Tvorca.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾

O ljudi, obožavajte Gospodara vašeg, koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se kazne sačuvali; koji vam je Zemlju učinio posteljom, a nebo zdanjem; koji s neba spušta kišu i čini da s njom rastu plodovi, hrana za vas. Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim!²¹⁷

Zar onaj ko je stvorio svijet ne zaslužuje da jedini bude obožavan! Upravo, Allah je radi toga naredio da Mu se ibadet čini i naveo je dokaz za to, kazavši: *koji vas je stvorio...* pa do: *hrana za vas*.

Ovo je dokaz koji poništava božanstvenost svima mimo Njega, i upravo zbog toga je rekao: *Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim*, jer iz ovog priznanja proizlazi ono što oni potvrđuju.

3. Ljudi su priznali postojanje rububijjeta prije nego što su priznali uluhijjet.

217 El-Bekare, 21-22.

Ibn Tejmije veli: „Potvrđivanje Allaha kao Stvoritelja desilo se prije nego potvrđivanje Njegovog prava da se samo Njemu Jedinom ibadet čini...“ Zatim veli: „Zbog toga, poslanici su došli da ljude pozivaju u obožavanje Allaha bez pripisivanja sudruga, što proizlazi iz vjerovanja da je On Tvorac.

Allah o njima veli:

﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾

A ako ih zapitaš ko ih je stvorio, sigurno će reći: “Allah!” Pa kuda se onda odmeću?²¹⁸

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهَ﴾

Kad vas na moru nevolja zadesi, tada nema onih kojima se inače molite, postoji samo On.²¹⁹

Allah kazuje da su oni potvrđivali da je On Tvorac i da su Mu iskreno ispovijedali vjeru kada bi ih zadesila neka nesreća, te su napuštali obožavanje samo Njega, kada bi se spasili.“²²⁰

NAPOMENA

Priznavanje Allaha kao Gospodara svjetova nije dovoljno da neko uđe u islam, stanje takvog bi bilo kao i stanje mušrika protiv kojih se borio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Pored vjerovanja u postojanje Boga, mora se priznati Allah kao jedini kome se ibadet čini.

218 Ez-Zuhruf, 87.

219 El-Isra, 67.

220 Medžmu'ul-fetava, 14/14-15.

TEVHID ULUHIJETA

Tevhid uluhijjeta uzeto je iz imena *ilah*, tj. onaj kome se čini ibadet i kome se pokorava. El-Ilah je jedno od Allahovih imena, a uluhijjet je jedno od Njegovih uzvišenih svojstava. Jedan od naziva ove vrste tevhida je i tevhid ibadeta.²²¹

DOKAZI ZA TEVHID ULUHIJJET

PRVO: DOKAZI IZ KUR'ANA

Mnogobrojni su dokazi koji potvrđuju postojanje ove vrste tevhida kao posebne cjeline, iako mnoge islamske sekte smatraju da tevhid uluhijjeta kao posebna vrsta tevhida ne postoji nego da je ona u sastavu tevidu-rububijjeta.

Uzvišeni Allah veli:

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

221 Pogledati: lisanul-Arab 13/467.

I ljude i džine sam stvorio samo da Mi ibadet čine.²²²

Allah ovim pojašnjava da je razlog stvaranja i ljudi i džina da se Njemu ibadet čini, kao što Uzvišeni kaže:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

O ljudi, obožavajte vašeg Gospodara koji je vas i one prije vas stvorio, da biste bogobožni bili.²²³

شَيْعًا بِهِ تَشْرِكُوا وَلَا لِلَّهِ وَأَعْبُدُوا

Samo Allaha obožavajte i ništa Mu kao sudruga ne pripisujte.²²⁴

DRUGO: DOKAZI IZ SUNNETA

Buhari bilježi od Mu'aza b. Džebela da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, me je upitao: 'Mu'aze, znaš li šta je dužnost ljudi prema Allahu?' 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!' – odgovorio sam, a on reče: 'Da samo Njega obožavaju i da Mu širke ne čine.

A znaš li koja je onda Njegova obaveza prema njima?' 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!' – odgovorio sam. 'Da ih ne kazni!' – reče on."²²⁵

Prenosi se da je Ibn Abbas kazao: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Mu'aza stanovnicima Jemena, rekao mu je: *Ideš ljudima koji pripadaju sljedbenicima Knjige. Prvo ih pozovi da obožavaju samo Uzvišenoga Allaha (tevhid); ako to prihvate, onda im reci da im je Allah napisao kao obavezu pet namaza u toku dana i noći.*"²²⁶

222 Ez-Zarijat, 56.

223 El-Bekare, 21.

224 En-Nisa, 36.

225 Bilježi ga Buhari, br. 7373, str. 1359.

226 Bilježi ga Buhari, br. 7372, str. 1359.

POSEBNOSTI I SPECIFIČNOSTI TEVHID ULUHIJJETA

1. Ovaj tevhid je cilj i razlog stvaranja ljudi i džina, kao što Uzvišeni kaže:

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

I ljude i džine sam stvorio samo da Mi ibadet čine.²²⁷

2. Ovaj tevhid je najveći cilj slanja poslanika i objavljivanja knjiga, on je ključ njihove misije i srž Poslanice.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ
فَمِنْهُمْ مَن هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَن حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ
فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴾

Mi smo svakom narodu poslanika poslali: “Allahu se klanjajte, a taguta se klonite!” I bilo je među njima onih kojima je Allah na Pravi put ukazao, a i onih koji su zaslužili da ostanu u zabludi; zato putujte po svijetu da vidite kako su završili oni koji su poslanike u laž utjerivali.²²⁸

227 Ez-Zarijat, 56.

228 En-Nahl, 36.

Govoreći o Nuhu, Hudu, Salihu i Šuajbu, Uzvišeni Allah kazuje da su svojim narodima govorili:

﴿اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾

Allaha obožavajte, jer vi drugog Boga osim Njega nemate.²²⁹

3. Tevhid uluhijjeta je prva obaveza šerijatskom obvezniku.

Tevhid uluhijjeta ima značenja riječi *la ilahe illellah* i to je prva stvar kojoj su pozivali poslanici.

Ibn Ebil-Izz veli: „Ispravno je reći da je prva obaveza koja se stavlja pred šerijatski obavezanu osobu (mukellef) izgovaranje Kelimei-šehadeta (svjedočenja da nema istinskog boga osim Allaha, i da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov poslanik), a ne spekulacija (nezar) i smjeranje ka spekulativnom teoretiziranju, niti sumnja, kako to tvrde prvaci prezrene skolastike.

Naprotiv, svi visoki autoriteti (imami) prvih generacija jedinstveni su u stajalištu da je prvo što se traži od čovjeka izgovor Kelimei-šehadeta.“²³⁰

4. Tevhid uluhijjeta je bio razlog spora između poslanika i njihovih naroda.

Vjerovjesnici su pozivali ljude u obožavanje samo Allaha i iskreno ispovijedanje vjere samo Njemu, a njihovi narodi su ustrajavali u širku i obožavanju kumira (osim onih kojima je On podario uputu).

229 El-E'araf, 59, 63, 73, 85; Hud, 50, 61, 84..

230 Šerhul-akidetit-tahavijjeh, str. 1/16.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ قَالُوا أَجِئْنَا بِتَأْفِكِنَا عَنْ ءَالِهَتِنَا فَإِنَّمَا تَعَدُّنَا إِن كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِیْنَ ﴾

...oni su odgovarali: “Zar si nama došao da nas od božanstava naših odvратиš. Neka se, eto, ostvare prijetnje tvoje, ako istinu govoriš!”²³¹

O nevjernicima Kurejšija Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَعِجْبُوا أَن جَاءَهُمْ مُنذِرٌ مِّنْهُمْ ۖ وَقَالَ الْكٰفِرُونَ هٰذَا سِحْرٌ كَذٰبٌ ﴿٤﴾ أَجْعَلُ الْاٰلِهَةَ اِلٰهًا وَحٰدًا اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ مُّجٰبٌ ﴿٥﴾ وَاَنْطَلَقَ الْمَلَآءُ مِنْهُمْ اِنَّ اَمْشُوْا وَاَصْبَرُوْا عَلٰٓى ءَاِلِهَتِكُمْ اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ يُرٰدُ ﴿٦﴾ مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِى الْاٰخِرَةِ اِنَّ هٰذَا اِلَّا اٰخِلٰقٌ ﴾

Oni se čude što im je jedan od njih došao da ih opominje, i govore nevjernici: “Ovo je čarobnjak, lažov! Zar on da bogove svede na Boga jednog? To je, zaista, nešto veoma čudno!”

I oni ugledni između njih krenuše: “Idite i ostanite pri klanjanju bogovima svojim, ovima se, uistinu, nešto veliko hoće! Za ovo nismo čuli u vjeri predaka naših, ovo nije ništa drugo već namještena laž.”²³²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: „*Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema istinskog boga osim Allaha, pa ako to učine, sačuvali su svoje živote i imetke, osim kada pravda islama to zahtjeva.*“²³³

Ovi citati kao i drugi ukazuju da je predmet spora između vjerovjesnika i njihovih naroda bio vjerovanje u Allahovo pravo da se samo Njemu čini ibadet i da se samo Njemu iskreno vjera ispovijeda.

231 El-Ahkaf, 22.

232 Sad, 4-7.

233 Bilježe ga Buhari, 392, str. 77, i Muslim, 22, str. 39.

Na osnovu ovog zaključujemo da je tevhid ibadeta ispravan samo ako je ispravan ibadet. Zbog toga je potrebno pojasniti uslove ispravnosti ibadeta, kao i njegove vrste, kako bi se upotpunio tevhid ibadeta, a samim tim i cjelokupan tevhid.

IBADET

Ibn Tejmijje veli: „Ibadet je sveobuhvatni naziv za sve što Allah voli i čime je zadovoljan, od riječi i postupaka, bilo da su formalne ili suštinske prirode.“²³⁴

Dva su uslova koji se moraju ispuniti kako bi ibadet bio primljen:

- da bude iskren u ime Allaha,
- da djelo bude usklađeno sa praksom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Što se tiče prvog uslova, Uzvišeni veli:

﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ ﴾

...a naređeno im je da Allaha obožavaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da molitvu obavljaju, i da milostinju udjeljuju; a to je – ispravna vjera.²³⁵

﴿ قُلِ اللَّهُ أَعْبُدْ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴾

Reci: “Samo Allahu ibadet činim, iskreno Mu ispovijedajući vjeru svoju.“²³⁶

234 El-Ubudijje, str. 38.

235 El-Bejjine, 5.

236 Ez-Zumer, 14.

Što se tiče drugog uslova, *Uzvišeni Allah* kaže:

﴿ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴾

Ono što vam Poslanik da to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite; i bojte se Allaha, jer Allah, zaista, strahovito kažnjava.²³⁷

Dakle, Uzvišeni Allah neće primiti djelo koje nije u skladu sa praksom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: „*Ko u vjeru uvede ono što nije od nje, to mu se odbija.*“²³⁸

Djelu koje nije iskreno i koje nije u skladu sa praksom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne pridaje se pažnja.

Tumačeći kur’anski ajet:

﴿ لِيَبْلُوكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴾

*da bi vas iskušao ko će ljepše postupati*²³⁹,

Fudajl b. Ijjad kaže: „Tj. ko će iskrenije i ispravnije postupati.“ Neko ga je upitao: „A šta to znači?“ A on je kazao: „Ako je djelo iskreno, a nije ispravno, neće biti primljeno, a isto tako neće biti primljeno ako je ispravno, a nije iskreno.“

Iskreno je ako je u ime Allaha, a ispravno je ako bude u skladu sa praksom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.“²⁴⁰

237 El-Hašr, 7.

238 Bilježi ga Buhari, br. 2697, str. 478.

239 Hud, 7.

240 Hil’jetul-evlija, 8/95.

VRSTE IBADETA

Već ranije smo kazali da ibadet obuhvata riječi i djela, vanjska i unutarnja. Ima ibadeta koji se vrše riječima, a ima i onih koji se vrše djelima. Također, postoji i ibadet koji je vezan za uvjerenje.

Imajući ovo u vidu, ibadet može biti **srčani, govorni-jezički i praktični-tjelesni.**

Ibadeti koji su vezani za uvjerenje su npr. vjerovanje da je Allah sve stvorio, da svime vlada i upravlja, da korist i štetu donosi, da nema sudruga niti Sebi ravnoga i da se niko pored Njega ne obožava istinskim ibadetom.

Ibadeti koji su vezani za srce su npr. ljubav prema Allahu, strah, nada, oslanjanje, iskrenost, skrušenost, i sl.

Ibadeti koji su vezani za riječi su npr. izgovaranje Kelimei-šehadeta, učenje Kur'ana i zikrova i dova, zahvale Allahu, traženja oprosta, iskrenost u govoru, naređivanje dobra, zabranjivanje zla, i sl.

Praktični ibadeti su npr. pet dnevnih namaza, zekat, post, hadždž, džihad protiv neprijatelja islama, te ostale obavezne i pohvalne radnje.²⁴¹

ŠTA JE U KOLIZIJI SA TEVHIDOM ULUHIJETA?

Tevhid ibadeta nije ispravan ako ibadet nije ispravan. Dva su uslova za ispravnost ibadeta: iskrenost i usklađenost sa praksom Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*.

241 Pogledati: Medaridžus-salikin, 1/109-122.

Ono što je u koliziji sa iskrenošću je širk, a ono što je u koliziji sa usklađenošću sa praksom Poslanika je novotarija.

Dakle širk i novotarije su u koliziji sa tevhidom ibadeta, širk u potpunosti poništava tevhid ibadeta, dok novotarija u osnovi poništava samo ibadet koji u sebi ima novotarije, i utiče na potpunost tevhid ibadeta (osim ako novotarija u sebi sadrži veliki širk, tada ona poništava tevhid ibadeta u potpunosti).

TEVHIDUL-ESMAI VE SIFAT

Tevhidul-esmai ve sifati označava vjerovanje da samo Allah posjeduje lijepa imena i savršena svojstva u kojima Mu niko nije sličan. To je vjerovanje u sve ono čime je Allah sam Sebe opisao i čime Ga je opisao Poslanik ﷺ bez zalaženja u kakvoću, poređenja, izvitoperivanja ili negiranja.

Sobzirom da se o ovoj temi na bosanskom jeziku malo pisalo, a imajući u vidu da je plan i program u svim stepenima vjerskog obrazovanja izgrađen po menhedžu apologetičara, koji se suprotstavlja menhedžu ehli-sunneta vel džemata, smatrao sam da je potrebno o ovoj temi malo opširnije pisati, kako bi čitalac mogao na jednom mjestu steći ispravna saznanja o ovoj tematici.

DOKAZI ZA TEVHIDUL-ESMAI VE SIFAT

Na postojanje ovog tevhida ukazuju dokazi iz Kur'ana, vjerodostojne predaje od Poslanika ﷺ, a na njega i razum upućuje.

PRVO: DOKAZI IZ KUR'ANA:

Allah za sebe kaže:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni! ²⁴²

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ﴾

Allah, istinskog boga osim Njega nema, najljepša imena ima! ²⁴³

﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عِلْمُهُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

On je Allah – nema istinskog boga osim Njega – On je poznavalac nevidljivog i vidljivog svijeta, On je Milostivi, Samilosni!

242 El-E'araf, 180.

243 Taha, 8.

On je Allah – nema istinskog boga osim Njega, Vladar, Sveti, Onaj koji je bez nedostataka, Onaj koji svakoga osigurava, Onaj koji nad svim bdi, Silni, Uzvišeni, Gordi. Hvaljen neka je Allah, Uzvišen je Allah od onoga što mu pridružuju!

On je Allah, Tvorac, Onaj koji iz ničega stvara, Onaj koji svemu daje oblik, On ima najljepša imena. Njega hvale oni na nebesima i na Zemlji, On je Silni i Mudri.²⁴⁴

Drugo: Dokazi iz Sunneta

Ebu Hurejre prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: „Allah ima devedeset devet imena, stotinu izuzimajući jedno. Ako ih neko spominje i shodno njima djeluje, ući će u Džennet.“²⁴⁵

Allahova imena nisu ograničena ovim brojem, a dokaz tome je predaja koju prenosi Ibn Mesud u kojoj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: „Molim Te svakim Tvojim imenom, kojim si Sebe nazvao, ili si ga u Knjizi objavio, ili si njemu podučio neko Svoje stvorenje, ili si ga kod Sebe sakrio, da učiniš Kur'an proljećem moga srca...“²⁴⁶

Svako Allahovo ime sadrži i Njegovo svojstvo. Tako npr. Njegovo ime El-Alim - العليم (Sveznajući), ukazuje na Njegovu osobinu znanja, ime El-Hakim - الْحَكِيم (Mudri) ukazuje na mudrost, imena Es-Semi'u - السَّمِيعُ (Onaj koji sve čuje) i El-Basir - الْبَصِيرُ (Koji sve vidi) ukazuju na sluh i vid. Tako je i sa svim Njegovim lijepim imenima.

Primjer tome je i ime El-Kadir - الْقَادِرُ (Moćni), koje iskazuje na Njegovu osobinu moć, kao što je došlo u poznatom hadisu od Osmana ibn Ebul-'Asa es-Sekafija, radijallahu anhu.

Prenosi se da se on Božijem Poslaniku ﷺ, požalio na bol koju je osjećao u svome tijelu otkako je primio islam, na šta mu je Božiji Poslanik

244 El-Hašr, 22-24.

245 Bilježe ga Buhari, br. 2736, str. 489, i Muslim, br. 2677, str.1159.

246 Bilježi ga Hakim, br. 1877, i smatra ga ispravnim.

ﷺ, rekao: “*Stavi ruku na mjesto na kojem osjećaš bol i triput reci: Bismillah. Potom sedam puta reci: E’uzu billahi ve kudretihi min šerri ma edžidu ve uhaziru* - *أَعُوذُ بِاللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَاذِرُ*. / *Kod Allaha, i u Njegovoj moći, tražim utočište od zla koje osjećam i od kojega strahujem.*”²⁴⁷

TREĆE: RAZUMSKI DOKAZI

Razum na sljedeći način ukazuje na potvrđenost i postojanje Allahovih lijepih imena i savršenih svojstava:

1. Sva ova veličanstvena stvorenja koja se razlikuju po svojoj vrsti, njihovo uređenje, upravljanje njima, ukazuju na Allahovu veličinu i moć, znanje i mudrost, volju i htijenje.
2. Ukazivanje blagodati, uklanjanje zla i nedaća ukazuje na Njegovu milost i dobrotu.
3. Kažnjavanje griješnika ukazuje na Njegovu srdžbu i prezir prema njima.
4. Ukazivanje počasti pokornim robovima ukazuje na ljubav i zadovoljstvo prema njima.

247 Bilježi ga Muslim, br. 67, str. 973.

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA IMENA I SVOJSTVA

Prvo: Spoznaja Allaha

Onaj ko spozna Allahova imena i svojstva povećava svoje znanje o Njemu, čime se jača uvjerenje i vjerovanje u Njegovu jednoću.

Drugo: Iznošenje pohvale Allahu izgovaranjem Njegovih imena, jedan je od najboljih vidova zikra.

Uzvišeni Allah veli:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا﴾

O vjernici, Allaha mnogo spominjite.²⁴⁸

Treće: Upućivanje dove i tevessula Allahu preko Njegovih imena i svojstava.

Uzvišeni kaže:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni!²⁴⁹

248 El-Ahzab, 41.

249 El-E'araf, 180.

Primjer tome je da vjernik kaže: „Allahu, Ja ti se molim jer Ti si Onaj koji mnogo opskrbljuje, pa mi opskrbu daj.“

PRINCIPI NA KOJIMA SU PRVE GENERACIJE ZASNOVALE VJEROVANJE U ALLAHOVA IMENA I SVOJSTVA ²⁵⁰

Potonje generacije muslimana su se po pitanju Allahovih imena i svojstava razišle sa prvim generacijama.

Ulema prvih generacija je postavila principe zasnovane na Kur'anu i Sunnetu, a na osnovu kojih će se razlikovati ispravno od pogrešnog vjerovanja.

Vjerovanje prvih generacija u Allahova imena i svojstva zasnivalo se na tri principa, i onaj ko ih bude sproveo na Pravome je putu, jer to je vjerovanje Poslanika ﷺ i ashaba, a u zabludi je onaj ko ne bude sproveo bilo koji od ova tri principa.

Prvi princip: Udaljavanje od bilo kakvog poređenja Allaha sa stvorenjima, bilo da se radi o Njegovom Biću, imenima ili svojstvima.

Na ovaj princip ukazuju riječi Allaha:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾

ništa nije kao On. ²⁵¹

²⁵⁰ Pogledati: El-Kavaidul-Musla fis-sifat, Ibn Usejmin, i Sifatullahil-varideh fil-Kur'ani ves-sunneh, od Sekkafa.

²⁵¹ Eš-Šura, 11.

﴿ وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴾

njemu niko nije ravan.²⁵²

﴿ فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ ﴾

sa Allahom ništa ne upoređujte.²⁵³

Drugi princip: Vjerovanje u sva Allahova imena i svojstva s kojima se On opisao, jer niko Allaha ne može opisati bolje od Njega samoga.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ قُلْ ءَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللَّهُ ﴾

Reci: „Da li znate bolje vi ili Allah?“²⁵⁴

Također i vjerovanje u sva Allahova imena i svojstva s kojima Ga je opisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer on nakon Allaha najbolje poznaje Allaha, jer Uzvišeni o njemu kaže:

﴿ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ (٢) ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴾

On ne govori po hiru svome, to je samo Objava koja mu dolazi.²⁵⁵

Dakle, oni potvrđuju Allahova imena i osobine onako kako su spomenuta u Kur'anu i Sunnetu, u svojoj vanjskoj formi, shodno značenjima na koja ukazuju, ne tumače ih u prenesenom značenju (te'vil), niti iskrivljaju značenja na koja ukazuju (tahrif), a ono što Allah i Njegov

252 El-Ihlas, 4.

253 En-Nahl, 74.

254 El-Bekare, 140.

255 En-Nedžm, 3-4.

Poslanik ﷺ negiraju i oni negiraju, a ono što su Allah i Njegov Poslanik ﷺ prešutili, i oni su prešutili i nisu se time bavili.

Smatraju da su tekstovi o imenima i svojstvima jasni dio vjere i da se mogu tumačiti, te da nisu nejasni dio vjere. Oni ne ostavljaju tekst bez značenja, kao što se to lažno njima pripisuje od strane onih koji ne poznaju njihov pravac.

Treći princip: Prekidanje i odbacivanje svake želje i težnje da se dosegne kakvoća Allahovih imena i svojstava, jer to je nemoguće. Allah je to naglasio u suri Taha, kada je kazao:

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا ﴿١١٠﴾

On zna šta su radili i šta ih čeka, a oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti.²⁵⁶

Tj. ljudskim znanjem nemoguće je obuhvatiti Gospodara nebesa i Zemlje. Ukratko kazano, pravac sljedbenika Sunneta u pogledu ove tematike jeste vjerovanje u ono čime je Allah Sebe opisao i čime ga je opisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez zalaženja u kakvoću, poređenja, iskrivljavanja ili negiranja.²⁵⁷

256 Taha, 110.

257 Pogledati: Sabuni, Akidet-us-selef ve ashabul-hadis, str. 4.

PRAVILA NA KOJIMA SU ISPRAVNI
PRETHODNICI GRADILI SVOJE VJEROVANJE
U TEVHIDU ESMAI VE SIFAT²⁵⁸

Neki učenjaci spominju preko dvadeset pravila vezanih za svojstva, a mi ćemo ovom prilikom spomenuti samo neka, to su ujedno i pravila sa kojima se odgovara svima koji su zalutali po pitanju Allahovih imena i svojstava.

Prvo: Govor o nekim svojstvima isti je kao i govor o nekim drugima.

Govor o svim svojstvima je isti, ne pravi se razlika između njih, tako da za neka svojstva važe jedna pravila, a za druga svojstva druga pravila.

Drugo: Govor o imenima isti je kao i govor o svojstvima.

Treće: Govor o imenima i svojstvima isti je kao i govor Biću.

Četvrto: Allahova imena i svojstva zasnovana su isključivo na Objavi.

Značenje ovog pravila jeste da nema načina spoznaje Allahovih imena i svojstava osim putem poslanika koji su govorili o Allahu.

Zbog toga, obaveza je zaustaviti se samo na tekstovima Kur'ana i Sunneta, bez bilo kakvog dodavanja ili oduzimanja.

Razum ne može pojmiti ono što Allah zaslužuje od imena i svojstva, zato se obavezno mora zadržati na onome što Objava kaže.²⁵⁹

Peto: Sva Allahova imena su lijepa.

258 Pogledati: El-Kavaidul-Musla fis-sifat, Ibn Usejmin, i Sifatullahil-varideh fil-Kur'ani ves-sunneh, od Sekkafa.

259 Pogledati: El-Kavaidul-Musla fis-sifat, str. 16.

Uzvišeni Allah spominje na četiri mjesta u Kur'anu da su Njegova imena lijepa. Između ostalog veli:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا﴾

Allah ima lijepa imena, pa Ga njima dozivajte.²⁶⁰

Šesto: Allahova imena nisu ograničena određenim brojem.

Sedmo: Poglavlje o svojstvima opširnije je od poglavlja o imenima.

Razlog tome jeste što svako ime sadrži i svojstvo, i što su svojstva povezana sa Allahovim postupcima, a njima kraja nema. Također, ni Njegove riječi nemaju kraj.

Uzvišeni Allah veli:

﴿قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ نُنْفِذَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا﴾

Reci: “Kad bi more bilo mastilo da se ispišu riječi Gospodara moga, more bi presahlo, ali ne i riječi Gospodara moga, pa i kad bismo se pomogli još jednim sličnim.”²⁶¹

Osmo: Prema svojstvima se ophodi shodno njihovom vanjskom iskazu i značenju.

Pod ovim se misli na to da Allahova svojstva imaju svoja značenja onako kako to priliči Allahu i Njegovoj savršenosti, te da se njihovo značenje tumači onakvo kako je rečeno vanjskim izrazom čije značenje Arapi razumiju.

Značenje Allahovih svojstava je poznato, ali kakvoća tih svojstava je nepoznata.

260 El-E'araf, 180.

261 El-Kehf, 109.

Deveto: Ono što se dodaje Allahu, a što nije odvojeno od Njega, ustvari je Njegov atribut koji nije stvoren, primjer za to jeste Allahov sluh, vid, zadovoljstvo, srdžba, a ono što Mu se pridodaje, a što je odvojeno od Njega, stvoreno je i nije Njegov atribut, nego Mu je pridodano iz važnosti koju ima, primjer toga jeste Allahova kuća, Allahova kamila.

Nije sve što se pridodaje Allahu, ujedno i Njegovo svojstvo.²⁶²

Deseto: Preko Allahovih svojstava traži se zaštita kod Allaha i njima se zaklinje, ali se Allah ne doziva preko njih.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je: „*Allahu moj, Tvojim se zadovoljstvom utičem od Tvoje srdžbe i Tvojim oprostom od Tvoje kazne.*“²⁶³

Zbog toga je imam Buhari u svome *Sahihu* jedno poglavlje naslovio: *Poglavlje o zakletvi Allahovom snagom, svojstvima i riječima.*

Ali nije dozvoljeno dozivati neko od Allahovih svojstava, kao npr. da se kaže: o Allahova snaga, o Allahova milosti, smiluj mi se.

Kada su u pitanju Allahova imena, ona se mogu dozivati, koristiti u zakletvi i preko njih se uticati i zaštitu tražiti.

262 Pogledati: El-Dževabus-sahih limen beddele dinel-Mesih, 3/145; Medžmu'ul-fetava, 9/290; Medžmu'u fetava ve resail, od Usejmina, 1/166.

263 Bilježi ga Nesai, br. 486, str.179. Albani ga smatra ispravnim.

PODJELA ALLAHOVIH SVOJSTAVA - ATRIBUTA

Ulema dijeli Allahova svojstva na više načina, međutim najjasnija i najrazumljivija podjela je ona koja se dijeli shodno povezanosti svojstava sa Allahovim Bićem i postupcima, i u tom slučaju Allahova svojstva se dijele na:

- sifatul-zatijhe, svojstava koja su povezana sa Allahovim Bićem
- sifatul-fi'lijeh, svojstava koja su povezana sa Allahovim postupcima tj. djelima.

Sifatul-zatije su svojstva koja su uvijek prisutna uz Allahovo biće, tj. koja se ne odvajaju od Njega, poput: života, snage, sluha, vida, lica, ruku, i sl.

Sifatul-fi'lijeh su svojstva povezana sa Njegovom voljom i snagom, tj. ako hoće, čini ih, a ako neće, ne čini ih, poput: dolaska, spuštanja, srdžbe, radosti, smijeha i sl.

ŠTA RUŠI-PONIŠTAVA VJEROVANJE U ALLAHOVA IMENA I SVOJSTVA?

Ovu vrstu tevhida ruši-poništava pet stvari, od kojih je svaka vid iskretanja Allahovih imena, zbog čega je Allah ukorio one koji su to tako smatrali, kazavši:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni!²⁶⁴

Ove stvari koje ruše tevhid ustvari su vid poređenja, negiranja, nazivanja i opisivanja Allaha nečim što Mu ne dolikuje.

Ibnul-Kajjim veli: „Postoji nekoliko vidova iskretanja Allahovih imena:

Prvi: Da se kipovi nazovu tim imenima, kao što je slučaj sa Latom, koji je nazvan po imenu El-Ilah (Bog), ili sa Uzzatom, koji je nazvan po imenu El-Aziz (Snažni), ili pak da se kip nazove bogom.

Drugi: Nazivanje Allaha nečim što Mu ne priliči kao što su kršćani nazvali Boga ocem, ili kao što su Ga filozofi opisali “Aktivni Uzrok” ili “Praisconski Činioc”.

264 El-E'araf, 180.

Treći: Opisivanje Allaha nekom mahanom. Primjer tome je govor jevreja koji kažu da je Allah siromašan i da se odmarao nakon što je stvorio stvorenja, te da je Njegova ruka stisnuta i dr.

Četvrti: Negiranje značenja imena i njihove suštine. Džehmijje i njihovi sljedbenici kažu: 'To su samo izrazi koji ne sadrže osobine niti bilo kakvo značenje.'

Peti: Poređenje Njegovih svojstava sa svojstvima stvorenja.

Neka je uzvišen Allah i daleko od onoga što takvi pričaju.“²⁶⁵

PRAVCI I STAVOVI LJUDI U POGLEDU ALLAHOVIH IMENA I ATRIBUTA

Po ovom pitanju, ljudi se dijele na tri kategorije:

▪ 1. SLJEDBENICI SUNNETA I DŽEMATA (EHLI-SUNNEH VEL-DŽEMA'AH)

To su oni koji Allaha opisuju onim čime je On sam Sebe opisao i čime Ga je opisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onako kako priliči Njemu i Njegovoj veličini, bez bilo kakvog poistovjećivanja, poređenja, iskrivljenja ili negiranja.

▪ 2. MUŠEBBIHE

To su oni koji porede Allahova svojstva sa svojstvima stvorenja, govoreći npr: Allah ima sluh i vid kao što je moj sluh i vid.

265 Bedai'ul-fevaid, 1/169-170.

Ishak b. Rahavejh kaže: „Onaj ko Allaha uporedi sa svojstvima stvorenja, postao je nevjernik u Velikog Allaha.“²⁶⁶

Ishak b. Rahavejh kaže: „Poređenje biva ako neko kaže: ‘Ruka je kao nečija ruka ili poput ruke, sluh je kao nečiji sluh ili poput sluha.’“²⁶⁷

Ibn Tejmijje kaže: „Ko kaže: ‘Allahovo znanje je kao moje znanje, Njegova snaga je kao moja snaga, Njegova ljubav kao moja ljubav, Njegovo zadovoljstvo je kao moje zadovoljstvo, Njegove dvije ruke su kao moje dvije ruke, Njegovo uzdizanje je kao moje uzdizanje.’ – takav poredi Allaha sa stvorenjima.“²⁶⁸

Ovo je jasan širk i kufr koji izvodi iz islama, takav se ne smatra muslimanom, pa makar i klanjao i postio i na hadždž išao.

■ 3. TREĆA KATEGORIJA: MU'ATTILE.

To su oni koji negiraju Allahova imena i svojstva, a oni se dijele na dvije grupe: pobornici te'vila i pobornici tedžhila.

Pobornici te'vila su oni koji neosnovano (bez dokaza), u prenesenom značenju, tumače kur'ansko-hadisne tekstove o svojstvima. Takvi za Allahovu ruku kažu da je to Allahova snaga, to je ustvari negiranje osobina i čisti vid iskrivljivanja.

Iako ovo nije kufr, ipak se smatra velikim grijehom. Ovakav stav imaju maturidije i ešarije.²⁶⁹

Pobornici tedžhila su oni koji u potpunosti negiraju značenja imena i atributa, koji potvrđuju samo izraze bez ikakva značenja.²⁷⁰

266 Predhodni izvor, 2/532.

267 Bilježi ga Tirmizi, br. 662., str. 167.

268 Medžmu'ul-fetava, 3/16.

269 Pogledati: Der'u te'arudl-akli ven-nakl, 1/8-9.

270 Pogledati: Muhtesars-savaik, str. 54.

Negiranje Allahovih imena i svojstava je kufr, pa makar se negirala jedna osobina ili jedno ime. Ovakav stav imaju muʿtezile i džehmije.

Ne'im b. Hammad veli: „Ko Allaha uporedi sa nečim, počinio je nevjerstvo, a i onaj ko negira Njegovo svojstvo, također, učinio je nevjerstvo. U onome čime je Allah Sebe opisao i čime Ga je opisao Poslanik, nema nikakvog poređenja.“²⁷¹

Ishak b. Rahavejh kaže: „Onaj ko Allaha uporedi sa svojstvima stvorenja, postao je nevjernik u Velikog Allaha.“²⁷²

---

271 Šerhu Usuli 'itikadi ehli-sunneh vel-džema'ah, 2/532.

272 Predhodni izvor, 2/532.

NAJPOZNATIJE SEKTE U TEVHIDU ESMAI VE SIFAT

Najpoznatije sekte koje imaju suprotan stav od ehli-sunneta po pitanju Allahovih imena i svojstava su sekte apologetičara koje se bave zabranjenim ilmul-kelamom, poput džehmija, muatezila, maturidija i ešarija.

1. DŽEHMIJE

Džehmije su sljedbenici Džehma b. Safvana iz Semerkanda koji tvrdi da je rob prisiljen na djela koja čini i da nema nikakve snage ni moći, te da iman predstavlja samo puku spoznaju Allaha.

2. MU'TEZILE

Mu'tezile su sljedbenici Vasila b. Ata'a el-Gazzal. Bio je učenik Hasana el-Basrija, zatim se odvojio, zastupajući stav da veliki grijешnik nije ni vjernik niti nevjernik, nego da se nalazi u međupoziciji.

Mu'tezile negiraju sva svojstva Uzvišenog Allaha²⁷³, a potvrđuju ime-na samo kao puke izraze koji nemaju značenja.

Vasila b. Ata'a je umro 131. hidžretske godine.

---

273 Pogledati: El-Milel ven-nihal, str. 43; Et-Tebzir fid-din, str. 63.

3. MATURIDIJE

Maturidije su sljedbenici Ebu Mensura el-Maturidija, iz mjesta Maturid u Semerkandu. On je jedan od prvaka kelamske škole i vođa maturidija. To je sekta koja za izvor vjerskih pitanja vezanih o Bogu uzima razum.

Potvrđuju samo osam atributa, jer, kako tvrde, razum ukazuje samo na njih, a ne i na ostale. Te osobine su: znanje, moć, volja, život, sluh, vid, govor i stvaranje. Ostale osobine neosnovano u prenesenom značenju tumače.

Ebu Mensur el-Maturidi umro je 333. hidžretske godine.²⁷⁴

4. EŠARIJE

Ešarije su sljedbenici Ebu el-Hasana el-Eš'arija i to u njegovoj drugoj fazi-periodu, nakon što je napustio mutezile, jednu od najgorih sekti u islamu.

Ešarije su sekta poput maturidija koja za izvor vjerskih pitanja vezanih o Bogu uzima razum. Potvrđuju samo sedam atributa, jer, kako tvrde, razum ukazuje samo na njih, a ne i na ostale. Te osobine su: znanje, moć, volja, život, sluh, vid i govor.²⁷⁵ Ostale osobine neosnovano u prenesenom značenju tumače.

Ebu el-Hasan el-Eš'arij umro je 324. hidžretske godine.²⁷⁶

274 Pogledati: El-Dževahirul-mudijje, 3/360; El-Fevaidul-behijje, str. 195.

275 Pogledati: Eš-šehrestani, El-Milel ven-nihal, str. 94-95.

276 Pogledati: El-Milel Ven-nihal, str. 94-103; Mezahibul-islamijjin, 1/748-487.

Oni u potpunosti negiraju Allahova imena i svojstva, tvrde da su Džennet i Vatra prolazni i da je Allahov govor stvoren.²⁷⁷

Džehm b. Safvan je umro 128. hidžretske godine.

ŠUBHA ILI NEJASNOĆA NA KOJOJ SU SVE ČETIRI SEKTE ZASNOVALE SVOJ PRAVAC

Šubha ili nejasnoća na kojoj su sve četiri sekte zasnovale svoj pravac i vjerovanje (a to je ili negiranje ili te'vil) jeste, kako tvrde, bježanje od toga da se Allah uporedi sa stvorenjima (tešbih), jer i stvorenja imaju neka od tih imena i svojstava, pa zajedničko učešće u izrazu i značenju imena i svojstava, znači i zajedničko učešće u suštini i stvarnosti, što neminovno dovodi do poređenja Allaha sa stvorenjima.

Da bi izbjegli poređenje (tešbih) pribjegli su dvjema metodama:

1. Alegoričko tumačenje (te'vil) kur'ansko-hadiskih tekstova mimo vanjske forme koja je iskazana, kao što je tumačenje Allahovog lica kao bića ili tumačenje Allahove ruke kao blagodati.

2. Prepuštanje (tefvid) tih značenja Allahu. Oni kažu: „Allah zna šta je time htio kazati (a mi ne znamo).“ I smatraju da njihovo značenje nije onako kako je kazano u vanjskom iskazu, pa su tako negirali ono što je Allah o Svojim imenima i osobinama rekao.

Oni su u svojoj šubhi napravili tri greške:

- **prvo**, sude o Allahu svojim razumom,
- **drugo**, u svojim mislima uporedili su Allaha sa stvorenjima,

277 Pogledati: Mekalatl-islamijjin, 1/279; El-Fasl fil-milel vel-ehvai ven-nihel, 4/204.

- **treće**, kada su shvatili da je to nevjernost, bježeći od toga, neosnovano su tumačili (te'vil) ili negirali ta svojstva, te su tako otišli u drugu krajnost ili nevjernost.

ODGOVOR

Odgovor na menhedž ove četiri sekte obuhvata dva načina:

- Uopšteni odgovor na njihove stavove,
- Detaljni odgovor na stavove spomenutih sekti

UOPŠTENI ODGOVOR NA NJIHOVE STAVOVE

Prvi: Allah je za Sebe potvrdio imena i svojstva, a potvrdio ih je i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa negiranje tih svojstava ili nekih od njih, predstavlja negiranje onoga što su Allah i Poslanik ﷺ potvrdili, što je vid suprotstavljanja Njemu i Njegovom Poslaniku ﷺ.

Drugi: Postojanje nekih od tih imena i svojstava kod stvorenja ne znači poređenje Allaha sa Njegovim stvorenjima niti sličnost među njima.

Allah ima svoja imena i svojstva koja su specifična za Njega, a i stvorenja imaju svoja imena i svojstva koja su specifična za njih. Kao što Allah ima Biće koje nije slično bićima stvorenja, tako ima i imena i svojstava koja nisu slična imenima i svojstvima stvorenja. Npr. glava slona iako se zove glava nije slična glavi mrava.

Zajedničko posjedovanje imena i značenja ne znači sličnost u samoj njihovoj suštini.

Zato ćemo navesti par primjera gdje Allah i Sebe i neka od Njegovih stvorenja naziva istim imenima, sa istim značenjima, što upućuje da to ni u kom slučaju ne znači sličnost u samoj njihovoj suštini, u protivnom Allah ne bi stvorenja nazivao istim imenima kojima je Sebe nazvao.

1. Allah je Sebe nazvao sa imenima Alim **العليم** i Halim **الحليم**, a tim imenima nazvao je i neka Svoja stvorenja. Tako npr. Uzvišeni Allah za Ishaka kaže da je Alim:

﴿وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ﴾

...i obradovaše ga dječakom koji će učen (alim) biti. ²⁷⁸

Za Ismaila kaže da je Halim:

﴿فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ﴾

...i Mi smo ga obradovali dječakom blage naravi (halim). ²⁷⁹

Ali to ne znači da je Ishak učen (alim) kao što je Allah učen, niti da je Ismail blag (halim) kao što je Allah blag.

2. Allah je za Sebe kazao da čuje i vidi:

﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾

A Allah doista sve čuje i vidi. ²⁸⁰

278 Ez-Zarijat, 28.

279 Es-Saffat, 101.

280 En-Nisa, 58.

Također je kazao i za Svoje robove da čuju i vide:

﴿ إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴾

Mi čovjeka od smjese sjemena stvaramo da bismo ga na kušnju stavili i činimo da on čuje i vidi.²⁸¹

Ali čovjek ne čuje i ne vidi kao što Allah čuje i vidi.

3. Allah je za Sebe rekao da je blag i milostiv:

﴿ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ ﴾

Allah je, uistinu, prema ljudima blag i milostiv.²⁸²

Tim imenima nazvao je i Poslanika ﷺ:

﴿ لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رءُوفٌ رَحِيمٌ ﴾

Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da Pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv.²⁸³

Međutim, to ne znači da je Poslanik ﷺ blag i milostiv kao Allah.

4. Uzvišeni Allah Sebe je opisao nekim svojstvima, a tim svojstvima opisao je i neke Svoje robove.

281 El-Insan, 2.

282 Al-Hadž, 65.

283 At-Tavba, 128.

O Sebi Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ﴾

...a od onoga što On zna – drugi znaju samo onoliko koliko On želi.²⁸⁴

A o robovima veli:

﴿وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾

...a vama je dato samo malo znanja.²⁸⁵

Sebe je opisao sa znanjem (ilm) a i neke Svoje robove.

5. Također kaže:

﴿وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ﴾

...a nad svakim znalцем ima još znaniji (učeniji).²⁸⁶

I kaže:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾

...govorili su učeni.²⁸⁷

284 El-Bekare, 255.

285 El-Isra, 85.

286 Jusuf, 76.

287 El-Kasas, 80.

6. Sebe je opisao u sljedećim ajetima:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾

...ta Allah je zaista moćan i silan.²⁸⁸

﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ﴾

Opskrbu daje jedino Allah, Moćni i Jaki!²⁸⁹

A Svoje robove opisao je također kao one koji imaju snagu:

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً﴾

Allah je taj koji vas nejakim stvara, i onda vam, poslije nejakosti, snagu daje, a poslije snage iznemoglost i sijede vlasi.²⁹⁰

Zaključak: Allahova imena i svojstva su specifična za Njega, onako kako Njemu priliči, dok su imena stvorenja i njihova svojstva specifična za njih, onako kako njima priliči, te da zajednički naziv i značenje tog naziva ne označava i zajedničku suštinu, jer ono što je sa tim imenima nazvano i sa tim osobinama opisano (Allah i neka stvorenja), ne može se porediti, što je jasno, hvala Allahu.

Treći: Onaj ko nema svojstva savršenstva ne može biti istinski bog, zbog toga je Ibrahim govorio svome ocu:

288 El-Hadždž, 40.

289 Ez-Zarijat, 58.

290 Er-Rum, 54.

﴿ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ ﴾

O oče moj, zašto se klanjaš onome koji niti čuje niti vidi.²⁹¹

Odgovarajući onima koju su tele obožavali, Uzvišeni Allah kazao je:

﴿ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا يَكْلِمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا ﴾

Zar nisu vidjeli da im ono ne govori i da ih putem Pravim ne vodi?²⁹²

Što znači da onaj ko nema savršena svojstva ne može biti istinskibog, pa negiranje Allahovih imena i svojstava je, ustvari, negiranje Allaha kao istinskog boga.

Četvrti: Potvrđivanje imena i svojstava je savršenstvo, dok je negiranje manjkavost, jer onaj ko nema svojstava ili ne postoji ili je manjkav, a Allah je čist od toga.

Peti: Tumačenje svojstava mimo njihovog vanjskog značenja (te'vil) nema dokaza, stoga je i neispravno, a prepuštanje značenja Allahu (tefid) značilo bi da u Kur'anu postoji nešto čime nam se Allah obratio, a što ne razumijemo.

I to je netačno, jer Allah nam je naredio razmišljanje o Kur'anu, pa kako da razmišljamo o nečemu što ne razumijemo!?

291 Merjem, 42.

292 El-E'araf, 148.

Zaključak: Iz ovog razumijemo da se Allahu moraju potvrditi imena i svojstva sa njihovim značenjima onako kako to Njemu priliči, a da se istovremeno mora negirati njihova sličnost sa stvorenjima, kao što Uzvišeni kaže:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾¹¹

Ništa nije kao On, a On sve čuje i vidi.²⁹³

Allah u ovom ajetu negira da Njemu bilo šta sliči, a istovremeno potvrđuje da On posjeduje sluh i vid, što ukazuje da potvrđivanje svojstava ne znači ujedno i poređenje i sličnost.

Dakle, obaveza je potvrditi svojstva, a negirati sličnost i to je značenje riječi ehli-sunneta koji kažu: „Potvrđivanje bez poređenja i negiranje mahana bez negiranja svojstava.“²⁹⁴

DETALJNI ODGOVOR NA STAVOVE SPOMENUTIH SEKTI

Prvo: Maturidijama, ešarijama i njihovim sljedbenicima koji potvrđuju neka svojstva, a druga negiraju, odgovaramo prvim pravilom:

* **Govor o nekim svojstvima je kao i govor o drugima.**

Maturidijama i ešarijama kažemo: „Vi govorite da Allah ima život, znanje, moć, snagu, sluh, vid, volju i da govori i tvrdite da su ta svojstva stvarna, a onda nemate takav govor po pitanju Allahove ljubavi, zadovoljstva, srdžbe, ruku, uzdizanja, i ostalih osobina, nego neosnovano ta svojstva alegorički tumačite i kažete da se pod voljom misli na želju da se spusti blagodat ili kazna.

293 Eš-Šura, 11.

294 Salih Fevzan, Akidetut-tevhid ve bejanu ma judaduha mineš-širkil-ekber vel-esgar vet-ta'tili vel-bide'i, str. 66-68.

Shodno tome, nema razlike između onoga što potvrđujete i onoga što negirate, jer govor o jednom je kao i govor o drugom.

Ako kažete da On ima život i znanje koji nisu kao život i znanje stvorenja, tj. ako to potvrđujete bez poređenja, onda morate to da kažete i kada su u pitanju Njegove ostale osobine, poput ljubavi i zadovoljstva.

Kako govorite da Allah ima svojstvo znanja koje ne liči znanju stvorenja, a svojstvo zadovoljstva liči zadovoljstvu stvorenja, te ga zbog toga alegorički neosnovano tumačite.

Kako potvrđujete svojstvo znanja bez poređenja, a ne potvrđujete svojstvo zadovoljstva bez poređenja?

* Govor o nekim svojstvima je kao i govor o drugim.

Drugo: Mu'tezilama i njihovim sljedbenicima koji potvrđuju imena, a svojstva negiraju, odgovaramo drugim pravilom:

* Govor o imenima je kao i govor o svojstvima.

Kako to da potvrđujete Allahu imena bez poređenja sa stvorenjima, a ne potvrđujete osobine bez poređenja.

* Govor o imenima je kao i govor o svojstvima.

Mutezile kažu da Allah ima imena bez osobina, pa kažu Allah je Milostivi bez milosti, priznali su ime Milostiv ali negirali su da ima osobinu milosti, Samilosni bez samilosti, i tako kažu za sva imena i osobine.

„Ovi koji prave razliku između imena i svojstava i između nekih svojstava, upali su u kontradiktornost za koju ne postoji ni vjerski ni razumski dokaz, štaviše, takvo tumačenje u koliziji je sa vjerom i razumom.“²⁹⁵

295 Tefsir Ibn Sa'di, 1/258.

Treće: Džehmijama kažemo:

* Govor o imenima i svojstvima je kao i govor o Biću.

Ovim pravilom odgovara se onima koji negiraju imena i svojstva, poput džehmija i onih koji se s njima slažu, koji potvrđuju samo Biće bez imena i svojstava.

Allah je daleko iznad ovog govora koji ne označava ništa drugo osim negiranje i nepostojanje Allaha.

Ako Allah ima Biće koje nije slično bićima stvorenja, isto tako ima i imena i svojstva koja nisu slična imenima i svojstvima stvorenja.

Njegova svojstva su sastavni dio Njegovog uzvišenog Bića, a svojstva stvorenja su sastavni dio bića stvorenja i potvrđivati ta svojstva ne znači nikakvo poređenje među njima.²⁹⁶

Četvrto: Što se tiče pravila:

* Prema svojstvima se ophodi shodno njihovom vanjskom iskazu i značenju

Pod ovim pravilom se misli na to da je njihovo značenje onakvo kako je rečeno vanjskim izrazom čije značenje Arapi razumiju, ali koje priliči Allahu i Njegovoj savršenosti.

U ovom pravilu odgovor je mušebbihama (onima koji porede svojstva), mu'attilama (koji negiraju svojstva ili te'vile) i mufevvidama (koji se prema svojstvima ophode shodno njihovom vanjskom iskazu, ali negiraju da poznaju značenje i prepuštaju ga Allahu).

Stav mufevvida je u potpunosti neispravan, jer prve generacije nisu prepuštale značenje imena i svojstava Allahu nego su Mu prepuštali samo njihovu kakvoću i suštinu.

²⁹⁶ Pogledati: Tefsir Ibn Sa'di, 1/258.

Njima su značenja bila poznata shodno arapskom jeziku i oni su Allahu pripisivali ono što Njemu priliči.

Ovo pravilo pojasnio je Ibn Tejmijje, kazavši: „Pravac ispravnih prethodnika bio je da su se prema ajetima i hadisima o atributima odnosili shodno njihovom vanjskom iskazu i značenju, negirajući svaku vrstu poređenja i poznavanja kakvoće.

Mi ne kažemo da ruka označava snagu, da sluh označava znanje, jer je govor o atributima dio govora o Biću i prema njima se na isti način odnosi.

Ukoliko potvrđivanje Bića označava potvrđivanje postojanja, a ne kakvoće, onda i potvrđivanje svojstava znači potvrđivanje njihovog postojanja, a ne kakvoće.“²⁹⁷

Šejh Muhammed b. Ibrahim veli: „Ehli-sunnetski pravac je vjerovanje u ono što je potvrđeno Knjigom i Sunnetom, a vezano je za Allahova imena i svojstva, bilo da se radi o izrazima ili značenjima, te ubjeđenje da ta imena i svojstva imaju stvarno, a ne preneseno značenje, te da su ta stvarna značenja onakva kako priliče Allahu i Njegovoj veličini. Dokazi za ovu tvrdnju su mnogobrojni.

Značenja ovih svojstava su jasna i poznata kao i druga i u tome nema ništa nejasno i sporno. Ashabi su od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, preuzeli Kur'an i od njega prenijeli hadis i ništa od toga nisu smatrali nejasnim, jer je sve to bilo veoma jasno i poznato. Isto stanje bilo je i sa odabranim generacijama nakon njih.“²⁹⁸

297 Medžmu'ul-fetava, 3/177.

298 Fetava ve Resail šejh Muhammed b. Ibrahim, 1/223.

ZAKLJUČAK

Imajući u vidu sve što je kazano o Allahovim imenima i svojstvima, prihvatajući to, sasvim je dovoljno za sve one koji traže ispravno znanje i vjerovanje u tevhidu esma'u ves-sifat.

Međutim imajući u vidu da mnogi muslimani u Bosni slijede maturidijsku akidu i u tevhidu esma'u ves-sifat (a da toga nisu ni svjesni), a da istovremeno slijede hanefijski fikh, pa možda neki misle da je Ebu Hanifa bio na stavovima maturidija u tevhidu esma'u ves-sifat, te imajući u vidu da muslimani Bosne puno vole i cijene svoga imama (što je svakako i ispravno), smatramo da je potrebno pojasniti akidu Ebu Hanife po pitanju tevhida esma'u ves-sifat, te pojasniti da on nije bio na stavovima maturidija, jer možda će neko, znajući da Ebu Hanife nije bio na stavu maturidija, prihvatiti njegovu a ostaviti maturidijsku akidu, što bi svakako bio veliki uspjeh za svakog koji tako postupi.

MENHEDŽ IMAMA EBU HANIFE PO PITANJU ALLAHOVIIH IMENA I SVOJSTAVA

Vjerovanje Ebu Hanife po pitanju Allahovih imena i atributa u potpunosti se poklapa sa vjerovanjem ehli-sunneta, ashaba i Poslanika ﷺ, i ono se može opisati u par tačaka:

1. Ebu Hanife priznaje i potvrđuje ono što je Uzvišeni Allah potvrdio za Sebe i što je za Njega potvrdio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a na ovo ukazuje njegov govor gdje kaže: „Allah se ne opisuje ni jednim svojstvom stvorenja. Njegova srdžba i zadovoljstvo su Njegova svojstva čiju kakvoću ne znamo i to je stav ehli-sunneta.

On se srđi i biva zadovoljan i ne kaže se da je Njegova srdžba, ustvari, kazna, niti se Njegovo zadovoljstvo tumači kao nagrada.

Mi ga opisujemo onako kako se on opisao, On je jedan, utočište je svakom, nije rodio niti je rođen i niko Mu ravan nije. On je živ, svemoćan, sve čuje i vidi i sveznajući je.

Njegova ruka je iznad njihovih ruku i ona nije kao ruka stvorenja niti je Njegovo lice kao lice stvorenja.“²⁹⁹

---

299 El-Fikhul-ebsat, str. 56.

Također kaže: „On ima ruku, lice i Biće, kao što to spominje u Kur’anu. Ruka, lice i Biće (en-nefs) su svojstva koja On spominje u Kur’anu i mi ne znamo njihovu kakvoću.

Ne kažemo da se Njegova ruka tumači kao moć ili blagodat, jer to bi bilo poništavanje tog svojstva, što je stav indeterminista (kaderija) i mu'tezila.“³⁰⁰

2. Ebu Hanife se ne oslanja na mišljenje (er-r’ej) niti analogiju kada su u pitanju Allahova svojstva, nego ih potvrđuje shodno Kur’anu i Sunnetu.

On veli: „Niko ne smije da o Allahovom Biću govori (po svome shvaćanju), nego Ga je obavezan opisivati onim čime je On Sebe opisao. Niko o Njemu Uzvišenom neće govoriti shodno svome razumu.“³⁰¹

3. Svojstva Allaha, subhanehu ve te’ala, kod Ebu Hanife imaju poznato značenje, ali je njihova kakvoća nepoznata.

Osim toga, kod njega nema tefvida / prepuštanje značenja tih svojstava Allahu. To dokazuju njegove riječi kada je upitan o spuštanju (nuzul) Allaha, subhanehu ve te’ala, na zemaljsko nebo, on je rekao: “Spušta se, ali kakvoća toga je nepoznata.“³⁰²

Mulla ‘Ali el-Kari, nakon spomena riječi imama Malika: da je uzdizanje (el-istiva’) poznata stvar (poznato značenje), a da je njegova kakvoća nepoznata, kaže: “Ovaj govor je prihvatio i imamul-e’azam (Ebu Hanifa), kao i sve ostalo što se navodi u ajetima i hadisima koji su manje jasni, a u kojima se spominju ruka, oko, lice i slične stvari koje govore o Allahovim svojstvima.

300 El-Fikhul-ekber, str. 302.

301 Šerhul-akideti-tahavijje, 2/427.

302 Akidetus-selef ve ashabil-hadis, str. 42; Bejhkeki, El-Esmau ves-sifat, str. 456; Šerhul-akideti-tahavijje, 1/245; El-Kari, Šerhul-fikhil-ekber, str. 60.

Značenja svojstava su sva poznata, ali njihova kakvoća je nepojmljiva, jer je shvatanje kakvoće dio znanja o kakvoći Njegovog Bića i Njegovog postojanja. Pa kada je to neshvatljivo, kako će onda biti shvatljiva kakvoća svojstava.

Zato je najbolje, u ovakvim situacijama, opisivati Allaha onim čime je On sam Sebe opisao ili Ga je tako opisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez izmjene značenja ili negiranja, kao i bez pitanja o kakvoći ili uspoređivanja.

Njegova svojstva i imena se potvrđuju, a nijeće se poređenje sa stvorenjima. Tako će tvoja potvrda biti čista od uspoređivanja, a poricanje (mahane) čisto od potpunog negiranja.

Tako da onaj koji nijeće stvarnost uzdizanja postaje mu'atil, tj. nijeće Njegova svojstva, a onaj koji Njegovo uzdizanje uspoređuje sa uzdizanjem stvorenja biva mušebih; a onaj ko potvrđuje uzdizanje i koji kaže da On u Svom uzdizanju ne liči nikome – taj je muvehid, koji Allahu, subhanehu ve te'ala, priznaje jednoću i koji Ga smatra čistim od bilo kakvog nedostatka.”³⁰³

4. Ebu Hanife je u potpunosti nijekao usporedbu Allaha sa Njegovim stvorenjima, jer Njemu ništa ne liči. Ali je, i pored toga, priznavao Njegova svojstva.

To potvrđuju njegove riječi: “Njegova svojstva su različita od svojstava stvorenja; Njegovo znanje nije kao naše znanje; On ima moć koja ne liči našoj moći; On vidi, ali ne kao što mi vidimo; On čuje, ali ne kao što mi čujemo; On govori, ali ne kao što mi govorimo.”³⁰⁴

303 Mirkatul-mefatih, šerhu miškati-l-mesabih, 8/251.

304 El-fikhul-ekber, str. 302.

5. Podjela svojstava: Učenjaci ehli-sunneta smatraju³⁰⁵ da se svojstva Allaha, subhanehu ve te'ala, dijele u dvije grupe:

Prva: Sifatu-zatijje (svojstva Bića). To su svojstva koja su nerazdvojiva od Allahovog Bića, oduvijek i zauvijek³⁰⁶, kao što su: život, znanje, sluh i vid, za njih se ne veže htijenje (el-mešijetu).

Druga: Sifatu-fi'lijje (svojstva djela). To su svojstva koja se vežu za Njegovu moć (el-kudreh) u svakom vremenu i koja se događaju Njegovim htijenjem, kao što su: spuštanje, uzdizanje, oživljavanje, usmrćivanje, zadovoljstvo i srdžba.³⁰⁷

Ovako je i Ebu Hanife podijelio Allahove osobine. To dokazuju njegove riječi, kada kaže: "Njegova svojstva mogu biti osobine Bića (zatijje) i osobine djela (fi'lijje).

Što se tiče svojstava Bića, to su: život, moć, znanje, govor, sluh, vid i htijenje (el-iradetu).

A što se tiče osobina djela, to su: općenito stvaranje, opskrbljivanje, kreiranje, mudro stvaranje novih oblika i druga svojstva, jer On je oduvijek i zauvijek sa Svojim imenima i svojstvima."³⁰⁸

Ovo je bilo vjerovanje Ebu Hanife uopšteno o Allahovim imenima i svojstvima i vidimo da se ono razlikuje od vjerovanja maturidija, a samim tim i velikog broja muslimana kod nas.

305 Pogledati: El-Bejheki, El-Esmau ves-sifat, str. 110; El-'Itikad, str. 70-72; Medžmu'ul-fetava, 6/99, 6/268; Idžtimaul-džujušil-islamijje, str. 300; Zehebi, El-Uluvv, str. 174. Ovu podjelu prihvataju i neki učenjaci islamske skolastike, poput muatezile Ebu Huzejla i ešarije El-Bakilanija. Pogledati: Mekalatil-islamijjin, 1/1654; Bakilani, Temhid, str. 262.

306 Pogledati: Bakilani, Temhid, str. 262; Medžmu'ul-fetava, 5/99; Idžtimaul-džujušil-islamijje, str. 300; Zehebi, El-Uluvv, str. 174.

307 Pogledati: Medžmu'ul-fetava, 6/626; Šerhul-akideti-vasitijje, str. 98-99.

308 El-fikhul-ekber, str. 301.

U nastavku ćemo spomenuti njegovo vjerovanje po pitanju dvije osobine, (el-uluv, el-istivai), jer veliki broj bošnjaka nema ispravno vjerovanje po ovom pitanju.

MENHEDŽ IMAMA EBU HANIFE PO PITANJU OSOBINE EL-ULUV

To je stav i potvrda Ebu Hanife o osobini el-uluv, tj. da je Allah iznad stvorenja, odvojen od njih.

Imam Ebu Hanife je od onih koji smatraju da je Allah iznad nebesa.

To dokazuju njegove riječi: "Ko kaže da ne zna da li je Allah iznad nebesa ili na Zemlji počinio je nevjerstvo. A, također, i onaj koji tvrdi da je Allah na Aršu, ali ne zna da li je Arš na nebesima ili na Zemlji."³⁰⁹

Ženi, koja ga je upitala gdje je Allah koga on obožava, također je rekao i odgovorio: "Allah, subhanehu ve te'ala, je na nebesima, a ne na Zemlji." A kada mu neko od ljudi reče: "A šta veliš za riječi Uzvišenog: *On je s vama...*"³¹⁰, Ebu Hanife odgovori: "To je kao kad pišeš čovjeku da si sa njim, a on je daleko od tebe."³¹¹

---

309 El-Fikhul-ebsat, str. 49, a slično ovom citatu prenio je i Ibn Tejmijje u djelu Medžmu'ul-fetava, 5/48, i Ibnul-Kajjim u djelu Idžtimaul-džujušil-islamijje, str. 139; Zehebi u djelu El-Uluv, str. 101, 102; Ibn Kudamme u Uluv, str. 116, i Ibn ebil-Izz u Šerhu-Tahavijje, 1/ 301.

310 El-Hadid, 4.

311 El-Esmau ves-sifat, str. 429.

El-Bejheki kaže: “Ebu Hanife je bio u pravu kada je nijekao da je Allah na Zemlji, kada je protumačio ajet i kada je slijedio općeniti dokaz da je Allah, subhanehu ve te’ala, na nebesima.“³¹²

Na to ukazuje i govor Ebu Hanife: “Allah se doziva Koji je iznad, a ne Koji je ispod, jer ono što je dolje ne može imati osobine gospodarenja (rububijjeta) i božanstvenosti (uluhijjeta).“³¹³

Ovo potvrđuje Et-Tahavi, objašnjavajući akidu sljedbenika ehli-suneta prema mezhebu Ebu Hanife i njegove dvojice drugova. Zato kaže: “Obuhvata sve i iznad svega je, a Svoja stvorenja je učinio nemoćnim da Ga dosegnu.“³¹⁴

312 Prethodni izvor, str. 439-440.

313 El-Fikhul-Ebsat, str. 51.

314 Šerhu el-'akideti et-tahavije, 1/37.

MENHEDŽ IMAMA EBU HANIFE PO PITANJU OSOBINE EL-ISTIVA

To je stav i potvrda Ebu Hanife o osobini el-istiva, tj. da se Allah uzdigao iznad Arša.

El-Istiva' u arapskom jeziku znači: uzdizanje i uzvišenost.

Ebul-'Alije er-Rijahi kaže: To je uzdizanje ka nebesima, tj. uzvisivanje. Mudžahid kaže da glagol isteva znači da se Allah iznad Arša uzdigao.³¹⁵

Imam Ebu Hanife potvrđuje uzdignuće Allaha, subhanehu ve te'ala, iznad Arša i Njegovu uzvišenost nad stvorenjima, onako kako to Njemu i Njegovoj veličini priliči. Tome su dokaz njegove riječi: "Potvrđujemo da se Allah uzdigao iznad Arša, bez ubjeđenja da je On imao potrebu za Aršom."³¹⁶

Ibn Ebil-Izz, tumačeći Tahavijine riječi, kaže: "Arš i Kursijj su istina, a On niti je ovisan o Aršu, niti o bilo čemu ispod njega; On obuhvata sve i iznad svega je."³¹⁷

---

315 Pogledaj: Sahihul-Buhari me'al-ferhil-bari, 13/403; Tefsiru Ibn Džerir, 1/191; Tefsiru Ibn Ebi Hatim, 1/104.

316 Šerhu el-vesijje, str. 10.

317 Šerhu el-akideti et-tahavijje, 1/290.

I kaže: “Šejh (Tahavija) je rekao ovaj govor jer je on, nakon spominjanja Arša i Kursija, spomenuo Njegovu neovisnost od Arša i onoga što je mimo njega, kako bi objasnio da stvaranje Arša i Njegovo uzdizanje iznad njega nije bilo iz neke potrebe i nužde za nečim, nego On zna mudrost zbog koje je to uradio.

Bivanje nečega iznad, u odnosu na ono što je ispod, ne znači da je ono iznad u ovisnosti za onim što je ispod. Pogledaj nebesa kako su smještene iznad Zemlje, a nisu u ovisnosti od nje.

A Allah, subhanehu ve te’ala, je još dalje od toga da je Njegova uzvišenost ovisna od nečega, nego je uzvišenost jedna od Njegovih osobnosti. Ona je, Njegovom voljom, nosač onoga što je ispod – onoga što je ovisno od Njega; a On je neovisan od onoga što je ispod i On ga obuhvaća: On je iznad Arša.

On Svojom moći održava Arš i od njega je neovisan, a Arš o Njemu ovisi. On obuhvaća Arš, dočim Arš ne obuhvaća Njega. On ograničava Arš, dočim Arš Njega ne ograničava.

Ovo su neophodnosti koje se vežu za stvorenja.

A novotari, oni koji niječu uzvišenost, kada bi sebi stvari ovako obrazložili, bili bi upućeni na Pravi put; spoznali bi podudarnost razuma sa Objavom i slijedili bi pravac kojem ih dokazi pozivaju.

Međutim, oni su ostavili dokaze, pa su skrenuli sa Pravog puta. Stvar je ovdje onakva kako je opisuje imam Malik, kada je upitan o ajetu: *A zatim se na Arš uzdigao*³¹⁸: “Kako se uzdigao?” Imam Malik je rekao: “Uzdignuće (istiva) je poznata stvar; kakvoća njegova je nepoznata.”³¹⁹

Imam Malik je napravio razliku između općepoznatog značenja ove riječi i kakvoće koja nije svojstvena ljudima.

318 El-E’araf, 54.

319 Šerhu el-akideti et-tahavije, 1/ 290-291 .

Ovo je mišljenje zastupao i imam Ebu Hanife, Allah mu se smilovao. Nakon što je spomenuo prethodni govor imama Malika, Mulla Ali el-Kari kaže: “Ovo mišljenje je zastupao i naš imam. Osim toga, imam je potvrdio i sve ono što se navodi u manje jasnim ajetima i hadisima, u kojima se spominju: ruka, oko, lice i slična svojstva.“³²⁰

VJEROVANJE IMAMA EBU HANIFE PO PITANJU SVOJSTVA UZDIGNUĆA SE U POTPUNOSTI POKLAPA SA KUR'ANOM I SUNETOM

Ono što je rekao imam Ebu Hanife o svojstvu uzdignuća potvrđuju jasni dokazi iz Allahove Knjige. Tako se, na primjer, uzdignuće na Arš spominje na sedam mjesta u Kur'anu.

Od tih ajeta su i riječi Uzvišenog:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ﴾

Gospodar vaš je Allah, koji je nebesa i Zemlju u šest dana stvorio, a onda se na Arš uzdigao.³²¹

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾

Gospodar vaš je Allah, koji je nebesa i Zemlju za šest dana stvorio, a onda se na Arš uzdigao.³²²

320 Šerhul-emali, str. 31; Mirkatul-mefatih, šerhu miškati-l-mesabih, 8/251.

321 El-E'araf, 54.

322 Junus, 3.

﴿ اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ أَسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ﴾

Allah je nebesa, vidite ih, bez stubova podigao, a onda se na Arš uzdigao.³²³

﴿ الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ أَسْتَوَىٰ ﴾

Milostivi, koji se na Arš uzdigao.³²⁴

Također o ovome govore vjerodostojni hadisi koji dokazuju svojstva uzdignuća i uzvišenosti. Od njih je i hadis koji se prenosi od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, u kojem Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *“Kada je Allah stvorio stvorenja, napisao je u Svojoj Knjizi, koja je kod Njega iznad Arša: Moja milost je nadmašila Moju srdžbu.”*³²⁵

Ovim se hoće reći da je akida Ebu Hanife, kada je riječ o pitanju uzdignuća, identična akidi ispravnih prethodnika od ashaba i onih koji su ih u dobru slijedili.

Ono u šta je vjerovao Ebu Hanife – kao što je uzvišenost Allaha, subhanehu ve te’ala, nad stvorenjima i uzdignuće iznad Arša – vjerovali su i ostali imami.

Dokazujući svojstvo uzvišenosti, potpomagali su se dokazima ljudske prirode, razuma i dokazima iz Kur’ana i sunneta. Raznovrsni su dokazi o uzvišenosti u Kur’anu i Sunnetu. Ibnul-Kajjim spominje dvadeset vrsta dokaza.

Koristeći dokaz fitre Imam Muhammed ibn Osman ibn Ebi Šejbe kaže: "Svi su složni u tome da, kada mole Allaha, dižu ruke prema nebe-

323 Er-Ra’d, 2.

324 Taha, 5.

325 Bilježi ga Buhari, br. 7404, str. 1364, i Muslim, br. 2751, str. 1184.

sima, a da je Allah na zemlji, ne bi dizali ruke ka nebesima. Jer On je, u tom slučaju, sa njima na zemlji.

Također se spominju predaje, koje su dostigle stepen tevatura, da je Allah stvorio Arš, a zatim se na njega uzdignuo Svojim Bićem. Zatim je stvorio Zemlju i nebesa, i uzdigao se iznad njih i iznad Arša.

On je iznad nebesa i Arša svojim Bićem; odvojen je, ne miješa se s Svojim robovima. Svojim znanjem ih obuhvata, i niko ne izlazi iz okrilja Njegovog znanja.”³²⁶

Priznavanje uzvišenosti je akida ashaba, tabi'ina i svih muslimana prije pojave novotara.

El-Evza'i kaže: “Mi, i preostali tabi'ini, govorili smo da je Allah iznad Arša, vjerujući u ono što se prenosi vjerodostojno u Sunnetu, od Njegovih svojstava.”³²⁷

Ibn Tejmijje kaže: “Ovo je El-Evza'i rekao nakon što se pojavio pravac Džehma ibn Safvana, čiji su sljedbenici nijekali Allahovo uzvišenje iznad Arša, i nakon što su se pojavili oni koji su nijekali Allahova svojstva – kako bi svijet znao da je mezheb selefa suprotan tim mišljenjima.”³²⁸

Abdullah ibn El-Mubarek kaže: “Znamo našeg Gospodara, da je On iznad sedam nebesa, da je On taj koji se iznad Arša uzdigao, da je odvojen od Svojih stvorenja, a ne kažemo onako kako to kažu džehmije.”³²⁹

Svi islamski učenjaci jasno su rekli da se Allah uzdigao iznad Arša.

326 Ibn Ebi Šejbe, Kitabu el-'Arš, str. 51.

327 El-esmau ves-sifat, str. 408; Fethul-Bari, 13/406.

328 Medžmu'u el-fetava, 5/39.

329 Abdullah ibn Ahmed, Es-Sunne, str. 13; Darimi, Er-Reddu 'alel-džehmije, str. 67; El-Esma'u ves-sifat, str. 427.

Ovo je i akida imama Ebu Hanife kada je riječ o pitanju uzdignuća i uzvišenosti Allaha, subhanehu ve te'ala.

Stoga nije potrebno obraćati pažnju na mišljenja nekih koji se smatraju sljedbenicima njegovog mezheba, a koji su nijekali uzvišenje – kao i ostala svojstva, djelimično ili u potpunosti – jer su oni u suprotnosti sa njim (Ebu Hanifom) u mnogim akidetskim pitanjima.

Ibn Ebil-Izz kaže: “Njemu se pripisuju grupe mu'tezila i drugih sekti koje su u suprotnosti s njim u mnogim akidetskim pitanjima. Međutim, i Maliku, i Šafiji i Ahmedu se pripisuju oni koji se s njima ne slažu u pojedinim akidetskim pitanjima.”³³⁰

330 Šerhu el-'akideti et-tahavijje, 1/ 302.

ZAKLJUČAK

Pozivanje u ispravno vjerovanje jedno je od najljepših djela a kako proširiti ispravno vjerovanje može se pojasniti u slijedećim tačkama:

1. Vraćanje Allahovoj Knjizi i sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i crpljenje vjerovanja s ta dva izvora, onako kako su to činile ispravne generacije, jer potonje generacije ne mogu uspjeti osim na način kako su uspjele prve generacije muslimana. Pored ovoga treba se upoznati i sa vjerovanjima sekti, njihovim nejasnoćama i treba upozoravati na njihove devijacije, jer onaj ko ne zna zlo, ono ga može zadesiti.
2. Pridavanje posebne pažnje izučavanju ispravnog vjerovanja, akide prvih i ispravnih generacija u različitim fazama obrazovanja, određivanje dovoljnog broja predavanja i časova na kojima će se ova tematika izučavati.
3. Izučavanje knjiga koje sadrže ispravno vjerovanje, a udaljavanje od literature koja sadrži devijacije i skretanja raznih sekti, poput: šija, sufija, džehmija, mu'tezila, eš'arija i maturidija, kao i drugih, osim ukoliko se želi upoznati sa njihovim učenjem kako bi se na njega moglo upozoriti.
4. Daije koje su na ispravnom shvatanju vjere ljude trebaju pozivati u ispravnu akidu i vjerovanje prvih generacija i ukazivati na zablude koje se šire o tom vjerovanju i učenju.

Molim Allaha, dželle šanuhu, da nas uputi na Pravi put i da nas ujedini na Istini i da nas nadahne da slijedimo Allahove riječi u kojima Uzvišeni Allah kaže:

To su Allahovi propisi. Onoga ko se pokorava Allahu i Poslaniku Njegovu – On će uvesti u džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno ostati, i to je uspjeh veliki.

A onoga ko bude nepokoran Allahu i preko granica Njegovih propisa prelazio – On će u Vatru baciti, u kojoj će vječno ostati; njega čeka sramna patnja.³³¹

I da nas nadahne da se pokoravamo Poslaniku ﷺ i da slijedimo njegove riječi u kojima kaže: „*Svi moji sljedbenici ući će u Džennet, osim onih koji odbiju.*“ Ashabi upitaše: „A ko će odbiti?“ On reče: „*Ko mi se pokori, ući će u Džennet, a onaj ko mi pokornost odbije, odbija ući u Džehennem.*“³³²

Kamo sreće da naš narod sluša i prihvata govor svoga učenjaka Hasana Kafije Pruščaka koji kaže: „Nema puta osim Poslanikovog puta, nema istine osim istine koju je on donio, nema zakona osim zakona po kojem je on postupao, nema vjerovanja (akide) osim na način kako je on vjerovao.“

Niko ne može stići do Allahovog zadovoljstva i Njegovog Dženneta osim slijedenjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i formalno i suštinski. Nije vjernik onaj ko ne vjeruje u ono što je prenio, ko se ne pokori njegovim naredbama, bez obzira radilo se o djelima srca ili vanjskim djelima u praksi.“³³³

---

331 En-Nisa, 13-14.

332 Bilježi ga Buhari, br. 7280, str. 1342.

333 Nurul-jekin fi usulid-din, str. 266.

LITERATURA

- *Kur'an Časni.*
- *Akidetus-selef ve ashabil-hadis*, Ismail Es-Sabuni, tahkik: Nasir El-Džedia, dar el-asimeh, Er-Rijad.
- *Akidetut-tevhid ve bejanu ma judaduha mineš-širkil-ekber vel-esgar vet-ta'tili vel-bide'i*, Salih Fevzan, mektebetu dar el-minhadž, Er-Rijad.
- *El-Ihkam Šerhu Usulil-ahkam*, Ibn Hazm ez-zahirij, tahkik: Ahmed Muhamed Šakir, dar el-afak el-džedide, Bejrut.
- *Isbatu sifetul-uluvv*, ibn Kudama el-makdisi, tahkik: Ahmed bin Atija el-gamidi, prvo izdanje 1409g, muessetu ulumil-kur'an, Bejrut.
- *Menakibu Ebi Hanife*, El-Muvefik bin Ahmed El-Meki, dairetu el-mearif, Indija.
- *Mirkatul-meġatih šerhu miškatil-mesabih*, Alij bin Muhamed El-Mela El-Herevi, dar el-fikr, Bejrut.
- *Šerhul-kevkebil-munir*, Muhamed bin Ahmed el-hanbeli, ibn Nedžar, tahkik: Muhamed ez-zuhajli, mektebetu el-ubejkan, Er-Rijad.
- *Šerhul-Mekasid*, Mes'ud bin Omer Et-Taftanazi, tahkik: Abdurrahman El-Umejra, alimu el-kutub.

- *Tarihul-islami ve vefejatl-mešahiri vel-e'alam*, Ez-Zehebi, tahkik: Bešar Avad Ma'ruf, dar el-garbu el-islamij, Bejrut.
- *Zemmut-te'vil*, ibn Kudama el-makdisi, tahkik: Bedr bin Abdillahir el-bedr, dar esselefiye, Kuvajt.
- *Ahkamul-Kur'an* Muhamed bin Abdillahir bin El-Arabi, tahkik: Muhamed Abdulkadir Ata, dar el-kutubu el-ilmije, Bejrut.
- *Bedai'ul-fevaid*, ibn Kajim el-Dževzije, tahkik: Alij bin Muhamed el-Umran, dar Alemu el-Fevaid, Meka.
- *Bejanu fadli ilmis-selef ala ilmil-halef*, bn Redžeb El-Hanbeli, tahkik: Muhamed bin Nasir El-Adžmi, dar es-sami'i, Er-Rijad.
- *Der'u tearudi-akli ven-nekl*, ibn Tejmije, tahkik: doktor Muhamed Rešad Salim, drugo izdanje 1411g, Džamiatu el-imam, er-Rijad.
- *Džamiu bejanil-ilmi ve fadlihi*, Jusuf bin Abidilber, tahkik: ebu el-Ešbal ez-Zuhejri, dar ibn el-dževzi, er-Rijad.
- *El-Bide'u ven-nehju 'anha*, Muhamed Ibn Vedah, tahkik: Amru abdul-munim Selim, mektebetu ibn Tejmije, Kairo.
- *El-Džami'u li ahkamil-Kur'an (Tefsir El-Kurtubi)*, Muhamed el-kurtubi, tahkik: Hišam Semir el-buharij, izdanje 1423g, dar alemul-kutub, er-Rijad.
- *El-Dževabus-sahih limen beddele dinel-Mesih*, Ibn Tejmije, tahkik: Alij bin Hasan El-Elmei, dar el-fadile, Er-Rijad.
- *El-Dževahirul-mudijje fi tabekatil-hanefije*, Abdulkadir bin Muhamed El-Kureši, en-našir: Mejr Muhamed kutub haneh, Karači.
- *El-Esmau ves-sifatu*, Ebu Bekir El-Bejhaki, mektebetu es-sevadi, Džida.
- *El-Fasl fil-milel vel-ehvai ven-nihel*, Alij bin Ahmed bin Hazm Ez-Zahirij, mektebetu el-handži, Kairo.

- *El-Fekihu vel-Mutefekkih*, El-Hatibu El-Bagdadi, tahkik: Adil bin Jusuf El-Garazi, dar ibn dževzi, Er-Rijad.
- *El-Ferku bejnel-fireki*, Abdul Kadir el-bagdadi, dar el-ma'rifeh, Bejrut.
- *El-Fevaidul-behijje fi teradžumil-hanefije*, Muhamed Abdulhadj Elleknevi El-Hindi, tahkik: Muhamed En-Nu'mani, dar el-kitabu el-islami, Kairo.
- *El-Fikhul-ebzat (El-Fikhul-ekber)*, Ebu Hanifa En-N'uman, mektebetu el-furkan, Emirati.
- *El-hajatul-ilmijje fi asri mulukit-tavaif fil-endelus*, Sa'd Abdullah El-Bišri, džamiatu umu el-kura, Meka.
- *El-Hudždže fi bejanil-mehadždže*, Asbehani, Valorizacija: Muhammed Rebia el-Medhali, prvo izdanje, dar er-rajeh, Er-Rijad.
- *El-Ibanetul-Kubra* Ibn Bettah El-Akberi, dar er-rajeh, Er-Rijad.
- *El-Ihkam Šerhu Usulil-ahkam*, Ibn Hazm ez-zahirij, tahkik: Ahmed Muhamed Šakir, dar el-afak el-džedide, Bejrut.
- *El-İtisam*, Ibrahim bin Musa eš-šatibi, tahkik: Selim bin 'Idi el-hilali, dar ibn Afan, Saudiya.
- *El-İtkan fi ulumil-Kur'an*, Delaludin es-sujuti, tahkik: Muhamed Ibrahim, el-mektebetu el-asrije, Bejrut.
- *El-Kava'idul-musla fi sifatillahi ve esmaihi-husna*, Muhamed bin Usejmin, tahkik: Ešref bin Abdil Maksud, mektebetu edvais-selef, Er-Rijad.
- *El-kavlus-sedid šerhu Kitabit-tevhid*, Abdurrahman bin Nasir es-sa'di, tahkik: Sabri bin Selama Šahin, dar es-sebat, Er-Rijad.
- *El-Kebair*, Muhamed bin Abdulvehab, tahkik: Basim Fejsal El-Dževabireh, dar es-sumeji, Er-Rijad.

- *El-Kifaje fi ilmir-rivajeh*, EL-Hatibu El-Bagdadi, tahkik: Abdullah Es-Surkij, el-mektebetu el-ilmije, Medina.
- *El-Milel ven-Nihal*, Muhamed Eš-Šehrestani, tahkik: Muhamed Sejid Kilani, dar el-marife, Bejrut.
- *El-Ubudijeh*, ibn Tejmije, prvo izdanje 1401g, dar el-kutubu el-ilmije, Bejrut.
- *El-Uluvv lil-Alijil-Gafar fu idahi sahihil-ahbari ve sakimiha*, Šemsuddin Ez-Zehebi, tahkik: Ešref bin Abdilmaksud, mektebetu edvai es-selef, Er-Rijad.
- *Er-Reddu 'alel-džehmijje*, Ebu Seid Osman bin Seid Ed-Darimi, tahkik: Ebu Asim Eš-Ševami, el-mektebetu el-islamije, Kairo.
- *Er-Risale*, imam Šafija, tahkik: Ahmed Muhamed Šakir, el-mektebetu el-ilmije, Bejrut.
- *Es-Sunne*, Abdullah ibn Ahmed, tahkik: Muhamed bin Seid El-Kahtani, dar ibn Kajim, Damam.
- *Et-Ta'lik ala fethil-bari* Abdullah b. Muhammed b. Ahmed ed-Duvejš, i'tena bihi: Abdulaziz bin Ahmed bin Muhamed El-Mušejkil, dar el-iljan.
- *Et-Ta'rifat*, El-Džurdžani, tahkik: Muhamed Bsil, dar el-kutubu el-ilmije, Bejrut.
- *Et-Tebširu fid-din ve temjizul-firkatin-nadžijeti anil-firekil-halikin*, Tahir bin Muhamed El-Esferajinij, tahkik: Kemal Jusuf El-Havt, Alim el-kutub, Liban.
- *Et-Telhisul-habir fi tahridži ehadisir-rafi'ijil-kebir*, ibn Hadžer el-askelani, dar el-kutubu el-ilmije.
- *Et-Temhid lima fil-muvata minel-meani vel-esanid*, Jusuf ibn Abdul-ber, tahkik: Usama bin Ibrahim, Kairo.

- *Fetava ve Resail*, Muhammed b. Ibrahim Ali Eš-Šejh, matbeatu el-hukume, Meka.
- *Fethul-Bari šerh sahihul-buhari*, ibn Hadžer el-askelani, išraf: ibn Baz, el-mektebetu es-selefije.
- *Fethul-medžid šerh kitabut-tevhid*, Abdurahman bin Hasan ali-šejh, tahkik: ibn Baz, mektebetu Nezar Mustava el-baz, Meka.
- *Hil'jetul-evlija ve tabekatil-asfija'i*, Ebu Neim Ahmed el-asbehani, es-seade, Egipat.
- *I'alamul-muveki'in an rabil-alemin*, ibn Kajim, tahkik. Muhamed Abduselam Ibrahim, dar el-kutubu el-ilmije, Bejrut.
- *Idžtima'ul-džujušil-islamijje*, ibn Kajim, tahkik: Avad Abdullah el-mu'tik, metabia el-firizdek, Er-Rijad.
- *Iršadul-fuhul ila tahkikl-hakki min ilmil-usul*, Muhamed bin Alij eš-ševkani, tahkik: Ebu Hafs Sami bin El-Arabi El-Ešri, dar el-fadile, Er-Rijad.
- *Išaratul-meram min ibaratil-imam*, Ahmed el-bejadi, dar el-kitabu el-islami, Istanbul.
- *Kasdus-sebil fidž-džem'i bejniz-zadi ved-delil*, Hamid Ali Bekir, kaseme lehu: Abdullah Akil, dar el-asime, Er-Rijad.
- *Kitabu el-'Arš*, Ibn Ebi Šejbe, tahkik: Muhamed bin Halifa bin Alij Et-Temimi, treće izdanje 1424g, Saudijska Arabija.
- *Kitabuš-šeri'ah*, Muhamed el-adžiri, tahkik: doktor Abdullah bin Omer ed-dumejdži, dar el-vatan, er-Rijad.
- *Levami'ul-envaril-behijje ve sevatiul-esraril-eserijeh li šerhid-duretil-mudijeh fi akdil-firkatil-murdijeh*, Šemsudin Muhamed bin Ahmed el-hanbeli, muessesetu el-hafikin, Damask.

- *Lisanul-arab*, ibn Menzur, dar el-mearif, Kairo.
- *Medaridžus-salikin bejne menazili ijake na'budu ve ijake neste'in*, ibn Kajim el-dževzij, tahkik: Abdulaziz bin Nasir el-dželil, dar tajiba, er-Rijad.
- *Medžmu'atu resail*, Muhamed Eš-Ševkani, izdanje 1410g, merkez šuuni ed-dava, džamiati-islamijeh, Medina.
- *Medžmu'ul-fetava ver-resail*, Muhamed bin Salih Usejmin, tahkik: Fehed bin Nasir bin Ibrahim es-sulejmsn, dar es-sureja, er-Rijad.
- *Medžmu'ul-fetava*, ibn Tejmije, tahkik: Abdurahman bin Muhamed bin Kasim, izdanje 1416g.
- *Mekalatul-islamijjin ve ihtilaful-musalin*, Ebul-Hasan el-Eš'ari, dar feraiz, Njemačka.
- *Menakibu Malik*, Isa bin Mes'ud Ez-Zevavi, Daru-Rajeh.
- *Menakibu Ma'ruf el-Kerhi ve ahbaruhu*, Abdurrahman bin Alij bin El-Dževzi, tahkik: Abdullah El-Džuburi, dar el-kitabu el-arabi.
- *Menakibul-imam Ahmed*, Ibnul-Dževzi, tahkik: Abdullah Et-Turki, dar hidžr.
- *Mevkifu Ibn Tejmije minel-eša'ire*, Abdurrahman bin Salih El-Mahmud, mektebetu er-rušd, Er-Rijad.
- *Mezahibul-islamijjin*, Abdurrahman Bedevi, dar el-ulumu lil-alamijin, Bejrut.
- *Mizanul-amel*, Ebu Hamid el-Gazali, tahkik: Sulejman Dunja, dar el-mearif, Egipat.
- *Muhtesaru tefsiril-Begavi el-musema mealimut-tenzil*, ihtisar ve talik: Abdullah bin Ahmed Zejd, mektebetu et-teavun, Er-Rijad.

- *Muhtesarus-savaikil-murseleh ael-džehmijeti vel-muatileh*, ibn Kajim, tahkik: Sejid Ibrahim, dar el-hadis, Kairo.
- *Mukaddimetu fi usulit-tefsir*, Ibn Tejmijje, dar mektebetu el-hajat, Bejrut.
- *Musned ed-Darimi el-maruf bi sunen ed-Darimi*, ebu Muhamed Abdullah ed-Darimi, tahkik: Husejin Selim Esed ed-Darani, dar el-mugni, er-Rijad.
- *Musned imam Ahmed*, tahkik: Abdullah bin Abdul-Muhsin et-Turki, muesesetu er-Risale, Liban.
- *Nakdu esasut-te'sis*, Ibn Tejmijje, tahkik: Musa bin Sulejman Ed-Duvejš, mektebetu el-ulum ve el-hikem.
- *Nurul-jekin fi usulid-din fi šerhi akaidit-tahavijjeh*, Hasan Kafi Pruščak, tahkik: doktor Zuhdija Adilović, prvo izdanje 1418g, mektebetul-ubejkan, er-Rijad.
- *Risale Abdus b. Malik* u sklopu *Tabekatl-hanabile*, Ebu El-Husejn bin Ebi Ja'la, tahkik: Muhamed Hamid El-Fekij, dar el-marife, Bejrut.
- *Risale Kušajrije*, Abdulkerim Kušajri, tahkik: Abdulhalim Mahmud, dar el-mearif, Kairo.
- *Sahih Muslim*, Muslim bin el-Hadžadž en-nejsaburij, dar ibn el-Dževzi, Bejrut.
- *Sahihul-Buhari*, Muhamed bin Ismail el-Buhari, dar ibn el-Dževzi, Bejrut.
- *Savnul-mantik vel-kelam an fenil-mantik vel-kelam*, Dželaluddin Es-Sujuti, tahkik: Alij Sami En-Nešar, dar en-nasr, Kairo.
- *Sifatullahi Aze vedžel el-varidetu fil-Kitab ves-sunneh*, Alevij bin Abdulkadir Es-Sekkaf, ed-dureru es-senije, dar el-hidžreh.

- *Sijer e'elamin-nubalai*, Muhamed bin Ahmed ez-zehebi, treće izdanje 1405g, muessesetu er-risale.
- *Silsiletul-ehadisis-sahihah ve šejun min fikihiha ve fevaidiha*, Muhamed Albani, mektebetul-me'arif, Rijad.
- *Sunen Ebi Davud*, ebu Davud, tahkik: šejh Albani, mektebetu el-mearif, er-Rijad.
- *Sunen Ibn Madže*, Muhamed bin Jezid ibn Madže, tahkik: Muhamed el-albani, mektebetu el-mearif, Er-Rijad.
- *Sunent-Tirmizij*, Muhamed bin Isa et-tirmizij, tahkik: šejh Albani, mektebetu el-mearif, er-Rijad.
- *Sunenun-Nesai*, Ahmed bin Šuajb en-nesai, tahkik: Muhamed Albani, mektebetu el-mearif, er-Rijad.
- *Šerhu usuli i'tikadu ehliis-suneti vel-džema'ah*, el-lalekai, tahkik: Ahmed bin Saad el-gamidi, dar et-tajiba, Saudijska Arabija.
- *Šerhul-akidetit-Tahavijjeh*, ebu El-Iz ed-demešli, tahkik: doktor Abdulah et-turki, muessesetu er-risale, Bejrut.
- *Šerhul-akideti-vasitijje*, Seid bin Alij El-Kahtani, matbeatu sefir, Er-Rijad.
- *Šerhul-emali lialijil-kari*, tabea fi matbeati el-alem fi zimeti Hsan Hilmi El-Kutbi, Istanbul.
- *Šerhul-Fikhil-ekber*, Mula Alij El-Kari, dar el-kutubu el-arebijetu el-kubra, Egipat.
- *Šerhus-sunneh lil-Begavi*, el-begavi, tahkik: Šuajb el-arna'ut, el-mektebetu el-islamij, Damask.
- *Šerhuz-zadil-mustakne'a*, Muhamed bin Muhamed El-Muhtar Eš-Šenkiti, miškatu el-islamije.

- *Tabekat Ibn Sa'd, (Et-Tabekatul-kubra)*, Muhamed bin Sa'd, tahkik: Ihsan Abas, dar es-sadir, Bejrut.
- *Tabekatl-hanabile*, Ebu El-Husejn bin Ebi Ja'la, tahkik: Muhamed Hamid El-Fekij, dar el-marife, Bejrut.
- *Tarihu Bagdad*, Ahmed El-Hatib El-Bagdadi, dar el-garb el-islami, Bejrut.
- *Tarihul-fikril-felsefi fil-islam*, Muhamed Alij abu Rejan, dar el-ma'rifeti el-džami'ijeh.
- *Tarikul-hidžretejni va babus-seadetejn*, ibn Kajim, dar esselefije, Kairo.
- *Tedžridut-tevhidil-mufid*, Tekijudin el-makrizi, tahkik: Sabri bin Selama Šahin, dar el-kabs, Er-Rijad.
- *Tefsirul-Begavi*, ebu Muhamed bin Mesud el-begavi, tahkik: Muhamed Abdullah en-nemr, dar et-tajibe, Er-Rijad.
- *Tefsirul-Kur'anil-Azim libni Ebi Hatim*, Abdurrahman Er-Razi ibn ebi Hatim, tahkik: Es'ad Muhamed Et-Tajib, mektebetu tezar Mustafa El-Baz, Saudijska Arabija.
- *Tefsirul-Kur'anil-azim*, ibn Kesir, tahkik: Sami bin Muhamed es-selamah, dar et-tajibeh, er-Rijad.
- *Tefsirut-Taberi*, Muhamed bin Džerir et-taberi, tahkik: Mahmud Šakir, dar ihja et-turasi el-arabij, Bejrut.
- *Tefsirul-azizil-hamid fi šerhi kitabit-tevhid*, Sulejman bin Muhamed bin Abdulvehab, tahkik. Jasir Ibrahim Muhamed, mektebetu er-rušd, er-Rijad.
- *Tefsirul-kerimir-rahman fi tefsiri kelamil-menan (Tefsir Ibn Sa'di)*, Abdurahman es-sadi, tahkik: Muhamed Zuhari, Er-Rijad.

- *Tejsirul-kerimir-rahman fi tefsiri kelamil-menan*, Abdurahman es-sadi, tahkik: Muhamed Zuhari, er-Rijad.
- *Telbisu Iblis*, Ibnul-Dževzi, Darul-kubil-ilmijje, 1368 h. Bejrut.
- *Temhidul-evail fi telhisid-delail*, Muhamed bin Et-Tajib El-Bakilani, tahkik: Ahmed Hajder, muessesetu el-kutub es-sekafijeh, Liban.
- *Usulid-din indel-imam Ebi Hanife*, Muhamed bin Abdurrahman El-Humejs, dar es-sumej'i, Saudijska Arabija.
- *Zadul-mesir fi ilmit-tefsir*, Abdurrahman bin Alij el-dževzi, četvrto izdanje 1407g, el-kutubu el-islami, Bejrut.
- *Zemmul-kelami ve ehlihi*, Abdullah bin Muhamed bin Alij El-Herevi, tahkik: Abdurrahman Abdulaziz Eš-Šibl, mektebetu el-ulum ve el-hikem, Medina.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	5
❖ Zašto slijedimo ashabe u razumijevanju vjere?	7
➔ Izvori akide (vjerovanja)	13
➔ Pravac (menhedž) selefa (prvih generacija) u vjerovanju	19
❖ Uvažavanje i poštivanje (uzdizanje i veličanje), kur'ansko-hadiskih tekstova, te pokornost i predanost njima, kao i upozoravanje na sve ono što im se suprotstavlja.....	20
❖ Uzimanje Kur'ana i Sunneta za sudiju u bilo kakvim razilaženjima i sporovima	24
❖ Oslanjanje na jasne, nedvosmislene ajete (muhkem), pri donošenju suda po bilo kojem pitanju, te tumačenje manje jasnih i dvosmislenih ajeta (mutešabih) shodno onome što je kazano u jasnim	29
❖ Nisu odbacivali jedan dio objave, a drugi prihvatili, nego su vjerovali u sve što je Allah kazao i što je vjerodostojno potvrđeno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.....	33
❖ Sunnet je objava od Allaha i ne suprotstavlja se Kur'anu.....	36
❖ Sunnet se koristi kao izvor vjerovanja, u šta se ubrajaju i ahad-predaje.....	39

❖ Slabi hadisi se nisu uzimali niti koristili	41
❖ Uvjerenje da Objava i razum nisu u koliziji, te davanje prednosti šerijatu nad razumskim zaključkom.....	42
❖ Ova vjera je potpuna i Kur'an i Sunnet su dovoljni za sve.....	44
❖ Prihvatanje teksta onako kako je on izrečen, i odbacivanje neosnovanog tumačenja (te'vila)	47
❖ Zabrana novotarija u vjeri.....	49
❖ Nisu se bavili apologetikom(ilmul-kelam) i filozofijom	54
❖ Nisu pristrasni nikome osim Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem	60
❖ Bili su pravedni u ophođenju prema suprotstavljenoj strani.....	61
❖ Zaključak	62
TEVHID	64
➔ Važnost tevhida (vjerovanja u Allahovu jednoću)	67
➔ Plodovi i rezultati tevhida	72
➔ Prva dužnost šerijatskog obveznika	75
➔ Tevhid i njegove vrste	77
❖ Vrste tevhida	78
➔ Tevhid rububijjeta	80
❖ Dokazi za tevhid rububijjet	80
❖ Posebnosti i specifičnosti tevhid-rububijjeta	87
➔ Tevhid uluhijjeta	90
❖ Posebnosti i specifičnosti tevhid uluhijjeta	92
❖ Vrste ibadeta	97

→ Tevhidul-esmai ve sifat	99
❖ Dokazi za tevhidul-esmai ve sifat.....	100
❖ Plodovi vjerovanja u Allahova imena i svojstva	103
❖ Pravilu na kojima su ispravni prethodnici gradili svoje vjerovanje u tevhidul-esmai ve sifat	107
❖ Podjela Allahovih svojstava - atributa.....	110
❖ Šta ruši-poništava vjerovanje u Allahova imena i svojstva?.....	111
❖ Pravci i stavovi ljudi u pogledu Allahovih imena i atributa...	112
→ Najznačajnije sekte u tevhidul-esmai ve sifat	115
❖ Šubha ili nejasnoća na kojoj su sve četiri sekte zasnovale svoj pravac	117
❖ Odgovor.....	118
❖ Zaključak	128
→ Menhedž imama Ebu Hanife po pitanju Allahovih imena i svojstava	129
→ Menhedž imama Ebu Hanife po pitanju osobine el-uluv	134
→ Menhedž imama Ebu Hanife po pitanju osobine el-istiva.....	136
❖ Vjerovanje imama Ebu Hanife po pitanju svojstva uzdi- gnuća se u potpunosti poklapa sa Kur'anom i sunetom.....	138
ZAKLJUČAK.....	142
LITERATURA.....	144

